

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07157

ALTE VEGN

Selig Heller

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אלטע וועגען

COPYRIGHT, 1926, BY SELIG HELLER.
CHICAGO, ILL.

אלטע וועגען

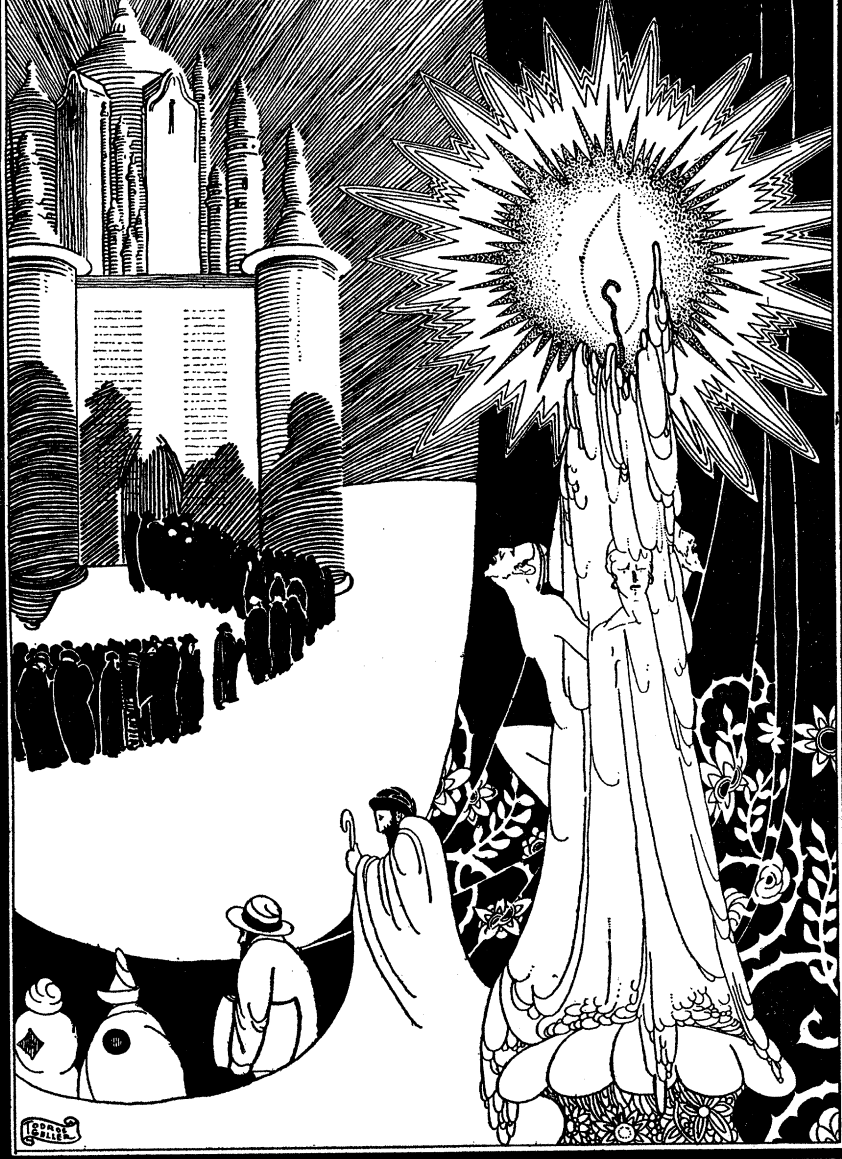
פון זעליג העללער

אילוסטרירט פון טיארדראס געללער
דוקדמה פון קלמן מרמר

פארן זעליג
ר. מ. שטיין
טיהאט

דיר, טייערע מאמע מינע
ש י י נ ע
און דיר, הארציגע
ל א א ל ע
מיין בוך ליעדער
א מתנה

אלטא וואגלן פון זעליג העללער

LEON
KOPPEL

הקדמה

זעליג העללער רופט זיין יוגענט-ווערק „אלטע וועגען“. דאס איז גאנץ פארשמענדליך פאר די וואס קאנען איהם נאָהנט. ער איז איינער, אויב ניט דער איינציגער, פון די יונגע אידישע דיכטער וואס האָט זיין ליעד ניט „זוכה געווען פון הפקר“, נאר עס געלערענט ביי די מייסטער פון אלע דורות.

זיין אינטימקייט מיט די קלאסיקער פון דער וועלט-ליטעראטור, און זיין בקיאות אין זייערע ווערק, שטערט ניט זעליג העללער'ן צו זיין גלייכצייטיק באַהאווענט אין דער מאָדערנער ענגלישער פּאָעזיע ביז אויף היינטיגען טאָג.

אלס פליסיגער לעזער פון אלטע און נייע פּאָעטישע שאַפונגען, איז זעליג העללער גענוי באַקאנט מיט די פּאַר-שידענאַרטיגסטע פּאָעטישע פּאַרמען, וועלכע ער קאַן לייכט באַמייסטערען. נאַר ער ווייס, אַז די נייע מעכניק אין פּאָעזיע, אזוי ווי די אַבזיכטליכע אומקלאַרקייט און ווערטער-גימנאַסטיק, איז אַפּט בלויז אַ מיטעל אַפּצוציהען די אויפּמערקזאַמקייט פון פּוסטען אינהאַלט.

דאס געהן אויף „אלטע וועגען“ איז דערום ביי זעליג העללער ניט קיין דיכטערישער קאַפּריז, נאַר דער רעזול-טאַט פון זיין אינטימער באַציאונג צו די דיכטער און דענקער פון אלע צייטען.

אין זיינע בריף צו מיר, וואס זיינען כמעט אלע פון א לימערערישען אינהאלט, פארנעמען דעם גרעסטען פלאץ זיינע איינדרוקען פון די אלטע מייסטער.

נאך מיט א קנאפען האלב יאהר צוריק האט ער גע- שילדערט פאר מיר וואס ער, דער פלייסיגער לעזער, פיהלט צווישען זיינע טויזענטער קאסטבארע ביכער. ער שרייבט מיר דאָרט אזוי:

„איד לאך מיט היינע'ן צוזאמען פון דער וועלט מיט איהרע נאָרישע מעשים. מיט שאַפענהויר'ן געה איך אַראָפּ אין טיעפען תהום פון דענקען און זעה די נישטיגקייט פון לעבען... דאָרט הער איך דעם וועה געשריי פון דעם אומגליקליכען לעאָפּאַרדי און דעם וועלט־שמערץ פון בייראָן. באלד דערהער איך א צאר־ טען און זיסען שפילען פון א פלייט, דאָס זיינען די געזאנגען פון דושאַן קיעטס. באלד דערזעה איך א מעטעאָר רייסט דורך די לופט: שעללי'ס קול רופט און שאלט — א ליעד פון באַפרייאונג. אָט איז לודאָוויקאָ אַריאַסטאַ, דער אומגליקליכער טאַסאָ און מיין ליעבלינג לואיס דע קאַמאַנש... אָ, איך לעב מיט זיי... זיי גיבען די קראַפט צו לעבען“...

אַן אַנדערש מאָל שרייבט ער מיר מיט גרויס באַגייס- טערונג וועגען האַפּיז, דעם „קעניג פון די ליריקער“; פראנסו וויללאַן, דעם „דיכטער־גנב פון מיטעל־אַלטער“; באַקאַטשיאַ א. א. וו. ביז צו לאַפּקאַדיאַ הוירן און ריטשאַרד בוורטאַן דעם באַריהמטען איבערזעצער פון די „אַראַבישע־ נעכט“ און קאַמאַנש'ס די „לוסיאדען“. אַפט שיקט ער מיר דערביי אויך ציטאַמען פון די ביכער וואָס ער לייענט מיט אויסערגעווענליכער אויפמערקזאַמקייט. נאָך אַפּטער

אנימירט ער מיט מיר, כ'זאל לייענען דעם אדער יענעם
בוך פון וועלכען ער איז באזונדערס באגייסטערט. „לייענט
עס“, בעט ער זיך ביי מיר, „און איך פארזיכער אייך:
הנאה, תענוג און נשמה דערהייבונג“...

אָט אזוי שפאצירט ארום כסדר אויף אלע וועגען דער
יונגער דיכטער זעליג העללער, וועלכער זוכט זיין באגיים-
טערונג ביי „די געטער דארט אויף די פאליצעס“, אין
וועלכע עס „ליגט די קראפט צו געבען לעבען“. דערום
איז פארשטענדליך פאר וואָס זיינע צוויי גרויסע פאָעמען
„שבת“ און „עס וועכט זיך אַ חלום“ זיינען אינספירירט
פון היינריך היינע און געטהע; פאר וואָס ער זינגט סאַנע-
טען צו עהרע פון די צוויי עלטערע אמעריקאנער אידישע
דיכטער: יהואש און ליעסין.

זעליג העללער'ס „שבת“ איז געווען געדרוקט אין דער
שיקאגער צייטונג די טעגליכע „וועלט“ פון 1918. אין
דער איצטיגער פאָרם איז די פאָעמע אַ סך איבערגעארבעט
און פאָרגרעסערט, נאָר דער אינהאַלט איז דערזעלבער.
ס'איז די פאָעמעזירונג פון קינדערשע זכרונות, פון אַ
לעבענס-שטייגער וואָס וועט קיינמאָל מעהר ניט צוריק-
קערען:

„קינדער יאָהרען, שעהנע יאָהרען,
סעהרען זיך ניט אום צוריק;
לאָמיר כאַטש פון ווייטען וואַרפען
אייך א בענסענדיגען בליס.“

מיט אַן עפישער רוהיגקייט שילדערט זעליג העללער
דעם שבת אין שטעמדטעל. ס'איז אַן עכטע אידייליע, וואָס
פליסט אזוי רוהיג און געלאסען ווי די ביבלישע אידייליע
„רות“. און אזוי ווי דאָרטען שוועכט אויך דאָ דורך אַ ווייל

א דערשיינונג וואָס דערמאָנט אונז, אַז אויך דער גר-עדן
האַט זיין שלאָנג . . . אין מימען פון אלע הערליכקיימען
פון דער מלכה שבת באַגעגענען מיר די סאַציאַלע נויט:

„אַט געהט יאָשע בעל-עגלה

און זיין פערדעל נעהט איהם נאָך.

ביידע מיערע און פארשלעפערט

פון דעם שווערען אַרבייטס-יאָך.

פירט זיין פערדעל צו דער פאַשע,

אלט איז יאָשע, שוואַך דער נאַנג;

שווער געאַרבעט — דאָך אין דחוקות

אפגעלעבט אַ לעבען לאַנג . . .”

זעליג העללער געהט אויף אלטע וועגען, דאָך שמעהט
ער נענטער צום נייעם לעבען ווי די מעהרסטע יונגע
אידישע דיכטער אין אמעריקא. ער איז דורכגעדרונגען
מיט דעם גייסט פון דער צייט און שעמט זיך ניט צו שמע-
לען זיין לירע אין דינסט פון דער ליידענדער מענטשהייט.

די וועלט-מלחמה האָט געשאַפען אַ שרעקענס-כילד,
וואָס האָט פאַרבלאַסט אלע שוידערהאַפטע גיהנום-שיל-
דערונגען פון אַלטען דאַנטע. אַ ווייל איז דער יונגער
דיכטער געוואָרען דורכגעדרונגען מיט מיעפען יאוש, און
אויסגערופען אין פאַרצווייפלונג:

„דער מענטש איז פיעל ערגער ווי חיות אין וואַלד,

ביסלעכווייז נעמט ער דאָס לעבען אוועק . . .

דער פנים נאר שמייכלט . . . דאָס האַרץ איז אייזקאַלט.”

נאָר ווען אלע פינסטערע כחות האַבען זיך פאַראייניגט
צו דערשטיקען יעדער פאָדערונג פון מענטשענ-רעכט, און
דער דיכטער האָט דערזעהן:

„די קעמפפער פאר פרויהייט זיי בינדט מען אין קייטען,
מיט גוואלט ווערט פארשטיקט די עהרליכע שטים...
און קין, ווי תמיד, שארפט צייהן אויף זיין ברודער—
און חבל איז אויך היינט ניט בעסער פון איהם...“
האָט ער זיך געשמעלט אויף דער זייט פון די וואָס קעמ-
פען און פאלען און זיי דערמוטיגט אין קאמפף:

„דאָס מענטשליכע בלוט ווערט אומזיסט ניט פארגאָסען,
עס לאזט שמענדיג איבער א זכר... א פלעק...
עס בויט אויס א דענסמאָל אויך אייביגע יאָהרען—
און ווייזט אָן די מענטשען א בעסערען וועג...“

זעליג העללער האָט אויך פרובירט שילדערען אַט דעם
„בעסערען-וועג“. אלס וועג-ווייזער אין „לאַנד פון חלומות“
פון וועמעס בערג מ'קאָן אַרונטערקוקען צו דער זייט טוי-
זענטער יאָהרען געזוכטער „הימלישער מלוכה אויף דער
ערד“, האָט ער גענומען זיין מייסטער היינריך היינע, פון
וועלכען, ער, זעליג העללער, זינגט:

„די ווערק פון דיין לעבען זיי זיינען מיר הייליג,
זיי זיינען פאר מיר פון באַגייסט'רונג אַ קוואַל,
זיי זיינען פאר מיר אין שעה'ן אין טריעבע,
אין יאוש מינוטען — אַ האַפנונגס-שטראַהל! ...“

אַ באַזונדער חן האָבען זעליג העללער'ס סאַנעמען, וועלכע
ער האָט געשאפען אין אַ גרויס צאָהל. איבער זיינע צארטע
שמימונגען און טיעפער בענקשאפט שוועבט די קלוג-
שאפט פון דורות. למשל, ביים אַנבליק פון „זונ-אונטער-
גאַנג“ זינגט זעליג העללער:

„ווערט אויפ'ן האַרצען אומעטיג, און איך טראכט און סלער:
אט ווי דער טאַג פאַרגאַנגען — מיין לעבען אויך פאַרגעהט...
דאָך קומט דער מאַרגען ווידער און איך — קיינמאַל מעהר...“

נאכמעהר פיהלמ זיך אַט די דורות-קלוגשאפט ווען דער
יונגער דיכטער פארטראכט זיך וועגען דער „סיקטראַנ-
סימ“ (אזוי פארגעהט די הערליכקייט פון דער וועלט):

„דאן טראכט איך, וואָס איז לעבען דאך; אַ, עס ווילט זיך וויסען
אַט דעם זין פון „זיין“, פון קומען און פארגעהן...
ווי אַ בלעטעל פונ'ם ווינט פריהצייטיג אָפגעריסען...
אַט ערשט יונג און פול מיט לעבען און באלד ניטאָ מעהר, שוין...
געבליבען נאָר אביסעל ערד... אַ קבר'ל אַ פרישען —
און צוקאָפּענס פאר אַ צייכען, אותיות אויף אַ שטיין...“

זעליג העללער האָט דורגעמאכט דאָס סאַלדאמען-לעבען
אויף דער זייט ים. פון אַט דעם לעבען האָט ער געשאפען
זיין „רעטריט“, איינס פון די שעהנסטע סאַלדאמען-
ליעדער און דער נייער אידישער ליטעראַטור. נאר זיין
אַפטהיילונג „פארשיעדענע ליעדער“ באווייזט, אז מ'קאָן
פון איהם דערוואַרמען גאָר אַ סך.

אין זעליג העללער'ס „אַלמע-וועגען“, געפינען זיך
איבערזעצונגען פון אַלטע און נייע דיכטער. אַט די
עמליכע מייסטערהאפטע איבערזעצונגען באווייזען, אז די
נייע אידישע ליטעראַטור קאָן אויך אויף דעם געכייט אַ סך
דערוואַרמען פון דעם פיעל באלעזענעם דיכטער.

דאָס לעבען ווייט פון דעם אידישען ניו יאָרקער צענטער
האָט זיינע מעלות און זיינע חסרונות. די מעלה איז וואָס
אין יענע געגענטען קאָן אַ דיכטער זיצען און לערנען,
און זיך ניט באַנוגענען מיט ברעקלאַך פון סאַבוויי-לעזע-
שמאָף און רעסמוראַן-געשפרעכען.

דער חסרון איז וואָס דער אידישער לעזער-עולם האַרנט
זיך איין בלויז צו דער קריטיק וואָס קומט פון ניו יאָרקער

צענטער, און די קריטיקער פארהאלמען זיך דאס רוב צו
שמרענג צו די וועלכע זיינען פון זיי ווייט.

ס'ווילט זיך האפען, אז זעליג העללער'ס מעלות וועלען
ניש ווערען אומבאמערקט צוליעב זיין לעבען אין דער
„וועסט“, און אז די אידישע לעזער וועלען איהם געבען
זיין פארדינמע אַנערקענונג.

קלמן מרמר

נויאַרק, פרייהלינג, 1925.

אַבער יעדען פרייטאג אבענד,
בין־השמשות, אזוי פלוצלינג
קעהרט זיך אָפּ פון איהם דער כּשוף,
ווערט אויס הונט, אַ מענטש געוואָרען.
— היינריך היינע.

מזמור שיר ליום השבת,
ווי עס גיסט זיך דורכ'ן האַרצען
אזוי יום־טוב'דיג און פרעהלאך,
אין אַ כאַהר פון זיסע קלאַנגען:
מזמור שיר ליום השבת.
— יהואש.

שבת

מיון זיידען — יעקב־ליב
צום אַנדענק.

שעהנער חלום פון מיין יוגענט,
גאָטס געשאַנק פון פרייד און גליק!
ווען איך טראַכט פון דיר, אַ שבת,
איז זכרון קומט צוריק:

ציימען אלטע, לאַנג פאַרגאַנגען,
קינדער יאָהרען — פול מיט פרייד;
אלע וואָך באַשענקט מיט שבת,
צו באַשיינען לעבענ'ס נויט...

איך דערמאָן זיך אָן מיין שטעדטעל:
קליינע הייזער אומעטום,
איך נאָך גאָר אַ קליינער אינגעל —
כ'געה אין חדר, איך בין פרום.

כ'ווארט א גאנצע וואך אויף פרייטאג :
האלבען טאג — פון חדר פריי !
און אין שטוב מען ראפט, מען שייערט,
אלעס בלאנקט אזוי ווי ניי.

יא, איך טרוים פון יענע יאהרען,
און איך זעה זיך אינ'ם היינט:
ווייט פארווארפען, אזוי איינזאם,
אהן א שבת, אהן א פריינט...

און איך זעה מיין עלטער קומען,
אויפ'ן הארצען ווערט מיר שווער :
יא, איך ווייס, אז יענע ציימען
קעהרען זיך ניט אום שוין מעהר, —

יענע פרייד פון שבת-קודש,
יענע שעהנע קינדער-מעג
זיינען מיט'ן וויינט פארגאנגען,
ווי דאס לעבען געהט אוועק...

קינדער-יאהרען, שעהנע יאהרען,
קעהרען זיך ניט אום צוריק ;
לאמיר כאטש פון וויימען ווארפען
איך א בענקענדיגען בליק...

שעהנער חלום פון מיין יוגענט,
נאטם געשאנק פון פרייד און גליק !
ווען איך טראכט פון דיר, א, שבת,
ווער איך ווי א קינד צוריק ! ...

פרייטאג-צו-נאַכט'ס

נעמט די זון פארגעהן אין מערב,
מאכען אידען קראמען צו :
שבת-קודש קומט אין שמעדםעל;
שבת האָט דער איד זיין רוה.

בין-השמשות. ס'ווערט שוין שמילער...
איינער טראַגט אַ פלעשעל וויין;
איילט זיך, ווייל עס איז שוין שפעטלאך —
צייט צו געהן אין שוהל אריין.

און אַ צווייטער לויפט פון מרחץ,
וועה, אַ שאַנדע, אזוי שפעט.
על פי מעות — זיך פארגעסען,
מיט דעם בעדער זיך פארעדט.

און אין שטוב, דאָרט הערשט שוין שבת,
פון דער וואָך קיין סימן מעהר.
ליכטיג, פרעהלאך, שעהן און ציכטיג,
וואו מען גיט זיך נאָר אַ קעהר.

אויפגעראַמט ארום דעם אויווען,
„משאַלענט“ האָט מען דאָרט געשמעלט,
און פארשמירט מיט ליים דאָס ברעמעל,
קיין שפאָרונגעלע פארפעלט.

שמעהען בעמען — ווייס באצויגען,
און דער דיל מיט זאמד געשפרייט.
און דער טיש — לכבוד שבת,
שמעהט מיט כל-טוב אָנגעגרייט.

חלות צוויי — שעהן אויסגעבאָקען,
מיט אַ מיטשמוכעל פארדעקט.
זילבער לייכטער — אויסגעפוצטע,
ליכט אין זיי אריינגעשמעקט.

ביי די לייכטער שמעהט די מאַמע,
איהר געזיכט איז צארט און בלייך...
צינדט די ליכט און מורמעלט עפעס
אין דער שמיל אזוי און ווייך.

מיט די הענט פארשמעלט דאָס פנים,
אָנגעבויען שמעהט זי פרום;
זאָגט פון ליכט-בענטשען די ברכה
ווען זי נעמט די ליכט ארום.

* * *

אין די נייע גארניטורלאַך,
פאַר דער מאַמען אויסגעשמעלט
שמעהען קינדער, ווי בריליאַנטען,
און דער מאַמעס האַרץ עס קוועלט!

אַ פאַרפוצטער, ביי דעם שפיגעל,
שמעהט דער טאַטע, קאַקעטירט...
וויל געפעלען זיין דער „כלה“ —
גלייך אַ ליבע מיט איהר פיהרט.

אבער ביזו איז ניט די מאמע,
זי פארגינט איהם נחת-שעה...
א, זי קען זי גוט, די „כלה“,
אלע פרייטאג קומט זי דא!

איהר מען געהט ארויס אנטקעגען,
מען באגעגענט זי מיט פרייד!
איהר עס ליבען אלע אידען, —
בליבען טריי איהר ביז'ן טויט...

צוליב איהר קעהרט מען די גאסען,
און מען מאכט געשעפטען צו:
„פירשטיין-שבת“ איז איהר נאמען —
זי ברענגט אידען פרייד און רוה! ...

* * *

און דער טאטע מיט די קינדער,
— הערצער מיט בטחון פול —
געהען צו קבלת-שבת
אין דער אלטער, גרויסער שוהל.

ליכטיג איז אין שוהל און פרעהלאך,
אין די ווינקלען — שכינה-שיין!
שבת ברענען אלע לאמפען,
שבת מוז דאך ליכטיג זיין!

פול איז שוין די שוהל מיט אידען,
און עס קומען נאך אריין.
אלע קומען שבת דאוונען,
ווער וועט היינט אין שוהל ניט זיין?!

אויף דער בימה ווי א מלכות,
אין זיין טלית אָנגעמאָן,
געהט ארויף — „שליח צבור“
און פארנעמט דעם אויבען אָן.

ווערט דעם אידענ'ס „שמעל-פארטרעטער“,
קלינגט מיט שטאַלץ דערפאר זיין קול!
שטאַלצער ווערט דער גאַנצער עולם —
אַלע דאוונען מיט א מאהל.

א, ווער שמעהט עס אויף דער בימה,
און ווער זינגט עס אזוי שעהן?
„לכה דודי לקראת כלה“,
ס'האט א צויבערליכען חן!

„לכה דודי לקראת כלה“,
זינגט דער גאַנצער עולם מיט!
דרינגט א וואַרעמקייט אין האַרצען —
ס'איז דאָך גוט צו זיין א איד!

נאַכ'ן דאוונען, מאַכט דער שמש
קידוש פאר דער גאַנצער שוהל;
מאַכט די ברכה „פרי הגפן“ —
ווערט די לופט מיט „אמן“ פול.

נאַכ'ן קידוש — גריסט זיך יעדער:
„א גוט-שבת“ — „א גוט יאהר“;
און עס געהט אַהיים דער עולם —
ס'בלייבט צום לעצט דער שמש נאָר.

ער בלייבט שמענדיג פון די לעצמע,
קומט דער ערשטער — אין דער פריה.
וועט דערפאר ער טאקע האבען
עולם-הבא פאר זיין מיה... .

ס'קומט אריין דער אלטער יאנעק,
זיינע האר אינגאנצען גרוי ;
דיענט ביי אידען שוין פון יאהרען,
איז ביי זיי דער „שבת-גוי“.

לעשט ער אויס אין שוהל די לאמפען
באלד נאר ווי מען דאווענט אפ.
שבת-פריה נעמט ער די לייכטער
פון דעם אידענ'ס-מיש אראפ.

העלפט דעם שמש אין זיין ארבייט,
קעהרט די שוהל אויס און דעם הויף.
פרייטאג העלפט ער צו אין מרחץ,
ניט א בעזעמיל און זייף.

שבת, קריגט ער פיש און חלה,
און א „קעלישאק“ דערצו.
אט אזוי לעבט ער מיט אידען —
גאנץ צופרידען און אין רוה... .

* * *

א, ווי שעהן עס איז אין דרויסען!
כלוי דער הימעל אויסגעשפרייט.
שמערען פינקלען פון דער ווייטען,
און א מילדעס ווינטעל וועהט.

געהט א איד, די הענט אויף הינטער,
אויף דער גאס, מיט שטאלץ אזוי —
געהט פארביי איהם סמאש, זיין שכן,
איהם מקנא איז דער גוי — —

וואס ער האט א גומען בורא.
זוכה זיין דארף מען דערצו...
עונג-שבת — גאט'ס מתנה...
ס'קומט א דאנק דיר, גאמעניו!

ער דערזעהט זיין הויז פון וויימען,
דורך די פענסטער גלאנצט א שיין.
שמייכלט שפיגעלט זיך אויף ליפען,
און ער געהט אין שטוב אריין.

מיט א בריימען „א גומ-שבת“
טרעט אריבער ער די שוועל,
קריגט צוריק א ליעבען ענטפער —
ווערט מיט פריידען פול זיין זעל!

איצט איז דאך זיין שטוב א פאלאץ,
— קעניג פון א קעניגרייך!
און זיין חיל — די מלאכים...
א, ווער קען צו איהם זיין גלויך?!

ער באטראכט זיין „אשת-חיל“,
היינט איז ער פארליבט אין איהר...
היינט פיהלט ער, אז אט די ליעבע
האט קיין גרעניץ, האט קיין שיעור.

זי איז שעהנער היינט ווי שטענדיג,
זיינען שעהנערע פארצן ?
פאלען איהרע צניעות-בליקען
אויף איהר ליעבען, פרומען מאן.

„שלום-עליכם“ זינגט דער טאטע,
צארטע פריידען אין זיין קול :
„ליעבע געסט, — עליכם שלום“,
און ער בענטשט זיי אהן א צאהל !

„שלום-עליכם, געסט איהר ליעבע,
תענוג, רוה, פארשפרייט איהר דא“.
יעדער ווינקעל זינגט א ניגון —
אין דער שבת-קודש שעה ! ...

און די קינדער — גאנצע פרינצען,
ארום מיט זיי שמעהען שטיל ;
הערען איין זיך צו דעם זינגען,
אזוי הארציג, מיט געפיהל.

א געזאנג פון „אשת-חיל“
זינגט ארום זיך מיט אמאל ;
אט דעם ניגון זינגט דער טאטע
אויס מיט זיסקייט, מיט א קול.

מענער זיסע — און דער טאטע
שפרייזט ארום זיך הין און הער.
פון דער מאמעס צנועה-אויגען
טרופט פון פרייד ארום א טרער ...

לייכמען העל די שבת-ליכמער
אין דעם פרייטאג אויף דער נאכט.
זילבער-לייכמער — אויסגעפוצמע
טונקען זיך אין קדושה-פראכט.

און צום טיש קומט צו דער טאטע,
קידוש נעמט ער מאכען איצט.
ער באטראכט דעם וויין אין פלעשעל,
ווי עס פינקעלט, ווי עס בליצט,

פון דעם גלאנץ פון שבת-פלעמלאך
שפיגעלט זיך דער וויין און בליצט.
און דער טאטע ווארפט די בליקען
דארטען וואו די מאמע זיצט.

רויטעלט זיך דער מאמעס פנים,
צנועה'דיג אזוי און ריין ...
איהרע אויגען — פרומע, גומע,
איהרע בליקען — פול מיט חן!

ער באטראכט דעם טיש פון שבת:
אלעס, אלעס שעהן און פיין.
נעמט אין האנט דעם קידוש-בעכער
און ער פילט איהם אן מיט וויין.

הויכט אויף דאן דעם קידוש-בעכער
ווארפט אויף איהם א פרומען בליק;
און באגריסט די „כלה“ שבת —
וועלכע ברענגט אין הויז איהם גליק ...

“יום-הששי” — אויג צום הימעל —
הערט זיך צו זיין שטימע צו:
הארציג קלינגט דער קידוש-ניגון
דא, אין ווינקעלע פון רוה... .

און עס דאכט זיך, אז מלאכים
שוועבען ליכטיג דארט און דא... .
פילען אן דאס הויז מיט שירה
אין דער שבת-קודש שעה.

אין די ווערטער פון דעם קידוש —
מעשי-בראשית ווערט דערצעהלט,
גאט האט אונז פון אלע פעלקער,
פאר זיין איינציג פאלק דערוועהלט... .

דאס געבאט פון שבת האלמען
אויף די לוחות אויסגעקריצט.
און מיר היטען אפ דעם אוצר
פון בארג סיני אן ביז איצט.

לויבען מיר דערפאר זיין נאמען
און דער קידוש ווערט געמאכט.
שבת פיהלען מיר זיין גרויסקייט,
שבת זעהען מיר זיין פראכט.

„ששת-ימים“ — זעקס טעג גאנצע,
איז אין יאך געשפאנט דער איד;
„יום-השביעי — שבת-קודש“,
איז א טאג פון רוה און פריעד! ...

שבת רוהען ערד און הימעל,
חיות, פויגעל, פיש אין ים.
אויך אין גיהנום ווערט פארלאזשען
דארט דער פייערדיגער פלאם

וועלכער פלאקערט, ברענט רשעים,
אהן אן אויפהער, נעכט און מעג.
און סמכמיון הערט אויף שטורמען,
רוהיג ווערט פון ברעג צו ברעג.

„ברוך אתה — פרי הגפן“,
און ער ציקעלט זיך דערביי,
ווי באקאנט די ווערטער זיינען,
קלינגען זיי דאך פאר איהם ניין!

אפגעמאכט האט ער שוין קידוש,
לאנגזאם זופט ער פון דעם וויין.
גיט צוכיסעלאך די קינדער —
זאלען זיי אויך אידען זיין!

געהט מען זיך צום עסען וואשען,
מאכען קינדער טומעל דארט :
דער וואס וואשט די הענט זיך פריהער
כאפט ביים טיש דעם בעסטען ארט.

ביזערט זיך אויף זיי דער מאמע :
„שבת טאג ניט זיין קיין קריג“!
אלע האבען הענט געוואשען —
און מען געהט צום טיש צוריק.

אויבען אן דער טאטע זעצט זיך,
און די מאמע ביי זיין זייט.
קינדער זיצען לויט די יאהרען,
נאכדעם קומען אורחים-לייט.

א משפחה — קיין עין-הרע,
טראכט דער טאטע, רעדט קיין ווארט.
נאר אין הארצען קוועלט פון נחת,
גלעט מיט גדלות זיך זיין בארד.

לאנגזאם דעקט ער אפ די חלה,
ס'איז „איהר ארכייט“ — ער דערקענט:
„קימקעס“ — קונציג אויסגעפלאכטען,
בענמשט ער שווייגענד „איהרע הענט“.

פיהרט דאס מעסער, מאכט א ברכה,
גיט „המוציא“ יעדען קינד.
און צום טיש דערלאנגט די מאמע
די מאכלים פריש אצינד ...

טויזענט טעמים — יעדעס מאכל,
יעדער טעם פארשיידען איז:
פיש געפילטע — גוט געפעפערט,
און די יויך איז צוקער-זיס.

עס צוגעהט אין מויל פון חיות,
אזא טעם דער צימעס האט.
פיהלט דער איד, אז פאר דעם אלעם
קומט א דאנק דעם ליעבען גאט.

גיט דער טאָמע גלייך אַ צייכען,
ווערט „קאָפעליע-מייסמער“ גאַר:
און מען נעמט זיך צו די זמירות —
אַלע זינגען מיט אין כאַהר:

„אַך, ווי ליעב די רוה איז דינע
פירשטיין-שבת, שמיל אַרום...
לויפען מיר דערפאַר דיך בעטען:
קום געקרוינטע כלה, קום!“...

אַז דער טאָמע ווערט באַגייסטערט,
הערט זיך דעמאָלט ערשט אַ קול!
לעבעדיגער ווערט די חברה,
העכער, שטאַרקער וואָס אַמאַל!

און דאָס זינגען ווייט צוטראַגט זיך,
קול'כלאַך קלינגען אַלערליי...
שמעהען מענטשען הינטער פענסטער,
פון דעם זינגען קוועלען זיי.

פייכטען זיך דער מאַמעס אויגען,
קייקלען טרעהרען זיך ארויס.
פריידענס-טרעהרען, פערעל-טרעהרען,
פינקלען אין אַ אידיש הויז...

יעדעס הויז האָט זיינע מענטשען,
יעדער מענטש זיין גלויבען האָט;
ווער קען אַבער זיך פאַרגלייכען,
ווי עס דיענט דער איד זיין גאָט? ...!

ער באהעפט זיך מיט דעם בורא,
מיט'ן הארצען, מיט'ן קאפ...
סיי ביים עסען, סיי ביים טרינקען
גיט ער איהם זיין חלק אפ...

אין דער פריה און פאר'ן שלאפען,
שפעט אפילו אין דער נאכט.
אין דער וואכען, אין יום-טובים —
שטענדיג נאר פון גאט ער טראכט.

קומט נאר אן דער שבת-קודש
ווערט זיין לעבען אנדערש דאך.
דער געשאנק פון גאט געגעבען,
איז דער שעהנסטער טאג פון וואך!

אלע טעג איז מען פארנומען:
מסחר, ארבייט, ווערט מען מיעד...
אט דערפאר איז ליעב דער שבת,
אזוי גוט — צו זיין א איד!

פרייטאג געהט מען זיך אין מרחץ,
וואשט מען אפ פון זיך דעם עול...
היינט די שוהל און די מאכלים —
אך, ווי גוט איז איהם און וואויל!...

אבער אין זיין העכסטען וואוילטאג
פיהלט ער דאך פון גאט דעם בליק...
יא, ער ווייס, אז עולם-הבא
בעסער איז פון גרעסטען גליק...

אַט אזוי, מיט די מחשבות,
ענדיגט ער דאס שבת-ליעד...
.....

אָפּגעגעסען, אָפּגעזונגען,
הויכט ער אָן זיך פיהלען מיעד... .

נאַכ'ן בענטשען ליי'נט מען קרואת-שמע,
ליכט אין לייכטער געהען אויס... .
פינסטער ווערט אין שטוב און שטילער,
ס'הערט זיך וואו אַ כראָפּען בלויז.

* * *

דאָ, אין דרויסען, כאַטש שוין שפעטלאך,
געהט זיך יונגוואַרג אויף שפּאַציר.
דאָ און דאָרט פארמאַכט מען לאַדען,
ערגעץ שליסט זיך צו אַ מיהר.

ערגעץ איז אַ פענסטער אָפּען,
קוקט פון דאָרט אַ קאַפּ ארויס.
אין דער שטילקייט הערט מען קלאַנגען,
טראַגענדיג זיך פון אַ הויז.

ס'זינגט אַ איד זיך „שיר-השירים“
אין דער שטילקייט פון דער נאַכט;
אַט דעם ניגון — אזוי האַרציג,
גאַט אליין האַט אויסגעטראַכט... .

— לעצטע „שיר-השירים“ קלאַנגען... .
ס'איז דער הערליכסטער געזאַנג... .
און דער ניגון איז ביים אידען
אין זכרון — דורות לאַנג! ... .

עס פארוויגען איהם די קלאנגען
אין א זיסען שלאף אריין...
און ער שמייכלט אין א חלום :
גוט איז דאך א פרינץ צו זיין ! ...

* * *

פול מיט שמערען איז דער הימעל,
דא און דארט א וואלקען קריכט;
און צווישען — די לבנה
שווימט און גיסט מיט בלאסען ליכט

אויף די בוימער, אויף די גראזען,
אויף די בלימעלאך אין פעלד,
ביז דער וואלקען קומט צוקריכען,
און לבנה ווערט פארשמעלט.

שמיל אין דרויסען, אלע שלאפען,
קיינער וואכט ניט אזוי שפעט.
בלויז א ווינטעל קומט פון ערגעץ
גיט א בלעטעלע א גלעט.

ערגעץ קעץ, ווי קליינע קינדער,
וויינען אין דער נאכט אריין...
דוכט זיך אויס, אז דער „נישט-גומער“
מוז איצט דארטען מיט זיי זיין...

נאך דער איד שלאפט רוהיג, זיכער:
ווייסט — ער ווערט פון ביזו באוואכט...
„כביכול“ — איז זיין שומר,
היט פון שלעכטס איהם טאג און נאכט.

גאט דער גומער איז זיין היטער,
און ער היט די „קרוין“ פון קאפ...
האלט אן אויג אויף זיין „בן-יחיד“
פון דער הויך צו איהם אראפ...

שבת אין דער פריה

לעשען שמערען זיך אין הימעל,
און די נאכט געהט שמיל אוועק.
שמאלץ קומט אן דער מארגען-שמערען,
העלער ווערט דער מזרח-ברעג.

קרעהט א האהן זיין „ק-קע-רי-קו“,
איז צום שרייען גאר א לייט.
וועקט פון זיסען דרימעל: אידען
ערשמער מנין — ס'איז שוין צייט!

ק-קע-רי-קו — כוכבי-בוקר.
צייט איז שוין אין שוהל צו זיין ...
שמראהלען שפיגלען זיך אויף שויבען,
שפארען זיך אין שמוב אריין.

גיט ער זיך א רייב די אויגען
און ער שפרינגט פון בעט אראפ.
מרינקט באלד מיי מיט מילך, א גלעזעל,
ווי ער גיסט נאר „נעגעל“ אפ.

נאכדעם נעמט ער קינדער וועקען :
„גיכער, נו, ארויס פון בעט!“
זעהט, אין דרויסען גרויסער טאג שוין,
באלד וועט זיין צו „שחרית“ שפעט.

קינדער קריכען פון די בעטען,
און מען טוט זיך איילענד אָן.
צייטענווייז, מען הערט פון ווייטען —
קוים עס קרעהט אַ שפעטער האָהן.

* * *

ווי מען געהט ארויס אין דרויסען
שפירט זיך פרישער מאַרגען-דופט.
הייליג איז דאָך אַזאַ מאַרגען —
אַנדערש גאָר די שבת-לופט!

געהען אידען אין בית-מדרש,
אַנד'רע איילען זיך אזוי.
און אויף בוימער גלאַנצען בלעטלאַך,
אַנגענעצט פון מאַרגען-טוי.

אין די צווייגען זינגען פויגעל,
ווערט דאָס האַרץ מיט פרייד באַזעעלט!
פויגעל דאוונען. זינגען שירה —
שבת-קודש אויף דער וועלט!

פון דער ווייטען געהט אַ פאַסטוך,
טרייבט אין פעלד אריין די פיה.
אויף בהמות בילט אַ הינטעל
מאַכט אַ טומעל אזוי פריה.

זילבער-וואַלקענס ... בלייך דער הימעל,
שפיגעלט שמראַהלען אויף דער וועלט!
אַ, ווי לופטיג איז אין דרויסען,
ס'וילט זיך לויפען ווייט אין פעלד!

נאר דעם מאמען קימערט גארניט,
פעסמער ווערען זיינע טריט :
אין בית-מדרש דאוונען, לערנען,
מוז וואס פריהער געהן א איד! — — —

אין בית-מדרש איז נאך טונקעל,
שווארצע שאמענס אויפ'ן דיל;
ביי א שמענדער, שמעהט א פרוש,
א פארקלעהרטער, לערענט שטיל ...

די גמרא אויפ'ן שמענדער,
טיעפט זיין בליק אין איהר אריין.
ער פארברענגט די נעכט אין תורה,
ס'זעהר-צייט-לעמפעל איז זיין שוין.

אויף דער באַנק, ביים גרויסען אויווען,
דארט ביים ווינקעל, ווייט אראַפּ,
זיצט א איד ביים אלטען חומש —
ז'מעכיר-סדרה מיט'ן „טראַפּ“.

ס'האַט די מיהר זיך ברייט געעפענט,
ט'איז דער שמש איצט אריין.
מאַכט ער אויף די גרויסע לאַדענס —
שמראַמט דורך פענסמער זונען-שוין.

און עס קומט אַריין דער דיין,
קושט מזוזה ... קוקט אַרום ...
וואַשט דערנאָך די הענט ביים „האַנט-פאַס“,
הויבט אָן זאַגען „ברכות“ פרום.

און דער עולם ווערט אלץ גרעסער,
יעדער גרייט זיין מלית צו,
יעדער איינער ביי זיין שמענדער,
אויבען אן — נאך לידיג וואו...

דארט אין מזרח, ביי אַ שמענדער,
שמעהט רב' יונת'על דער רב:
האלט אין מיטען זאגען „ברכות“ —
ווארט דער עולם ביז'ן סוף.

דער בית-מדרש פול מיט אידען,
„שפעטע“ זאגען „ברכות“ גיך.
פלוצלינג גיט אַ קלאַפּ דער שמש:
„שחרית“ — דאוונען שמעלט מען זיך.

„שחרית“ מוז רב' שמואל דאוונען,
זיין „חזקה“ — צוואַנציג יאָהר;
קיינער וואַגט זיין פּלאַץ פאַרנעמען,
אַ ירושה — דור צו דור.

שמעלט רב' שמואל זיך ביים עמוד,
— עלטער שוואַכט שוין אַפּ זיין קול;
עד, נימאָ שוין יענע יאָהרען,
אַט די כחות פון אַמאָל.

נאָר געוואוינט איז שוין דער עולם:
„הערט מען ניט אַמאָל אַ וואָרט“...
„מוסף“ אַבער, זינגט אַ חזן —
ער פאַרנעמט רב' שמואל'ס אַרט.

פריהער קומט הוצאת-תורה,
און „בנסוע“, שרייט מען אויס...
אנד'רע טוען אויס טליתים,
געהען זיך אין גאס ארום —

פרישע לופט, א שמוס'על כאפען,
צייט גענוג ביז „מוסף“ דא.
ביז מען ווערט מיט אלעם פארטיג
נעמט אמאל א גומע שעה...

אין בית-מדרש, אויף דער בימה,
טומעלט זיך גאר אהן א שיעור.
אפען ליגט די ספר-תורה
און מען לאדעט איין צו איהר:

יעמוד ר' יעקב-כהן —
צו דער תורה אייל די טריט!
נאדיר „ראשון“, מאך די ברכה,
אט אזוי, דארף טאן א איד!

דער בעל-קורא איז רב' חיים,
הערט נאר וואס ער לייענט דארט:
טיעפקייט ליגט אין יעדען פסוק,
פול מיט קדושה — יעדעס ווארט!

און מען טיילט אויס די עליות:
פריהער קומט די „מזרח-וואנט“,
נאכדעם רופט שוין צו דער שמש
יעדען אייגעס נאך זיין שטאנד...

„הגבת-גלילה“ און „הפטורה“ ...
ס'קלינגען תורות-גלעקלאך פיין —
אויסגעפוצט מיט „יד“ און „כתר“
שמעלט מען זי אזוי אריין

אין דעם אלטען ארון-קודש,
און מען שליסט די מיהרעל צו...
דער „פרוכת“ ווערט פארהאנגען,
און דער שמש רופט צו רוח.

מען פארנעמט אויף גיך די ערמער,
אלע בלייבען ווארטען שמיל.
„מוסף“ דאוונען קומט אן עולם,
קיין עין-הרע, אזוי פיעל.

ביי דעם עמוד, שמעהט דער חזן,
זיינע העלפער — נעבען איהם.
הוסטען אויס זיך, ברומען אונטער,
און פרוכירען שמיל די שמים...

און דער חזן ציקעלט ווערמער,
די משוררים ברומען צו...
„איהם צו הערען — א מחיה!
אוי א זינגען, גאמעניו!“

אידען ווערען שטארק באגייסערט,
א מנגן איז דער איד;
העלפען זיי איהם אלע אונטער,
און זיי זינגען מיט איהם מיט.

אין דער „ווייבער-שוהל“ זיין דאוונען —
נעמט ערשט אויס ביי זיי ביז גאר...
יעדע לויבט איהם: „איי, איי, זינגט ער —
זאל איך האבען אזא יאהר“... .

קוקט א מאמע גראד ארונטער
אויבען פון דער „ווייבער-שוהל“,
פאלט איהר בליק אויף מאן און קינדער,
ווערט איהר הארץ מיט פריידען פול... .

ווישט זי אויגען מיט א טיכעל,
קוקט אין סידור צ'ריק אריין,
צו דעם חזן'ס זיסען זינגען
הערט זי זיך מיט ליבע איין.

דאך ביי „קדושה“, שמעהט א יתום,
זעהט נאך אויס גאנץ יונג אזוי:
טאמע-טאמע פריה באגראבען —
זאגט ער „קדיש“ איצט נאך זיי... .

הערען מאמעס — לאזען טרעהרען,
פרעגען ווער דער יתום איז:
„א רחמנות! נעבאך, נעבאך“...
און אין הארצען גיט א רים... .

נאך „עלינו“, — אפגעדאווענט,
טוט מען אויס טליתים שוין.
און דערוויל, מען כאפט א שמועס,
מ'אילט זיך ניט א היים צו געהן.

אנד'רע שמופען זיך צום מזרח,
אויף דעם חזן טאָן אַ בליק.
„אַ גוט-שבת“ ווינשט איהם יעדער,
און ער ענטפערט אַפּ צוריק.

און דעם רב, מיט יראת-כבוד
רינגלען אַלט-און-יונג אַרום:
שכינה שטרעהלט דאָך פון זיין פנים,
ענטפערט יעדען שמיל און פרום...

און מען געהט ארויס אין דרויסען,
אויף גאַטס רייכע, שעהנע וועלט!
אומעטום — אזוי פיעל שטרעהלען,
אלעס איז, ווי ניי באַזעעלט!

נשים פיהרען אַ יונג-ווייבעל,
שמיל מקנא איז מען זי...
אויסגעפוצט אין זייד און ציהרונג,
ווי אַ בלום — אין רעכמען בליה...

און דער יונגער בעל-הבית'על,
מיט דעם רב געהט ער פאראויס;
נאך זיי געהען שעהנע אידען —
„כיבוד“ צו דעם „שווער“ אין הויז.

זעהט אַ רחבות, קיין עין-הרע,
חן באַשמרעהלט די גאַנצע שטאַט.
קוועלט די זון זיך אין גרויס נחת,
אַ „אב-רחמים“ — איז דאָך גאַט!

אויף דער גאס איז שמיל און רוהיג,
פויגעל זינגען אויף א בוים.
אידען געהען זיך געלאסען —
שמילע טריט צו זיך אהיים...

מאן און ווייב צוזאמען געהען,
קעניגליך און טריט ביי טריט.
ווי א שמאלצער פרינגן מארשריט ער,
א פרינצעסין געהט איהם מיט.

אט, אזוי, צו זייער „פאלאץ“
קומען אן די ליעבע צוויי...
א געגרייטער מיש — מעדנים,
ער, א „משאלענט“ ווארט אויף זיי.

עסען „משאלענט“ אלע שבת,
א, ווי גוט זיי ביידען איז!
„משאלענט, משאלענט“, ליעבע אידען,
האט א מעם — גן-עדן-זים...

אויפן מיש — א שויסעל קאשע,
אבער דאס איז נאך ניט אליין.
זעהט, מען טראגט א פעטען קוגעל,
ס'רינט פון איהם אראפ דער שמאלין.

„משקה, רעטאך, קאשע, קוגעל“,
האט איהר עפעס אפעטיט?
קומט צום מיש און זעצסט זיך עסען,
קומט און פיהלט זיך ווי א איד!

נאך אז געשמאקען עסען
ווערט דער איד ווי ניי באלעכט!
זינגט ער „זמירות“ מיט כונה —
קלאנגען — הארציג אויסגעוועכט. . .

פיהרט „קאפעליע“ מיט א גאפעל,
און די קינדער זינגען נאך;
זמירות זינגט מען נאר אום שבת,
אין דעם שעהנסמען מאג פון וואך!

די נשמה ווערט באגייסטערט,
פיהלט זיך העכער. . . און פארפרומט
זינגט דער טאטע: „כי אשמורה“,
און א לויב פון הארצען קומט:—

„היט איך אפ דעם שבת-קודש
ווער איך דאן פון גאט באוואכט.
ר'האט א בונד מיט אונז געשלאסען,
לדור דורות אפגעמאכט:

„ניט צו האנדלען, ניט צו רייען,
רוה מוז הערשען איבעראל.
טיעפען זיך אין תורה לערנען,
שעפען חכמה פון זיין קוואל. . .

„היינט מוז זיין א צייט פון תענוג,
וויין און חלה, פלייש און פיש.
די וואס זיצען ווי פאר'דאגה'עט
שטערען בלויז דעם שבת-מיש.

„און זיי זיינען איהם מחלל,
האלמען זיך פון איהם צוריק.
שבת איז א טאג פון שמחה,
שבת איז א טאג פון גליק.

„אט דערפאר וואָש איך מיין האַרצען,
ווי מיט זייף איך מאַך איהר ריין...
כ'דאווען מעריב, שחרית, מוסף,
ס'ענטפערט גאָט מיר אָפּ גאַנץ שעהן.

„ר'האַט אַ בונד מיט אונז געשלאָסען,
לדור-דורות אָפּגעמאַכט;
ניט צו האַנדלען, ניט צו רייזען,
די געשעפטען צוגעמאַכט“...

זינגט אזוי דער טאַמע זמירות,
און דער פנים זיינער שיינט...
ווען ער ענדיגט, נעמט מען בענטשען,
מיט „מוזמן“ בענטשט מען היינט.

„מיס-אחרונים“ — אַט דערלאַנגט מען,
נעצען „בענטשער“ פינגער איין:
„לאַמיר איצט, רבותי, בענטשען —
זאל געלויבט זיין נאַמען זיין“!

ער האָט זאָט זיך אָפּגעגעסען,
„טשאַלענט“ זעטיגט אָפעטיט;
נאָך אזאָ געשמאַקען עסען,
פיהלט מען זיך אַביסעל מיעד...
פיהלט מען זיך אַביסעל מיעד...

שליסען זיך די אויגען זיינע,
איילט ער מיט'ן בענטשען צו...
ווייל זיך צושפארען א ביסעל,
נאכ'ן עסען שאדט ניט רוה.

ציהט זיך אויס אויף דער „קאנאפע“,
ווייל דאס קלענסטע קינד אן ארט;
ווייל זיך שפילען מיט'ן טאמען,
מיט זיין סאמעט-שווארצער באַרד.

שפילט דאס קינד זיך מיט'ן טאמען,
נעמט זיין באַרד אין מויל אריין;
שטיפט דאס קינד און ווערט פארמאטערט,
און זיי שלאָפען ביידע איין...

* * *

ביי דעם פענסטער זיצט די מאמע,
לופטיג איז עס דאָרט און קיהל.
עפענט אויף דעם „צאינה-זראינה“,
און זי ליענט מיט געפיהל.

דורך די ברילען, — געלע בלעטער
לייענט איצט די מאמע פרום...
פול מיט ליעבע און געבעטען
טראַגען זיך ניגונים אום...

זי פארקנייטשט א בלאט אין ספר,
גיט א קוש און מאכט עס צו;
און זי געהט ארויס אין דרויסען —
טועם זיין פון שבת-רוה!...

שבת-צו-נאכטס

שעהנער טאג פון רוה און פריעדען,
מיט דיין קומען ברענגסטו גליק.
שמייכלסט ליעבליך צו דעם אידען,
ברענגסט זיין יוגענט איהם צוריק.

זיצען געסט אין קליינעם גערטעל
און מען רעדט זיך הערצער אויס...
קינדער קריכען צו די ביימען,
רייסען יאדרעס פון א „רויז“.

ניין, מען טאג ניט יאדרעס רייסען,
היינט איז שבת, שבת דאך.
שבת, קינדער, ניט דערלויבט איז,
וואס מען מעג אין מיטען וואך...

* * *

דבורה'לע, דעם סופר'ס טאכטער,
זיצט אנטקעגען אויף די טרעפ.
פון איהר שעהנעם קאפ, פארפלאכטען,
כוואליען זיך צוויי שווארצע צעפ.

איהרע אויגען — ווי צוויי זונען
ברענען דאך אין פרומען בליק...
זיצט און טראכט פון איהר „באשערטען“,
דבורה'לע האט שוין איהר גליק...

יא, אין שוהל היינט, ביי דער תורה,
האט זי יאסעלען געזעהן...
הויך האט ער געמאכט די ברכות,
זאל זי הערען, וואס ער קען...

און איצט זיצט ער, מיט איהר טאטען,
ביידע לערנען תורה דארט...
און איהר דאכט זיך: אין א מלאך
ווערט פארוואנדעלט יעדעס ווארט...

אויף די טרעפ, דארט פונקט אנטקעגען,
זיצט א כשר-אידיש-קינד...
דבורה'לע, דעם סופר'ס טאכטער —
פון וואס חלום'ט זי אצינד? ...

* * *

שניידער יונגען — נאך אין לעהרע —
שלייף און קראגען לייטיש, שעהן,
ווארטען זיך מסתם אויף מיידלאך,
אויפ'ן פעלד שפאצירען געהן.

יעדער האט זיך זיין „באשערטע“,
פיהרט אין שטילען א „ראמאן“...
אין דער וואכען נעהען ביידע —
איז א שבת דאך פארען...

בערעל געהט פארכיי זיין חנה'ען,
עפענט שמיל זיך אויף די מיהר:
היינט איז שבת... קום שפאצירען,
קום, מיין ליעבענקע, מיט מיר.

* * *

אַמ געהט יאָשע בעל-ענגלה,
און זיין פערדעל געהט איהם נאָך.
ביידע מיעדע און פארשלעפערט
פון דעם שווערען ארכייט-יאָך.

פיהרט זיין פערדעל צו דער פאָשע,
אַלט איז יאָשע, שוואַך דער גאַנג;
שווער געאַרבייט — דאָך אין דחקות
אַפגעלעבט אַ לעבען לאַנג...

* * *

שמעהט די זון שוין הויך און הימעל,
בלענדט די אויגען מיט איהר שוין.
רופט די מאַמע געסט צו כיבוד,
און מען געהט אין שטוב אריין.

עס דערוואַכט פון שלאָף דער טאַמע:
„ה-הא!“ — עס דורשט אין מויל אַזוי.
ברענגט צום טיש די מאַמע גלעזער,
באַלד וועט זיין אַ גלעזעל טיי.

וואַסער אין „אַ ליאַק“, נאָך פרייטאָג
פון דער „קרעניצע“ געבראַכט.
און די טיי, וואָס איז פאַרזאַדען —
שמעקט פון ווייטען גאַר אַ פראַכט.

זיצט אין „יאַרמולקע“ דער טאַמע,
האַט פון טיי הנאה גרויס.
פון דער גלאַז עס געהט אַ פאַרע —
גוט צו טרינקען ווען ס'איז הייס.

האלט פאר זיך א ספר אפען,
לאנגזאם מישט ער בלאט נאך בלאט :
„פרקי אבות“, — מי'רע ווערטער —
וואויל איז דעם, וואס ווייס דעם פשט...

אפגעווישט דעם שווייס פון שטערען,
פארטיג איז ער מיט דער/טיי.
פרעגט דער מאמען וואו די קינדער —
און ער געהט א זוך טאן זיי.

עד, דאס קליינווארג, די קונדסים,
אויף דער לאנקע, דארט ניט ווייט
שפילען זיי זיך אין סאלדאמען,
אין מלחמות — שטארק פארשייט.

אבער פונקט אין ברען אין רעכטען
טראגט א טאמען אן דער ווינט...
לאזט מען איבער די מלחמה
און מען לויפט אהיים געשווינט.

מאכען טומעל און זיך שלאגען
איז אום שבת דאך א זינד;
ס'איז אן ארבייט נאר פאר גוים,
ס'פאסט ניט פאר א אידיש קינד.

ס'וויל א טאמע פון זיין אינגעל
הערען היינט א אידיש-ווארט,
צאהלט שכר-לימוד צו א רבי'ן,
האט ער כאטש א „פעולה“ דארט ?

נאָר אז ער פאַרהערט דאָס אינגעל,
און ער ווייסט גראַד וואָס ער רעדט...
קלייבט דער טאַמע פון איהם נחת,
גיט אין בעקעל איהם אַ גלעט.

און ער טראַכט ביי זיך אין האַרצען:
„גאַטעניו, צו דיר איך האָף,
אויב דו וועסט נאָר שענקען יאַהרען,
קען מיין קינד נאָך זיין אַ רב...“

* * *

און דערווייל די זון, אַ מיעדע,
געהט אין מערב זוכען רוה.
זאָגט דעם טאַמען אָן אין פענסטער:
„מנחת, מנחת, אייל זיך צו“.

און ער טוט אָן די קאַפּאַטע,
קיחלער ווערט פאַרנאַכט די לופט.
לאַזט די געסט אין מימען שמועס,
מנחת-צייט — אַ שטימע רופט...“

געהט דער טאַמע אין בית-מדרש,
ס'וועט אַ מגיד רעדען דאָרט;
ווייל ער טאקע קומען פריהער —
גיט פארפעהלען קיין איין וואָרט...“

* * *

אויפ'ן פעלד שפּאַצירט די יוגענט,
אַפּגעזונדערט און צו פאַר...
גאר מיט „אַנדערע“ געדאַנקען —
פרייער איז דער „נייער“ דור...“

יוגענט איז א דור א נייער
פונ'ם אלמען אפגעשיידט ...
אין בית-מדרש — גרויער אומעט,
אויפ'ן פעלד דארט הערשט די פרייד ...

פאלען שאמענס ... זינגט מען ליעדער,
חברה זינגט מיט גרויס געפיהל ...
טראגען שטימען זיך אין לופטען,
קלאנגען — אומעטיג און שטיל ...

זיצען בחורים און מיידלאך,
מורמלען שטיל זיך א געזאנג ...
זאנפטע טענער, וויפיל בענקשאפט
וועבט זיך איין אין יעדען קלאנג ...

שווארצע אויגען, אויפגעבליצטע,
הערצער קלאפען אין דער שטיל ...
זאגען אויס א סוד פון ליעבע,
פון א בענקען אזוי פיעל ...

דאכט זיך: ווי דער תהילים ניגון
מישט זיך אויס מיט זייער ליעד ...
אומעטום — דאס זעלבע זיפצען,
אומעטום — דער זעלבער איד! ...

* * *

אין בית-מדרש באלד נאך מנחה,
שמעלט זיך אפ א קליינע צאהל:
„חברה-תהלים“ — „הארעפאשנע“ —
שרייען „אשרי“ אויפ'ן קול ...

אנד'רע גאר, פאר מעריב, כאפען
אין „פאליטיקע“ א בליק:—
ברענגען סברות איינס דעם צווייטען,
ווייזען חקירה, פלפול-שטיק... .

דאך די גרעסטע צאהל פון עולם
פראוועט „שלש-סעודות“ איצט.
דורך די פענסטער, כאַמש שוין טונקעל,
זעהט דעם אידען ווי ער זיצט

האלב פארטרויערט, אין מחשבות :
געכמען ערשט — אזוי פיעל ליכט... .
איצטער פינסטער, שווארצע שאַמענס,
און די וואַך אין פענסטער קריכט... .

ענדיגט אָפּ דעם „שלש-סעודות“,
נאָך אַ מצוה וואָס ער האָט:
קאלטען צימעס און „פיסנאגע“,
צי פון פלוימען א „קאַמפאַט“.

נאָכ'ן עסען געהט ער ווידער
אין בית-מדרש, שמיל... פארטראַכט... .
„תהלים, מעריב און הַבְּדֵלָה“,
ווי דער מנהג — שבת-נאַכט... .

* * *

אלע וועגען ווערען פינסטער,
שאַמענס, שאַמענס אויסגעשפּרייט... .
נאר דער הימעל ברענט פון ווייטען,
בלויז אין מערב — צונטער רויט.

אויף די וועגען קריכען שאמענס,
„יוגענט“ קעהרט זיך איצמער אום.
ביך-השמשות, שבת גוסס'ט —
פינסמער, פינסמער אומעטום ...

ווערט אין שטוב נאך מעהרער פינסמער,
זיצט די מאמע דארט אליין ...
און זי זאגט: „גאט פון אברהם“ —
ס'געהט אוועק דער שבת שוין ...

א, דער אומעט פון איהר ניגון,
וויפיל צער און וויפיל שרעק:
„גאט דו ליעבער פון די אבות, —
שבת-קודש געהט אוועק“ ...

דוכט זיך אויס: א שווארצע כמארע
שמאט דעם שבת קומט אהער ...
דריקט אן אומעט טיף אין הארצען,
ווי א משא — לעגט זיך שווער ...

* * *

אין בית-מדרש זאגט מען תהלים,
ס'זאהר-צייט-לעמפעל צאנקט שוין אויס.
צייט צו דאוונען איצמער מעריב —
זעהט, א שמערען איז ארויס.

זעהט אין הימעל דארט א שמערען,
און א צווייטער בליצט איהם נאך ...
איצמער זעגענט זיך דער שבת —
אויף א פולער, גומער וואך ...

און מען דאווענט מיט א טרויער,
יעדער איז פארקלערט, פארטראַכט ...
מעמפיג קלינגט דער „והוא-רחום“ —
ביי דעם עמוד, שבת-נאכט ...

מעמפיג קלינגט דער „והוא-רחום“,
א בעל תפילה? ... ווער עס וויל ...
אין די ווערטער קען מען הערען
זוי דער איד זיפצט אין דער שטיל ...

שווערע זיפצען ... שטילע קרעכצען ...
און דאס הארץ עס וויינט ... עס נאָגט ...
מענה'ט אויס זיך מיט דעם בורא,
שמעהט פאר איהם און בעט און קלאָגט ...

אזוי שמעהט ער און ער דאווענט,
מיט כונה, מיט געפיהל ...
ביז מען ענדיגט דאוונען מעריב,
און עס ווערט א וויילע שטיל ...

קומט דער שמש, מאַכט „הבדלה“,
ס'וואַקסען-ליכטעל פלאַקערט, ברענט;
און ער טראַגט צו נאָגט צום פייער
זיינע ביידע, דארע הענט ...

זיינע הענט — אזעלכע דארע,
הויט און ביינער — פאַרמעט-פלייש ...
יא, זיי זיינען כשר ... ריינע ...
מאך די ברכה פון „האש“ ...

און ער נעמט דאס זילבער-רעהריל,
האלט אין האנט עס ביי אַ ברענג:
„בשמים“ — שמעקענדע-געווירצען,
און ער גיט פון דעם אַ שמעק. . .

זיס איז דאָך דער „בשמים-ריח“,
יעדער שמעקט איהם, זאפט איהם איין. . .
און דער שמש לעשט דאָס ליכטעל,
טונקט עס אין „הבדלה“ וויין. . .

* * *

ס'איז אַוועק די פרייד פון לעבען,
שוין נישטאָ קיין שבת מעהר. . .
אלע זיינען זיך צוגאַנגען,
דער בית-מדרש — פוסט און לער. . .

דער בית-מדרש פוסט און פינסטער,
אויפ'ן האַרצען — אויך אזוי. . .
עפעס האָט מען איצט פארלאָרען,
טוט עס באַנג אזוי און וועה. . .

נעהט דער איד אַהיים פאַרטרויערט,
אויף די פלייצעס קריכט דער יאָך. . .
מיעד טרעט ער די שוועל אריבער,
מורמעלט שטיל: „אַ גוטער-וואָך“ . . .

איצט איז ער אויס פרינג געוואָרען,
זי איז קיין פרינצעסין מעהר. . .
אויף דער האַנט דעם „כּוּם-של-ברכה“,
נישט מיט פרייד — מיט טרויער שווער. . .

און דער טאטע מאכט „הבדלה“,
איז ניט „יוצא“ מיט דער שוהל...
... ..

הערט — ער זינגט איצט דעם „המבדיל“ —
טיעפער אומעט אין זיין קול... ..

„זמירות למוצאי שבת“,
זינגט דער טאטע טרויערדיק...
וויפיל צער אין זיינע אויגען,
וויפיל בענקשאפט אין זיין בליק... ..

בענקשאפט פאר דעם שעהנעם שבת,
פאר דעם ביסעלע גענום...
שבת איז א צייט פאר תורה —
ווייל מיר לעבען אין איהר זכות... ..

„זאגט דער גרויסער גאט צו יעקב :
האב קיין מורא ניט, מיין קינד.
ביזט ביי מיר דער אויסדערוועהלמער,
און דו האסט ביי מיר פארדינט —

“איך זאל שמענדיג זיין דיין הימער,
ווי דו היטסט מיין תורה אפ...
— אויסדערוועהלמער פון די פעלקער,
הויב מיט שמאלץ ארויף דיין קאפ!... ..

“מיך דערגרייכען דיינע תפילות,
א געבעט איז יעקב'ס קול.
ס'שטאמט א צווייג פון טיעפע ווארצלען,
שטארק דער בוים נאך פון אמאל... ..

„האָב קיין מורא ניט פאַר שונאים,
כ'וועל דיר שמענדיג שמעהן דערביי.
כ'האָב געשוואַרען: זיין דיין שומר,
און איך בלייב מיין שבועה טריי“... .

זיסע ווערטער, ווי זיי טרייסמען,
געהען טיף אין האַרץ אריין... .
„גאָט! איך וועל דיין תורה הימען,
ביז אין קבר טריי איהר זיין“! ... .

מיט אן אומעטיגען ניגון
זינגט ער אלץ אינגאָנצען אויס... .
ווערט איהם שווערער אויפ'ן האַרצען —
לאַזט אַ טיעפען זיפן ארויס... .

* * *

איצט איז אויס דער ליעבער שבת,
ס'איז דער ספר צוגעמאַכט... .
שווער צו לערנען אין-דער-וואַכען,
רק פארנומען און פארשמאַכט... .

שווער דער יאָך איז פון פרנסה,
אומעמוס — דער וועג פאַרשמעלט... .
ווי וואַלט איהם געווען דאָס לעבען,
ווען דער שבת וואַלט געפעהלט? ... .
.....

„מלוה-מלכה“ איז דער טאַמע,
אידעלאָד: „אַ גומע וואַך“! ... .
שוין אַוועק דער שבת-קודש,
שפּאַנט זיך איין צוריק אין יאָך... .

„געהט און לאזט זיך אויף די וועגען,
זוכט פרנסה, זוכט זיך גליק,
ארבייט ווידער, מאכט געשעפטען —
ביז דער שבת קומט צוריק“! ...

* * *

שעהנער חלום פון מיין יוגענט,
גאטס געשאנק פון פרייד און גליק:
ווען איך טראכט פון דיר, א, שבת —
ווער איך ווי א קינד צוריק! ...

מעלפאמענע און דער דיכטער

(די ביהנען-קינסטלער געווידמעט)

שוועכט „פענאסוס“ מיט א דיכטער,
טרעגט זיך איילענד דורכ'ן עטהער,
צו דעם מוזע-כארג — „פארנאסוס“
צו די טעמפלען פון די געטער.

דארטען זעהט ער „מעלפאמענע'ן“,
פון „טראגעדיע“ — מוזע-געטיון,
געהט פארטרויערט, שמיל, פאמעלאך,
קוים די פיס, די ערד באטרעטען.

געהט פון יעדען אבגעזונדערט,
מורמעלט עפעס — קוים צו הערען.
אויף איהר צארטען, קלארען פנים
טריפען לאנגזאם — זילבער טרעהרען...

פרעגט דער דיכטער „מעלפאמענע'ן“:
„געטיון, וואס זאל דאס באטיימען:
ווען די „שוועסטער“ דיינע שטיפען,
שמעהסט און טרויערסט פון דער ווייטען“? ...

„גליקליך זיינען מיינע „שוועסטער“,
— האט געענטפערט „מעלפאמענע“,
„וועמען „צעאוס“ גיט זיין ברכה,
האבען גליק שוין אייביג יענע...“

„און געבענמישט האָט ער דעם דיכטער,
האַט אַ „צוקונפֿט“ איהם געגעבען...
דורות קומען, דורות שווינדען —
דאָך זיין ווערק וועט אייביג לעבען...“

„ווען מיין קינד — „דער העלד פון ביהנע“,
איהם פארשאַלמען האָבען געטער...
ער שאַפט אויך, ווי דו, אין לעבען,
ווער דערמאָנט איהם אַבער שפעטער?“

צו די „ניאנארא-פארלס“

פראגמענט

יהואש'ן — א מתנה.

ווי אויפ'ן ברעג, וואָס מענטשען רופען
„טויטען-וועג“.
ווען, ווי צווישען „צייט“ און „אייביגקייט“
מיר שמעהען —
אזוי באַטראַכט איך איצט מיט שוידער
און מיט שרעק
דיין תּחום, — א, ניאנארא,
וועמעס טיף מען קען ניט זעהן...
איך הער און זעה דיין דונערדיגען פאלען,
א, וואונדער! ...
דו, רעזולטאט פון העכסטע קראפט,
וואָס פאַדערט אויף די גאַנצע וועלט
ווי מיט טראַמפּיטען-שאַלען
צו לויבען די געמליך-גרויסקייט
פון דיין שטראם וואָס שאַפט! ...
מיט צאָרן שטורעמסטו, ווי דיר וואָלט ניט געפעלען
דער ערדס געשעהענישען, די גרויזאמקייטען
פיעלע! ...
און דו שרייסט
אזוי ווי אַ מחנה, שמערץ-ליידענדיגע זעעלען,
ווי אַ מרידה, ווילד, אונטער הימלען שטילע...
שרעקיג ביזטו ווי דער טויט —
און מיר דאכט זיך ווי איך הער
פון דיין רוישענדיגען וואַסער הויך אַ שטימע
דונערט שטורעמדיג
און שרייט: —
„איך בין דער סימבאָל פון דער אייביגקייט“! ...

הארץ און זעלע

דאס הארץ איז ווי א צארמע פרוי
וועמעס זאנפטער מילדער בליק,
פילט דעם מענטשען אן מיט גליק
ווי די בלומען — מארגען-טוי...

איהר אמהעם איז ווי בלומען זיס,
יונגער צעדער — איהר געזיכט;
שטראלעט נאך העלער פון דעם ליכט,
וואס ברענגט דעם ערשטען מארגען-גרים...

איינזאם אבער איז די זעל,
שמערצען טיעפער פון דעם ים,
דארטען ברענט דער בענקשאפט-פלאם,
וואס עס פיהרט צום טויטען-שוועל...

און איהר וועג — מיט דערנער פיעל,
מיט'ן לעבען קעמפט זי שווער...
ביז זי האט קיין כח מעהר —
און אין ליידען שטארבט זי שטיל...

מיין אַרט איז אין די הימלען

קומט די נאַכט אָן און איך וואַנדער
אין דעם גאַרטען פון חלומות...
אין אַ הימעל פול מיט שמערען,
אין לבנה-ליכט, אין שמראהלען...

און אַ ווינטעל צארט און ליעבליך,
שלעפערט איין מיך אין חלומות...
ערנעץ דאַרטען זינגען פויגעל —
קלינגען אָפּ אין שלאָף די קלאַנגען...

פון די ווייטע, טיעפע רוימען
רייסט זיך דורך אַ צויבער שטימע:
„איך בין ליעבע“ הערט זיך קלינגען,
„און מיין אַרט איז אין די הימלען!“

און די שטימע ווערט אַנטשוויגען,
לאַנגזאַם וואַכט אַ נייער מאַרגען...
צארטע קלאַנגען, פויגעל-מענער
מישען אויס זיך אין דעם זעפיר.

מיט דעם קומען פון דעם מאַרגען
מיין נשמה וואַכט פון טרוימען...
און זי בענקט דעם טאָג דעם גאַנצען,
נאַכ'ן בת-קול פון די הימלען...

בענקשאפט

אין דעם טיעפען, בלוען הימעל
בלאנדזשעט דארט א שמערען אום.
ווארפט פון ווייטען — ליעבעס-בליקען
צו א צארט פארטרוימטע בלום.

און די בלום געהילט אין שאַטען
נאך לבנה ט'זיך פארבענקט ...
דאס פארדריסט דעם שמערען אויבען —
ווערט ער שטארק פון דעם געקרענקט ...

שמילע, זאנפטע ליעבעס-וועהען
טראַגען דורך זיך אין דער לופט:
נאך לבנה בענקט די בלימעל
און דער שמערען — בלומען דופט ...

א לוויה

פינסטער, רעגען און א שטורעם,
אוי, איז דאס געווען א נאכט! ...
זי, אין שווארצען און פארטרויערט,
האט צו קבורה איצט געבראכט

פון איהר הארץ א שטילע ליעבע,
ריין פון תאוה... ריין פון לוסט...
שטיל באגראבען, אזוי עלענט...
און דער קבר איז איהר ברוסט...

ניט געזאגט האט קיינער קדיש,
נאר א בילען וואו פוף הינט...
איהרע זיפצען האט פארנומען
פון דער נאכט דער בייזער ווינט...

וועסטו מיינע זיין ?

קוקסט אויף מיר שמענדיג און שמייכלסט,
דיך ארט ניט מיין צער און מיין וועה...
שמעלסט אויף מיר אן דיינע אויגען —
שפיגעלט מיין בלאסקייט אין זיי... .

קוקסט אויף מיר שמענדיג און שמייכלסט,
דיך ארט ניט מיין לייד און מיין פיין...
אין צווייפעל פרעג איך א פראגע : —
„וועסטו אמאל מיינע נאך זיין“?... .

כ'בין ניט ווערט

א עס קלינגען שעהן די ווערטער:
„ליעבסטע מיינע, איך ליעב דיך“;
דאך וואס העלפען אט די ווערטער —
אלעס איינס ליעבסטו ניט מיך ...

ווי איך זאל דיר דאס ניט זאגען,
וואלסט אלץ איינס דאס ניט געהערט.
גליק פאר מיר איז ניט באשאפען —
כ'בין מסתמא דאס ניט ווערט ...

צו דער נאכט

שמילע נאכט, רוהיגע,
האָסט אלעס פארשלעפערט אין טרוים...
זאָרגלאָזע שוועכען זיך וואלקענדלאך אום,
באַציהען דעם הימעל אין בלוי.
און אונטער אַ זילבערנעם טוי —
האַט זיך פאר'חלומ'ט אַ בלום...

שמילע נאכט, רוהיגע,
ביי דיר זוכען אלע אַ טרייסט...
ס'וויגט יעדען איין דיין אבענד-ליעד.
אין ווייטע וועגען ערגעץ וואו,
שפרייטסטו פליגעל אויס פון רוה
אויפ'ן וואַנדערער ווען ער איז מיעד...

שמילע נאכט, רוהיגע,
ס'האַט דיך דער אומעט פון דעמערונג
אין טרוים פארשלעפערט שמילערהייט.
שלאָף זשע רוהיג, שמילע נאכט,
ביז די פויגעלאך ווערען דערוואכט —
באַגריסען דעם מאַרגען מיט פרייד! ...

וואָס זאָל איך דיר ברענגען?

(סודשעט אַנטנומען)

“וואָס זאָל איך דיר ברענגען ווען צוריק וועל איך קומען?”

— ברענג מיר, מיין ליעבסטע, וואָס דו נעמסט נאָר אַוועק
ביז וואָנען צוריק דו וועסט קומען.

די רוה פון זומערדיגע טעג,
דאָס זיסקייט פון פרישינקע בלומען —
און די ליעבע וואָס דו נעהמסט מיט אין וועג...

ברענג מיר פון דיינע אויגען דעם ליכטיגען בליק
וואָס פילט אָן מיין האַרצען מיט פריידען!
און קומענדיג, ליעבסטע, צוריק
אויף קינמאַהל זיך מעהר ניט צושיידען —
ברענג מיר דיינ ליעבע, פון מיין לעבען — מיין גליק!...

ברענג מיר, מיין ליעבסטע, דיינ געזיכט פול מיט חן,
עס מאַכט דאָך מיין גליק מיר פיעל גרעסער,
מיין לעבען פיעל רייכער און שעחן!...
דאָך מעהרער פון אלץ וויל איך בעסער —
אַז דו, אומגעבימען, זאָלסט קומען אליין! ...

שלא פלאזע חלומות

זאנפטיגער ווינטעלע, זאנפטיגער,
זומער-נאכטיגער זעפיר,
גלעט מיין הארץ, וואס ליידעט
בעת אין שמערען-ליכטער
כ'טרוים און טרוים פון ליעבע...

העכער, קלאנגעלאך, העכער,
זיסע אבענדס-קלאנגען,
אטהעמט אין מיין הארץ אריין
די טרויעריגע ליעדער
פון מיינע ליעבעס-טרוימען...

שמיכעלט שמערענדלאך, שמיכעלט,
איהר רוחיגע שמערען אויבען;
שענקט מיר א שטראהל פון האפען
פאר מיין גסיסה-ליעבע —
וועקט זי צום לעבען ווידער...

לבנה-שטראהלען, בלאסע,
דארט, אין די איינזאמע וועגען,
קומט ארויס פון די נעבעל-וואלקענס!
וועל איך, אין שוים פון זיסען שלאף —
פון מיין ליעבע טרוימען...

און ער לאַכט

שפעט אין נאַכט. אין איהרע שאַטענס,
ליעב איך שטענדיג אומצוגעהן...
אויפ'ן הימעל — שמערען פיעלע,
און אין גאַס — נאַר איך אליין...

בלאָנדזשע איך אַרום אין גאַסען,
מיהר און לאַדען צוגעמאַכט...
טונקעל ברענען די פאַנאַרען —
אין דער שטילקייט פון דער נאַכט...

און איך וועב חלומות שעהנע,
געה זיך אום פאַרקלערט, פאַרטראַכט...
ערגעץ זיצט פאַרשמעלט דער מיינוועל —
דער מענטש חלום'ט — און ער לאַכט...

ווען איך וואַלט געווען

ווען איך וואַלט געווען אזוי ווי די זון —
מיין ליכט אין דיין האַרץ וואַלט געפלאַסען.
ווען ווי דער טאָג וואָס געהט לאַנגזאַם אַוועק
וואַלט אויך מיין פאַרגעהן דרך פאַרדראַסען...

ווען איך וואַלט געווען אזוי ווי די לופט,
דאס זיסקייט פון אַטהעם דיר געבען,
דאן וואַלט מיין פאַרשווינדען פון דיר צוגערויבט
דיין יונגענקען, פרישענקען לעבען...

ווען איך וואַלט אַ סוד געוועזען ביי דיר,
אין האַרצען אין דיינעם פאַרקליבען...
דאן וואַלט איך געוועזען ביי דיר אין געדאַנק
און דאַרמען אויף אייביג פאַרבליבען...

א פראגע

ס'שיינט ביינאכט א גאלדענער שמערען,
כ'זעה איהם מעהר ניט אין פריהמארגען.
און מיך וואונדערט: וואו דער שמערען
אין דער פריה עם ווערט פארבארגען...

ווי דער שמערען, אויך מיין ליעבסטע
אויף א רגע קומט צו צינדען
ליעבע אין מיין הארצען,
און דערנאך זי ווערט פארשוואונדען...

כ'ווייס, דער הימעל האט אויך וואַלקענס,
ליגט דער שמערען אין דערינען...
נאָר עם בלייבט פאר מיר די פראגע:
וואו קען מיין ליעבסטע זיך געפינען...

פארגעסענעם גליק

כ'האָב איבערגעלאָזען מיין ליעבסטע אין שטאַט,
אליין האָב איך שנעל זיך פארנומען אין וועג.
געוואַנדערט, געזוכט, געפרעגט צי אימיצער האָט
באַגעגענט מיין גליק, וואָס איז לאַנג שוין אַוועק...

נאָר באַלד האָט דאָס גליק פאר מיר אויפגעלעכט,
דאס גליק, וואָס איך האָב געזוכט אזוי לאַנג,
און האָב פון זיין שימער זכרונות געוועכט —
פאַרקערפערט אין ליעדער, אין ווערטער, אין קלאַנג...

די זון איז פארגאנגען, און צוזאמען מיט נאַכט
בין איך אין שטאַרט געקומען צוריק.
געפרעגט האָט מיין ליעבסטע: „וואָס האָסטו געבראַכט?“
און איך האָב געענטפערט: „פארגעסענעם גליק“...

וועסט פארגעסען

„פון לבנה-שיין באלויכמען
אויפ'ן קישען ליגט דיין קאפ...
טרערען טריפען פון די אויגען
קאפען אויפ'ן באק אראפ...”

„יא, איך זעה, דו וויינסט אין חלום,
ס'הערט זיך אויך א זיפצען קוים...
און פון שרעק דיין בוזעם הויכט זיך,
ס'חלום'ט דיר — א שלעכטער טרוים:

„מען פארלאזט דיר מיט א צווייטען,
מיט דיין ליעבסטען וואס וועט זיין?...
און דיר חלום'ט זיך חלומות:
ליעבעס-וועהען, שמערץ און פיין...”

„טרעהרען טריק'נען... בלומען וועלקען...
זיי ניט, קינד, אזוי באטריבט...
ס'וועט דער צער דיך לאנג ניט קוועלען, —
וועסט פארגעסען — האסט געליעבט...”

צו די וואַלקענס

א, צווייפעלשאפטע וואַלקענס, אייביגע באַטריגער,
לייכטזיניג זיינט איהר אַזוי ווי אַ קינד.
איהר שוועבט דאָרט אין רוימען אַרום ווי די זיעגער,
און דאָך ווערט איהר באַהערשט פריי פונ'ם ווינט.
קאַלירען באַשיינען גאַנץ רייך אייער קלייד :
אין מאַרגען — געפאַרבט אין אַ ראַזענדען ציער,
אין זון-אונטערגאַנג — ווי פייערען רויט.
אין די הערליכע טעג פונ'ם בליהענדען זומער,
ווערט איהר, א, וואַלקענס, ווי נייע באַלעבט.
איינציגווייז ציהט איהר זיך, זאַרגלאַז אַהן קומער,
ס'דוכט זיך דער הימעל ז'פון זיידענס געוועבט.
נאָר קומט אָן אַ שמורעם, אַנטלויפט איהר געשווינט,
און בלייבט איבער איינע פון אייך אויפ'ן ברעג פון הימעל
פאַר'חלום'ט דאָרט שטעהן, קומט אָן באַלד דער ווינט
און טרייבט אויך די לעצטע פון אייך באַלד אַוועק...
א, וואַלקענדלאַך קליינענקע, פון מיר אַזוי ווייט,
הימלישע וואַנדערער, פון אייביג אַהן רוה !
איהר בלאַנדזשעט אין רוימען אַהן צוועק, אַהן אַ צייט,
צי האַט איהר אַ ברעג, אָן אַרט ערגעץ וואו ? ...

היינט איז ער צו מיר געקומען

מיון ברודער משה'ן — געווידמעט.

היינט איז ער צו מיר געקומען,
אין מיון צימער זיצט ער שמיל...
ניט געבראכט האט ער קיין בלומען,
נאר א הארץ וואס ליידעט פיעל...

ניט געוואוסט האט ער פון לעבען,
און אין איהם קיין גליק געהאט...
פיהלט ניט מעהר קיין לוסט, קיין שמרעכען,
וועלקט און וועלקט ווי אין הערבסט א בלאט...

צו דער ערד דעם קאפ געבויגען,
זוכט קיין הילף מעהר צו זיין וועה...
פינסטער זייגען זיינע אויגען —
ליכט א שמרעהל — ניטא אין זיי...

ניט געהאט א טאג א שעהנעם,
קימערט אויך ניט פאר דעם היינט...
זוכט ניט מעהר קיין הילף פון קיינעם —
דארף קיין חבר ניט, קיין פריינט...

זיינע טריט ווי ביי אן אלטען,
רעדט מען צו איהם בלייבט ער שמוס...
ניט א שמייכעל זיך א קאלטען —
קוקט אויף קיינעם זיך ניט אום...

זיינע ליפען — בלאס און טרוקען,
פיהלט קיין דורשט און דארף קיין ברויט...
הינטער זיין געדארטען רוקען —
אויפ'ן פידעל שפילט דער טויט...

אט אזוי, איז ער געקומען
אין א וועלט פון צארן בלויז...
וואו עס דארפען בליהען בלומען —
וואקסען דערנער דארט ארויס...
.....

היינט איז ער צו מיר געקומען,
אין מיין צימער זיצט ער שמיל...
ניט געבראכט האט ער מיר בלומען —
נאר א הארץ וואס ליידעט פיעל...

פון וואָס חלום'ען די בלומען

פון וואָס חלום'ען די בלומען
אזוי שפעט אין מיטען נאַכט? ...
וואַרטען: ס'וועט דער מאַרגען קומען,
אַרויסגעהן וועט די זון מיט פראַכט

און מיט שמראַהלען וועט באַגיסען
און באַזילכערען דעם טוי,
וועלכער פאַלמ אין שלאַף דעם זיסען
און פאַרשפּרייט זיך צאַרט אויף זיי? ...

אפשר חלום'ט זיך זיי — בלומען
וועלכע בליהען ווייט אַוועק ....
נאַר אַהין איז שווער צו קומען —
זעהר לאַנג צו זיי דער וועג? ...

צו אַ בלאַנדזשענרען

דו בלאַנדזשעסט אין מדבר,
אויף זאַמדיגע וועגען.
איז ערגעץ אַ ברעג דאָ?
זיַדע וועמען צו פרעגען?...

פון דורשט דיינע ליפען
מיט בלאַסקייט באַצויגען...
עס זוכען אַ קוואַל אום
די שלאַפלאַזע אויגען...

דער גומען איז מרוקען,
די ליפען פאַרשוואַלען.
וויסט זיינען די פעלדער,
די בערג און די טהאַלען.

די שלאַנג און דער עקדיש,
ביי נאַכט די שאַקאַלען.
און וואַוען פון ווינמען —
אַ פּחד נעמט פאַלען...

נימא אין דיין הארצען
קיין סימן פון שרעקען.
מען קען ניט א טויטען
צום לעבען מעהר וועקען...

א מיעדער דו וואנדערסט
אויף לאנד און אויף ים'ען.
עס דיענען די פיס ניט,
און ברעכסט זיך צוזאמען...

דו שמארבסט מיט א קללה,
מיט האס צו דעם לעבען —
וואס האט א חוץ ליידען
דיר גאר ניט געגעבען...

יאוש

פול מיט ליידען איז מיין לעבען,
פול מיט יאוש און פארדראָס.
אַלץ אַרום מיר דונקעל, פינסמער —
ס'איז מיין הימעל שמערענלאַז...

וואַלקענס דעקען צו דעם הימעל,
ס'ברומט דער ווינד און ווייסט קיין רוה,
און אין האַרצען דריקט דער אומעט —
ערגעץ ציהט מיך, כ'ווייס ניט וואו...

וואַנדער אום איך אין די גאַסען,
מיט אַ האַרץ פון ליידען שווער...
לאַנגזאַם קאַפען רעגען-טראַפענס —
מישען אויס זיך מיט מיין טרעהר...

בלומען

עס בליהען אין גארטען בלימעלאך פיעל,
רויטע און בלויע און ווייס ווי דער שניי.
האָב איך דעם גארטען מיט דראַטען פאַרצאַמט,
מענטשליכע פיס זאלען ניט טרעטען אויף זיי ...

די רויטע, דאָס איז די רויז וועלכע רייצט,
לערכשפאַרן רופט מען די בלום וואָס איז בלוי;
די ווייסע, זי איז די ליליע וואָס בענקט
און הלום'ט פון זונ-שיון, פון זילבערנעם טוי.

עס בליהען זיך בלומען אויך אין מיין טרוים,
בלימעלאַך שעהנער פון רויט, ווייס און בלוי...
ליפעלאַך רויטע וואָס קושען זיך זים,
אויגעלאַך שוואַרצע וואָס ברענען אזוי...

עס וועלקען די בלומען אין גארטען אָפּ גיך,
עס בלייבט ניט קיין זכר פון זייער פאַרפּום ...
עס לעבען נאָר אייביג די בלומען פון טרוים.
א, זאָג מיר, מיין ליעבסטע, צי ווייסטו וואָרום? ...

א סוד

קריך ארויף דארט אויף איהר פענסמער,
א, דו צארמע, שעהנע בלום.
וועסט דערגעהן דעם סוד נאך אפשר
פון איהר הארצען וואס בלייבט שמום ...

און זי וועט אויף גיך אפמרייסלען
מיט איהר האנט דעם טוי פון דיר ...
וועט דייך צו די ליפען פרעסען,
קושען, גלעמען אהן א שיעור ...

דאן וועט זי אודאי מורמלען
מיט איהר זאנפטער, שמילער שמים : —
„בלימעל, זאלסט איהם ניט דערצעהלען,
אז איך חלום נאר פון איהם“ ...

כ'וועל מיין קינד דיר קיינמאל ניט פארגעסען

כ'וועל מיין קינד, דיר קיינמאל ניט פארגעסען,
כאטש פארפרעמדט דו וועסט שוין זיין
פון לאנג...

ער, מיט א צווייטען ערגעץ זיין באזעסען
ווי א אידיש-מאכטער געהן
דיין לעבענס-גאנג...
און איך —

וועל בלאנדזשען ערגעץ-וואו א מיעדער
און מראכטען פון די אלטע,
אלטע מעג,
וואס וועלען קיינמאל מעהר ניט קומען ווידער
נאר, ווי א שאטען, וועלען זיי זיך שפרייטען
אויף מיין וועג...
און אפילו —

ווען כ'וועל אן אַרמ דערגרייכען
(אויב ס'וועט זיין אזוי באשערט...)
א קליינע שטיבעלע, א נאכט-לעגער א ווייכע,
איך זאל קענען רוהיג לעבען, אונגעשמערט...
און אין דער שטיבעלע מיט מיר צוזאמען
וואוינען וועט א ליעבע פרוי,
וועט מיך לאקען מיט איהרע ליעבעס-פלאמען,
וועט זיך מיר נאר דאכטען:
— עס איז גוט אזוי...

ס'וועט א ליכטעלע בלוז צאנקען
אין מיין לעבען אין מיין שווארצען ...
א, פיעל זי זאל מיך צערמלען און זיך מוליען
צו מיין הארצען,
און, מיט א ניגון אזא שטילען
מיך פארשלעפערען אין
... רוח
וועל איך אליין נאך דעמאלט פיהלען :
אז זי איז נישט
... ! דו

א פעקעלע בריעה

אָט ליגט פאר מיר איצט אַ פעקעלע בריה,
פון טרערען פאַרפלעקט און צוריבען...
ווערטער אַזעלכע, וואָס זיינען גאַנץ טיף
אין האַרצען אין מיינעם פאַרכליבען...
האַט דען ווער אימיצער אַט דעם באַגריף,
ווי זיי זיינען געוואָרען געשריבען? ...
.....

“געבלאַנדזשעט האַט ערגעץ אַ בענקענדיג האַרץ,
געוואָנדערט אויף שטיינערנע וועגען...
ארום און ארום אזוי פינסטער און שוואַרץ,
דונערס און שמורעמס און רעגען.
נאָר פּלוצלינג, וואָס זעהט זי? פון ווייטען עס שטאַרטשט
ארויס נאָר אַ ליכט איהר אַנטקעגען...

„עס האַבען זיך הערצער באַגעגענט איצט צוויי,
מיט עהרליכע, ריינע פאַרלאַנגען...
הערצער, וואָס האַבען געטונקען אין וועה
און וואַלמען פון צער אויסגעגאַנגען...
געזונגען אַ ליעד נאָר האַט אימיצער זיי —
געוועקט האַט צום לעבען די קלאַנגען...

„איצט האַבען זיך ביידע געטראַפען אין וועג,
צו וואַנדל'רען אינאיינעם, צוזאַמען...
עס שמעהט זיך אַ פאַלאַץ אויף ערגעץ אַ ברעג
אריבער די גאר ווייטע ים'ען...
ס'שמראַהלען פון פרייד דאַרט די הערליכע טעג,
פון לעבען שלאַגט פונקען און פלאַמען! ...

„ס'איז אבער ביידען געווען ניט כאשערט
צום פאלאץ פון „ליעבע“ צו קומען...
ערגעץ וואו ליגט דאך באהאלטען א שווערד,
וואס שניידט אפ פון לעבען די בלומען...
פאר בלומען ניטא איז קיין פלאץ אויף דער ערד,
וואס איז נאר פון דערנער פארנומען...“

„און וויינענדיג האבען זיך ביידע צושיידט,
אויף קיינמאל צוזאמען צו קומען...
פארלאשען ז'געווארען פון לעבען די פרייד,
אין ענדלאזען „ערגעץ“ פארשוואומען...
די „ליעבע“ פאר'יתום'ט, א בלאנדזשענדע געהט —
מיט אן אייביגען צער אנגענומען...“

„זי ווייזט זיך אמאל, אין א טיפער-נאכט, שפעט,
ווען אין דרויסען עס ברויזט א געווימער...
זי שמעלט זיך אוועק פאר א מיהר און זי בעט,
זי וויינט אזוי יאמערליך, בימער...
נאר באלד הערט א קול זיך : געקומען צו שפעט, —
געהט זי אוועק מיט א צימער“...
.....

אט ליגט פאר מיר איצט א פעקעלע בריף,
פון טרערען פארפלעקט און צוריען...
פון זיי איז אין הארצען אין מיינעם גאנץ טיף
א וואונד דארט א גרויסע פארבליבען...
מיין הארץ ז'געווארען ווי אין שמורעם א שיף,
פון כוואליעס געשליידערט... געטריבען! ...“

פארגיב מיר, א, פאטער!

א, ווען וועט שוין נעמען א סוף צו מיין וועה,
א, ווען וועט די פיין מיך שוין לאזען צורוה? ...
פארוואס, א, מיין גאט, שטראפסטו מיך אזוי,
און האסט מיך געמאכט אזוי עלענד דערצו? ...
איך שמעה איצט געבויגען פאר דיר ווי א קנעכט,
פאר דיר איז דאך אפען אלץ אין מיין הארץ ...
א, שיק מיר דיין הילף און מאך מיר גערעכט ...
מאך ליכטיג מיין לעבען וואס איז אזוי שווארץ ...
און האב איך באגאנגען אמאל ווען א זינד —
פארגיב מיר, א, פאטער, איך בין דאך דיין קינד! ...

דער מענטש איז פיעל ערגער ווי חיות אין וואלד,
ביסלאכווייז נעמט ער דאס לעבען אוועק ...
דאס פנים נאר שמייכעלט ... דאס הארץ איז אייז קאלט,
שווער צו פארשמעהן דעם סוד פון זיין צוועק ...
א ווארט פון זיין מויל איז ערגער דאך פיעל
ווי בייסען עס וואלט א גיפטיגע שלאנג;
ער שטארבט פון דעם בים, ער ווערט אייביג שטיל —
פון מענטשליכען צונג דאך לידעט ער לאנג ...
זיין לעבען ווערט פינסטער ... זיין גליק עס פארשווינדט.
ער ווערט ווי א בלאט געטריבען פון ווינט ...

ווי בימער עס איז צו זיין עלענד און שוואַך,
איז כאַאָס פֿון רויב צו בלייבען אַ קינד...
אַהן פּאַטער, אַהן מומער, אַהן פּריינד און אַהן דאָך,
צו שלאָפּען אַוואו נאָר אַ פּלאַץ מען געפינט...
און איז מיר באַשערט שוין צו ליידען אזוי —
ניט האַבען אַ ווינקעל, אן אַרט ערגעץ וואו —
צו קענען אין שטילקייט דערטראַגען מיין וועה,
ביז איך וועל פּאַרשווינדען אין אייביגער רוה...
מאָ זאָג מיר כאַמש, פּאַטער, וואָס איז מיין זינד,
ווארום, אַ, באַשמראַפּסטו אזוי שווער דיין קינד?! ...

פאר מיינע זינד

(פרעמדער מאַטיוו)

פיעל מאָל אין דעמערונג-שעה'ן, וויין איך, כ'ווייס ניט וואָרום.
ווי אַ וואַלקען אַ שוואַרצער אין דעם גרויען הימעל,
ווי אין שפעטען הערבסט אַ פאַרוויאַנעטע בלום —
אַזוי איז מיין לעבען, דאָ, אויף דער ערד, אין דעם טומעל.
וואָס טו איך דאָ? צי דאַרף אַזוי זיין?
בלויבט פאַר מיר אַ סוד...
כ'שמעה צום הימעל, בעט ווי אַ קינד:—
צו דיר, צו דיר, אַ, גרויסער גאָט!
פאַר מיין שוואַכקייט,
פאַר מיינע זינד! ...

אז עופ'עלע

גרשונ'קען — א מתנה

קינדערשער שמייכעלע, אויגעלאך קליינינקע,
א, וויפיעל חן עם פארמאגט אייער בליק!
ליגט זיך אין וויגעלע, ס'קינד אט דאס שעהנינקע —
טאטעלע-מאמעלע קוועלען פון גליק!

בליהט זיך דאס עופ'עלע אויס ווי א בלימעלע
אין פעלדעלע דארטען באזילבערט פון טוי,
אויגעלאך האט עם אזוי ווי דער הימעלע
ווען פול איז מיט שמערען, מיט וואַלקענדלאך בלוי

ליעבינקע עופ'עלע, שעהנינקער מלאך'על,
זיין זאלסטו שמענדיג ריין אזוי, קלאר.
פאר טאטעלע-מאמעלע, אזוי ווי א שמראלעכעל —
זאל לייכטען דיין לעבען אויף לאנגנינקע יאהר.

איך ליעב

איך ליעב דעם מאַרגען —
ווען די זון אויף בערג זיך שפּרייט,
און פון גליק די פּויגעל זינגען
אויס אַ ליעד פון העכסטער פּרייד!

איך ליעב דעם העלען טאָג —
ווען אויפ'ן וועג מיט מיעדע פּיס
געהט אַ וואַנדערער, פּריי אַהן זאַרגען
און זינגט אַ ליעדעל האַרציג, זיס.

איך ליעב דעם אַבענד —
קלאַנגען שטילע — ערגעץ וואו . . .
פּויגעל פליהען צו די נעסמען,
און אַלץ הילט זיך איין אין רוה . . .

געארעמט געהט ווינטער מיט טויט.

עס זיפצען די ווינטען פון צפון,
און וואַלקענס-שניי טראַגען זיי ביזע
אויף וועגען, אויף ווייטע אַוועק...
עס הוידען זיך ראבען אויף צווייגען
און ברומען דאַרט ליעדער פון טרויער
און פילען די לופט אַן מיט שרעק!...

די פראַסטיגע בוימער, זיי וויינען,
די בלימהען זיי ליגען אין פעלדער
פאַרפראַרען און טויט שוין פון לאַנג...
אויף אלעס פאַרשפרייט זיך אַ טרויער,
ס'טראַגט זיך אַ עכאַ פון קלאַנגען, —
דאַס זינגט דאָך דער טויט זיין געזאַנג...

און טיעף, אין דער ווייסקייט, דער ווייטער,
שפרייט זיך די זון דאַרט אַ בלייכע
מיט אַזאַ חוזק אזוי...
ווי איינער, וואָס האַט שוין פאַרלאָרען
די שפורען פון גלויבען און האַפען
און טעג גאַר אַהן ליידען און וועה... .

און שטיל מיין נשמה אין טרויער
באהעפט זיך מיט אלעס ארום איהר —
פון אומעט און צער אזוי פיעל...
דער בלייך-בלאסער טאג נעמט זיך שיידען,
שפרייטען זיך פינסטערע שאמענס —
און אלעס וועט ווערען באַלד שטיל... .

עס הערט זיך אַ שטימע פון ווייטען,
ס'קלינגט אַפּ פאַרשטיקט אין דער לופטען :
„דאס לעבען, דאס לעבען פאַרגעהט!“...
מיין בליק פאַלט אויף וועלדער און פעלדער,
און אַר, וואָס זעה איך איצט דאַרטען? ...
געאַרעמט געהט ווינטער מיט טויט! ...

די לירע

מיון ליעבען חבר איזרשעל בלום.

ס'איז מיין צימער טונקעל, פינסטער,
שאטענס אויף די ווענט און דיל ;
כ'הער דאס קלאפען פון מיין הארצען,
דא, אין צימער, אין דער שמיל ...
פלוצלינג קומט אריין די מוזע,
גיט מיר אין דער האנט א לירע :
„נאדיר, טרוימער, א מתנה —
און פון עלענד שפיל א שירח“ ...

כ'בין צום פענסטער צוגעגאנגען : —

זעה איך בילדער דורך מיין פענסטער,
אלט, דאך ניי זיי בלייבען אימער.
בילדער פון דעם דרויסענס ליווענט,
וואס נאטור מאלט יעדען זומער.
הויכע בערגער, ברייטע פעלדער,
זאנגען צייטיג אויף די בייטען.
און א לאנדשאפט פול מיט בלומען —
מאיעסטעטיש נעמט זיך שפריימען ...

אין דעם וואסער פון דעם טייכעל,
זונען-שמראלען טאנצען, קוועלען.
יאגען שטיפריש נאך א כוואליע —
וואלמען כאפען זי נאר וועלען.
טונקט זי איין זיך אין דעם וואסער,
מיט געלעכטער א דערפרעהטע;
שפרינגען אפ צוריק די שמראהלען —
יאגען באלד זיך נאך א צווייטע.

אט אזוי, א מאַג אַ גאַנצען
שטיפען כוואַליעס מיט די שטרעהלען,
ווילען ניט פון רוה גאר וויסען
ביו די אבענד-שאַמענס פאלען.
דאַן באַוויווט זיך אויפ'ן הימעל
אַ לבנה, זילבער-שטערען.
די נאַטור צום שלאַפען גרייט זיך,
אלעס הויכט אָן שטילער ווערען...

דעקט אַ נעבעל צו דעם הימעל,
בערג און לאַנדשאַפט עם פארשווינדען.
שטאַט דעם זאַנפטען זומער-זעפיר
בלאָזען קאַלמע צפון-ווינטען ;
שטאַט די גאַלד'נע זונען-שטראַהלען
וועלכע שטיפען מיט די כוואַליעס,
שפרייטען זיך גאר שוואַרצע שאַמענס —
הילען איין אין שוואַרצען אלעס...

געה איך צו צום אַנדער פענסטער,
(עפעס גאַר ווי אַהן מיין ווילען...)
דאַרמען זעה איך שמעהען הייזער
איינגעהילט אין רוה אין שטילען.
גאַסען בריימע — ווי שאַסעען,
פאַלמען-בוימער ביי די זיימען ;
צויבער, רייצענד זעהט די שטאַט אויס
ווען מען קוקט אויף איהר פון וויימען...

מאמען שטערען אויפ'ן הימעל
שמעלצען דארטען זיך צוזאמען,
ווי זיי וואלמען דער לבנה
וועלען נאָר דעם וועג פארצאמען...
נאָר איהר קימערט די געפאָר ניט,
שוועכט געלאַסען אין די רוימען,
וואַרפט אַ מאַמען שייַן אויף הייזער
וואו דער מענטש וועכט זיינע טרוימען...

כ'שמעה באַוועגלאַז, קוק אין פענסטער,
לאַנגזאַם געהט די נאַכט פאַראַיבער.
העלער ווערט דער מאַרגען-שטערען,
באַלד קומט אָן אַ מאַג אַ ליעבער.
פאַלט דער מאַרגען-טוי אויף בוימער
עפ'נען פויגעל אויף די אויגען,
פליהען פון איין בוים צום צווייטען —
האַלמען צווייגלאַך זיך אין בויגען.

הויבען אָן צו טרעלען, זינגען,
טראַגען זיך אין לופט אום קלאַנגען.
ווערט מיר ענג אין קליינעם צימער
וועקען זיך אין מיר פאַרלאַנגען:
וואָס מעהר לעבען און געניסען
אין דער וועלט פון לוסט און לעבען...
און איך לויף ארום אין דרויסען —
מיט פאַרלאַנגען... און מיט שמרעכען...

.....

„לויף ניט ווייטער“ — כ'הער א שטימע,
כ'קוק זיך אום און זעה פון ווייטען
שפאנט צו מיר די מוזע וויינענד
(כ'זוייס ניט וואס זאל דאס באדייטען? ...)
און זי פרעגט: „וואו איז מיין לירע?
קענסט ניט ווייטער געהן פון דאנען...
כ'וויל צוריק מיין לירע האבען —
האסט מיר, טרוימער, ניט פארשטאנען!“ ...

אבענד-שטימען

אבענד-שטימען — הערט ווי
שטיל און ווייך זיי שאלען...
אבענד-ליכט עם פינקלען,
אבענד-שאמענס — פאלען...

ווייס אוועק זיי רופען,
פון זינד, פון וועה און פיין...
פון דעם שווערען לעבען
אין שטילער רוה אריין...

טענער — זיי דערמאנען
יוגענט געהט אוועק...
עס שיקען אונז גערומען —
לאנג-אבעלעכטע טעג...

בלענדט דאס ליכט די אויגען,
דאס הארץ איז פול מיט וועה...
פלאנמערט זיך אין מח
זכרונות — אלערליי...

אבענד-שטימען, הערט ווי
הויך זיי זיפען, שאלען...
ס'לייכמען מעהר קיין ליכט ניט —
שווארצע שאמענס פאלען...

דיין נשמה

צו מיכעל דאווידזאן

וואָס דונערט עס, דיכטער, וואָס בליצט אין דיין האַרצען,
עס הערט זיך פון דאַרמען פון שטורעם דער ברויז!
צי נעסמעט זיך, אפשר, אין תהום אין דיין שוואַרצען
אַ דעמאָן וואָס רייסט זיך צו פרייהייט ארויס? ...
צי זוכט זי אַ תיקון אין צער דיין נשמה
וואָס בלוטיגט און לייט פאַר אַ פאַלק געזונד?
פאַרשאַלמען אויף אייביג ... עס גילט די נקמה
נאָך פונ'ם אל-נוקם — דער אידישער גאַט!
צי האָט עס דער צער-פון-דער-וועלט דיך דערשלאַגען,
אַ לייב אַ געפאַלענער — פון קאַמף שוואַך און מיעד? ...
צי פעלען אויס כחות דיין חלום דערטראַגען —
כאַטש טיעף אין דיין האַרצען אַ שטראַהל פון איהם גליהט.
צי איז דיר פון ליעבע דער קלאַנג פּרעמד געוואָרען,
באַרוהיגט דיך מעהר ניט דאָס שטילע געזאַנג?
און דו האַסט דעם גלויבען פון דורות פאַרלאָרען,
וואָס האָט דיין נשמה געטרייסט אַזוי לאַנג ...
נאָר אַפּטמאַל דערהערט זיך ווי טענער גאַנץ שטילע
באַצווינגען דיין ליעד ... עס קלינגט האַרציג און ווייך ...
אַ האַרץ — ווען עס בעט ביחידות אַ תפילה
און וויל זיך דערהויבען צו הימלישער-הויך ...
נאָר באלד ווערט די שטילקייט אינגאַנצען צוריסען,
אַ תוכחה קאַכט זיך אין האַרצען און זידט! ...
די תפילות די שטילע אין ערגעץ פאַרפליסען;
אַ שטורעם פון קללות — דאָס האַרציגע ליעד ...

דערצעהל מיר, א, דיכטער, דעם סוד פון דיין צארן,
און זאג מיר ווער האט עס געגאסען דעם סם? ...
דיין ליעד דיר פארגיפטעט ... א שטעכיגער דארן ...
א שמורעם א ווילדער ... א העלישער-פלאם!
דערצעהל מיר, א, דיכטער, פארוואס דיין נשמה,
זי שמורעמט און דונערט און שטילט זיך ניט איין? ...
צי וויל זי א קאמפף מיט דעם גאט פון נקמה? —
א, ווייסט זי כאטש ווער עס וועט זיענער דאן זיין! ...

.....

א ליעד

שטילע פריידען... וויפיעל ליידען
אין א הארץ וואו ליעבע בליהט...
רגע'ס גליקען... שעה'ן טריבע,
פון זיי שאפט זיך אויס א ליעד...

פליהט דאס ליעד אריין אין הימעל,
און א מלאך'על עם ווערט...
קושט כביכול זי אין שמערען —
בענטשט די ליעבע אויף דער ערד...

א ליעד אין פראזע

(פרעמדער מאטיוו)

א, פאן, גאט פון די פעלדער און וועלדער, גרויסער גאט פון נאטור, הער אויס מיין תפילה. דא אין דער דונקעלהייט פון מיין ארימען, קליינעם צימערעל שמרעק איך אויס מיינע הענט צו דיר.

א, פאן, לאז מיר טרוימען.

לאז מיר טרוימען פון א באקוועמען נעסט אין א וויימען, ווייטען לאנד, א לאנד פון באגראזטע לאנדשאפטען און פורפור-פארביגע שמרעקעס, צווישען הויכע, שמאלצע בערג און איבער'ן קאפ, אונגעהויערע גרויסע, וועלצענדע, וואלקען-כוואליעס. לאז מיר טרוימען פון טייכען און בוי-מער און ווילדע בלומען און צייטיגע געלע קארן באצויגען מיט זונען-שימער; לאז מיר הערען דאס געזאנג פון די שנימער, און דאס פייפען פון דעם מילדען זומער ווינטעל דורך די וויגענדע שפיטצען פון דעם הויכען באקסאר-בוים; לאז דעם ריח פון דער פייכטער ערד און פון די פארפומטע בליטהען זיך טראגען מיט מיעלדקייט צו מיר אין א רוהי-גען, לופטיגען פריהלינגס אבענד; לאז מיר הערען דאס זיסע געלעכטערעל פון צופריעדענע קינדערלאך; לאז מיר טרוימען פון ליעבע, און פון מנוחה...

און דאך, א, פאן אויב עס איז באשערט, אז איך זאל געצוואונגען זיין מיט דער מיה פון מיינע הענט און מיט'ן שווייס פון מיין שמערען, אייגענען דאס שטיקעל ברויט, זאל איך כאטש לעבען אין צופריעדענהייט דאס איך זאל קענען פרייד פארשאפען די אלע ארום מיר.

הער אויס מיין תפילה דו גרויסער, ליעבער פאן און לאז מיר, א, לאז מיר אביסעל טרוימען, און אין טרוים מיין גליק געפינען...

איך דענק פון דיר שמענדיג

איך דענק פון דיר שמענדיג מיין ליבענקע קינד,
ווי אומעטיג קען זיין דאָס לעבען אָהן דיר.
און קום איך צום גאַרטען פון מיינע חלומות,
ביזטו דאָך דער מלאך וואָס עפענט די טיהר.
איך דענק פון דיר עהרליך, מיין ליבעינקע קינד,
ביזט מיט מיר שמענדיג, מיט מיר אומעטום.
דו קומסט ווי אַ שטראַהל צו באַלייכטען מיין לעבען,
דו ביזט פון מיין גאַרטען די הערליכסטע בלום.
דו האָסט מיך באַצויבערט, דו האָסט מיך געפאַנגען,
דיין האַרץ איז אינגאַנצען לייעכע, געפיהל.
די איינציגע ביזטו, וואָס קען מיך פאַרשמעהן...
דערפאַר גליהט אין האַרצען אין מיינעם פאַרלאַנגען :
צו זיין נאָהנט געבען דיר און זיצען זיך שטיל —
מיר ביידע צוזאַמען, אליין, גאַנץ אליין...

דיין בילד

איך לאז ניט ארויס דיין בילד פון מיין האנט,
דיין בילד פילט דאך אן מיין וועזען מיט גליק,
און ברענגט מיר פארנעמענע פריידען צוריק,
ד'רום לאז איך דיין בילד ניט ארויס פון מיין האנט.
מיר דוכט — דיינע ליפען באוועגען זיך קוים
און מורמלען די ווערטער: „איך בין פאר דיר,
עפענען וועל איך פון פריידען די מיהר,
פארווירקליכען וועל איך דיין הערליכען טרוים“...
עס קלאפען צוויי הערצער ערגעץ פון פרייד
ביי צוויי וועלכע זיינען אזוי ווייט צושיידט,
עס וועבט זיך א טרוים פון ליעבע און גליק.
איך לאז ניט ארויס דיין בילד פון מיין האנט,
מיר דוכט זיך דו ביזט מיר פון לאנג שוין באקאנט,
עס טראגט אין חלומות אוועק מיך דיין בליק.

דו האַסט מיך געפאַנגען

דו האַסט מיך געפאַנגען מיט דיין רייצענדען בליק,
דו האַסט, ווי מיט קייטען, געבונדען מיין האַרץ.
איצט גרעסערט זיך דאָרטען פון ליידען דער שמאַרץ,
עס בענקט זיך, עס לעכצעט : גיב לייעכע, גיב גליק...
אַהן דיר איז מיין לעבען ווי אַהן שטערען די נאַכט,
ווי אַ וואַלקענדער טאַג אַהן אן איינציגען שמראַהל.
אַ, דו ביזט פאַר מיר, וואָס אַ פליסיגער קוואַל
ז'פאַר איינעם, אין ווילדערניש, ווען ער איז פאַרשמאַכט.
מיין האַרץ איז געפאַנגען פון דיין לייעבענדען בליק,
האַט רוהיג און שמיל זיך געלייגט אויף זיין דנאַ.
אַ, נעם ניט אַוועק איצט דאָס זיסקייט צוריק
וואָס מאַכט אזוי פריידיג פון לעבען די שעה,
און רינגעלט מיין אומעט ארום אין אַ גליק, —
וואָס קומט אזוי זעלטען אויף אונזער ערד, דאָ...

דו זינגסט

דו זינגסט ... און מיר דוכט זיך ווי כ'הער אין די טענער
א מורמלען פון ווערטער, פון קלאנגען ניט דערהערטע.
שמילערהייט זינגסטו און דיין שטימע אזא צארטע —
און דו, פארטיפט אין זינגען ווערסטו שעהנער און שעהנער.
כ'זיך אויף דער ערד און אין דיין שוים מיין קאפ געבויגען,
אין שטוב איז פינסטער... און די פארהאנגען פארהאנגען.
ס'כשופ'ט מיך דיין זינגען, עס רייצען מיך די קלאנגען,
זעה איך בילדער שעהנע מיט פארמאכטע אויגען...
און די קלאנגען טראגען אוועק אין ווייטע וועלטען,
אויך דו פליחסט מיט מיר אויף יענעם וועג צוזאמען;
א, כ'פיהל זיך פריי אין לופט! ... ס'ציהען דייע בליקען!
און מיר דערגרייכען ביידע די הייליגע געצעלטען,
איינגעהילט אין שטראהלען, וואס רייסען זיך ווי פלאמען,
און דו מורמעלסט שמיל: "עס איז דאס לאנד פון גליקען"...

א, גאט, דארט אין הימעל

„א, גאט, דארט אין הימעל, נעם אן איצט מיין תפילה
וואס פליסט פון מיין הארצען ארויס אזוי ריין.
אט איצטער, ווען קיינער עם הערט מיין געוויין,
און זעהט ניט די טרערען מיינע, די פיעלע —
וואס פליסען פון מיינע צוויי פינסטערע אויגען,
און קייקלען זיך לאנגזאם אראפ אויפ'ן דיל...
א, גאט, דארט אין הימעל, עם בעט דאך ניט פיעל,
אט דער, וועלכער שמעהט פאר דיר איצט געבויגען...
אזוי ווי דו היסטט אין פעלד דיינע בליטהען,
אזוי זאלסטו, גאט, באשיצען און הימען
די, וואס באגייסטערט צו שאפען מיין ליעד...
די, וואס פארמאגט די צארטקייט פון טויבען,
און גיט מיר אין יאוש-צייט האפען און גלויבען,
און מאכט אזוי לייכט מיין שווערען געמיט“...

ווען קומען וועט די שעה

א, ווי לאנג, מיין ליעבסטע האָב איך נאָך דיר געגארט,
וויפיל מעג און וואַכען אין בענקעניש פאַרבראַכט.
די צייט געווען פאַר מיר איז ווי אַ לאנגע אַסיען נאַכט,
איצט איז די שעה געקומען. אויף וועלכער כ'האַב געוואַרט.
איצט וועל איך פון דיר ניט זיין מעהר אַפּגעשיידט,
און מיר וועלען צוזאַמען געהן דעם זעלבען וועג,
אונזער גאַנצען לעבען, די יאָהרען און די טעג —
לאַמיר פון דעם שמיעדען אַ רינג פון זיסער פרייד!
ליעבסטע, געה און טו זיך אַן אַ קלאַרע, ווייסע קלייד,
באַגעגענען מיר וועלען אונזער גאַסט — די פרייד,
פאַלען וועט אויף אונז אַ שימער פון זיין ליכט.
און אַננעהמען מיט ליעבע וועל איך דיין קליינע האַנט
און דעם „צופאַל“ דאַנקען, וואָס האָט ביידען אונז באַקאַנט
און קוקען וועל איך לאַנג, לאַנג אין דיין געזיכט! . . .

א בינטעל מיט רויזען

איך טראג אין מיין הארצען א בינטעל מיט רויזען,
זיי זיינען פיל ריינער, פיל ווייסער פון שניי.
דער טוי פון מיין ליעבע רוהט דאך אויף זיי —
א ליעבע א גרויסע, וואס קען אייביג ברויזען...
און איך האב די רויזען, די ריינע, די ליעבע
אין גארטען פון מיינע חלומות פארזייהט...
און דארטען, אויף זיי, מ'א טוי זיך פארשפרייט —
פון רוהלעזע טעג, פון שעה'ן פון טריבע...
און פלוצלינג ביזטו אזוי ליעבענד געקומען,
ווי א מלאך, א ווייסער מיט פליגעלאך צוויי
פארטריבען פון גארטען דעם טריבענדען-טוי.
דאן האסטו א רויז געדריקט צו דיין ברוסט,
מיט אויגען פארטרערטע האסטו עס געקושט —
דעם בינטעלע רויזען מיט זיך מיטגענומען...

נאַר איינע איז דא

ווי אַ ברויזענדער וואולקאַן, אזוי איז מיין האַרץ,
אַ לאווא פון פייער זידט דאַרמען און זידט! ...
דאַרט שמעלצט זיך פון פלאַמען און פונקען מיין ליעד,
עס טראַגט זיך פון קראַטער אַ רויך אזוי שוואַרץ ...
אויפ'ן דנאָ פון מיין האַרצען זאַמעלט שוין לאַנג,
די משא ווערט אַלעמאַל מערער און שווער.
קען שוין דאָס האַרץ ניט דערטראַגען עס מעהר —
דערום אזוי טרויעריג איז מיין געזאַנג ...
נאַר איינע איז דאָ, וואָס קען שטילען דעם פלאַם,
וואָס ברויזט אין מיין האַרצען, אזוי שמענדיג אַהן רוה,
און ווייסט ניט קיין אַכשמעל, און ווייסט ניט קיין צאַם.
אַט די איינע, מיין ליעבסטע, די איינע ביזנו.
ווען איך זעה דיינע אויגעלאך שוואַרצענקע צוויי —
פאַרגעסט דאָן מיין האַרץ איהרע ליידען, איהר וועה ...

ווייטע וועגען

ליבענקע, עם האלמען אונז וועגען ווייטע צושיידט,
און יעדער טאג פאר מיר די צייט איז אייביג גרויס...
עם שרייט דאך פון מיין הארצען א בענקעניש ארויס —
און דאס עכא טראגט זיך אויף וועגען ווייט און ברייט...
זעה, עם לאכט דאס לעבען, און ווינקט מיט אויגען שמום,
עם שלאגט דער פולס פון יוגענט מיט אזא קראפט און שוואונג!
א, ליבענקע דו מיינע, מיר ביידע אזוי יונג —
און הער, די ליעבע רופט: "לעבען, לעבען קום!"...
וועגען — זעהר ווייטע האלמען אונז צושיידט,
טראגט זיך אין דער לופט אונזער ליעבע פרייד!
דאס בענקען נאך דיר מאכט דאס לעבען אזוי זיס...
און זעהסטו וואו א פויגעלע פליהען אין דעם רוים,
דאס פליהט עם אזוי, ליעבענקע, פון מיר צו דיר אהיים,
פון די מקומות מיינע עם ברענגט דיר א געריס...

זי... זי

ווען איך הער די גרויסע קינסטלער שפילען,
ווען אויף פלינגעל פון מוזיק טראג איך זיך אין דער לופט.
און איך וואנדער אין א גארמען פול מיט בלומען-דופט,
און אין הארצען וועקט זיך שטארקער לעבענס-ווילען!
ווען ס'לעבען מיט זיינע רייצען לויפען מיר אנטקעגען,
ווען אין בלאהען עטהער זעה איך דעם אוראלמען בריק,
וואס האלט אויף זיך פון דורות דאס לאנג-געזוכטע גליק,
און עס שפריימען זיך פאר מיר, צו איהם, די ברייטע וועגען...
דאן וואלט איך, אנטשאט דעם גליק און די הערליכסטע געזאנגען,
אנטשאט פון לעבען מיט זיינע רייצען נאר איין זאך פארלאנגען,
אז די, וועלכע איך ליעב, זאל ניט לאזען מיך אין וועג.
א, זי נאר קען מיר געבען אין לעבען רוה און פריעדען,
זי קען, מיט איהר ליעבע, מיין לעבען אט דעם מיעדען —
מאכען פול מיט פרייד, א חלום — מיינע טעג...

אין אַבענדען שטילע

אין אַבענדען שטילע, אַפּטמאַל מיר ריידען :
פון לעבען און לייענע, פון שטאַרבן און זיין...
מיר בליקען מיט מוטה אין דער צוקונפט אַריין —
מיט הערצער פון האַפּען, גלויבען און פריידען...
אין שעה'ען אַזעלכע מיר קומט אויפ'ן זינען,
די, וועלכע באַגייסטערט האַט מיין געדיכט...
אויגען צוויי בלויע, אַ בלאַסעס געזיכט —
און אַ טרעהר אויף די באַקען פלעגט רינען...
ווי גיך איז פאַרשוואַנדען מיין פרייד און מיין גליק.
אַ חלום, ניט מעהר, איז פאַר מיר איהר געזיכט —
עס קומט שוין די פרייד ניט מעהר קיינמאַל צוריק...
דאָך ברענט פון פאַרגאַנגענהייט ערגעץ אַ ליכט,
וואָס לייכט אין דער פינסטער פון יאוש מיין בליק ;
דאַס זיינען : — די טרויער און אויך מיין געדיכט...

א, שטיל זיי, מיין הארץ

זיי זעהען מיך שטענדיג אין פרעהליכען ליכט,
זיי זעהען מיך שטענדיג אין שימער פון פרייד ;
— זיי זעהען דעם שמייכל וואס ליגט אויסגעשפרייט —
און מאכט אזוי רויטליך מיין בלאסען געזיכט...
און קיינער עס ווייסט ניט ווי פינסטער און שווארץ,
ווי שווער איז מיין לעבען, ווי טיף איז מיין וועה.
און קיינער עס הערט ניט מיין זיפן, מיין געשריי —
וואס רייסט זיך ארויס פון מיין בענקענדער הארץ...
מיין הארץ איז א קבר, באגראבען דארט איז
א ליבע, וואס האט זיך געענדיגט אהן גליק...
און בימער געמאכט, וואס געווען אזוי זיס.
א, שטיל זיי, מיין הארץ, די ליידען דערשטיק,
שווער איז צו היילען פון ליבע דעם ריס,
ווערט וואס צובראכען, ווערט גאנץ ניט צוריק... .

דו ביזט אזוי גרויזאם

דו ביזט אזוי גרויזאם, דאך מיינסטו עס גוט,
דו מאכסט מיר צו ליידען און ליידעסט אליין...
און כאטש דו ביזט ווייט הער איך דאך דיין געוויין —
וואס קומט אזוי זעלמען אויף אונזער ערד, דא...
איך פיהל פון דער וויימען דיין בענקשאפט, דיין שמארץ,
אין הארצען דיין ליעבע צום לעבען עס רופט!...
איך הער דאך דעם רויש פון א זיפן אין דער לופט —
דאס טראגט זיך א זיפן פון א הארץ צו א הארץ!...
דו ביזט אזוי גרויזאם און ליידסט אין דער שטיל,
ווען קיינער עס זעהט ניט א טרער דו פארגיסט,
מיט ג'וואלט אונטערדריקסטו דיין ריינעם געפיהל,
וואס וואלט אונזער לעבען אויף אייביג פארויסט...
מיר ביידע צוזאמען, מיר ליידען דאך פיעל —
א, דו אזא ליעבע, און ווי גרויזאם דו ביזט...

צו שפעט

איצט ווען מיין לעבען איז שוואַך און פאַרביטערט,
ביזטו ווי אַ ליכט-שמראַהל פון פריידען דערשינען,
ווי אויף אַ שטויב פון צופאלענע רואינען —
אַ בלאַסער לבנה-שמראַהל שימערט און צימערט ...
כ'האַב אין צער און אין יאוש פאַרבראַכט מייע מעג,
אַ לעבען פון עלענט, פון ביטערניש-קוואַל ...
אזוי טונקעל און פינסטער, קיין איינציגער שמראַהל
צו באַלייכטען אַביסעל מיין איינזאמען וועג ...
איצט ביזטו געקומען, טראַגסט קוואַלען פון גליקען,
איצט ווילסטו מיין יוגענט מיר געבען צוריק,
מיין זעלע, מיין האַרץ די פאַרשמאַכטע דערקוויקען ...
דו ברענגסט מיר אַ קראַנץ פון געפלאַכטענעם גליק,
אַ צאַרט-מילדען שמראַהל פון זאַנפטליכע בליקען,
— ביזטו צו שפעט געקומען ... נעם אַלעס צוריק! ...

א פארטרעט

א גאלדענער שטרעפאל, העל ווי א קינדערשער פרייד,
איז געפאלען אויף דיין ריהרענדען געזיכט
פול מיט חן... באלד איז אויך דאס זעלבע ליכט
געפאלען אין די פאלדען פון דיין זיידען-קלייד.
כ'שמעה פארטרויערט, קוק באצויכערט אויף דיין בילד,
און די אויגען דיינע אזוי מילד און ווייך...
און פלוצלינג דיין געזיכט נעמט ווערען אזוי בלייך,
ווי לעבענס-טיפער טרויער וואלט דיך איצט געהילט...
כ'שמעה און קוק אויף דיר, באטרערט עס ווערט מיין בליק.
עס פאלט א טרער אראפ אויפ'ן גלאמען דיל...
דעם וועה אבער, אין זיך באהאלט איך און דערשטיק...
מיר דאכט זיך — דיינע ליפען מורמלען אין דער שטיל:
„געוועכט אמאל א חלום, געטרוימט אמאל פון גליק —
איז דער טויט געקומען, א סוף געמאכט צום שפיעל“...
...

א חוב...

אויב „עלמער“ וועט איהר פינגער אויף איהר שמערען לייגען,
און אַנצייכענען „ווינמער“ אויף איהר ליכטיג מאַיגעזיכט.
די אַסיען-נאַכט די פינסטערע פאַרשמעלען וועט דאָס ליכט,
וואָס פלעגט אַזוי אין יוגענט שטראַהלען פון איהרע אויגען
אויב פון איהר פריהער יוגענט ניט בלייבען וועט קיין צייכען
און ציטערען און טרייסלען פון אַלמקייט וועט איהר האַנט.
און האַלב-בלינד געבויגען, מיט שוואַכע פיס געשפּאַנט
זוכענדיג פאַר עפעס, וועלען וואָס דערגרייכען.
אַ, דאָן וואָלט איך נאָך אַלץ געליעכט און זיך געבויגען
ווי אַ קנעכט, אין יענער צייט, ווען מיך האָט נאָך געצויגען
דער זיסער שמייכעל איהרער, איהר גראַציע און איהר בליק...
ניין, כ'וואָלט זיך אויף מיין מזל פאַר קיינעם ניט באַקלאַגען,
שטיל און אפשר אויך מיט פרייד די קאַפּריווען איהרע טראַגען, —
כ'וואָלט אַ חוב געצאַהלט צו דער, וואָס האָט מיר געגעבען גליק...

לואים דע קאמאנש

(1524-1579)

זיין פאמערלאַנד, וואָס איז מיט איהם געשטאַרבען,
האַט אין זיין ליעד אונשטערבלוכקייט געפונען.
(ווילהעלם שטאַרק.)

אַ, דו גרויסער דיכטער פון לוסיאַדען-לאַנד.
דיין פאַלק האָט קיינמאַל נישט פאַרשטאַנען דיין גרויסען, טיעפען ווערט.
און יעדער „פיינער“ נאַבעל-מאַן ט'פון דיר זיך אָפגעקערט,
ווען דו האָסט זיי פאַרהערליכט מיט פען און שווערד אין האַנט ...
געבענטשט זאָל זיין מאַקאַאַ, אויף כינעס גרויסען ים,
מיט די הויכע בערג, וואָס רינגלען איהם אַרום, —
דאַרטען האָט דיין ליעד געשאַפען דיך דיין רוהם,
דו האָסט דיין פאַלק באַזונגען מיט געטליך-דיכטונג פלאַם ...
שטאַרקער איז דיין וואָרט פון שטיין און פון גראַניט.
יעדע סטראַפע איז געמישט מיט דיין אַרימען שיקזאַל ...
מיט פייער פון דיין האַרצען האָסטו זיי אָנגעגליהט.
דיין ליעד ז'פאַר דיין פאַלק אַ זומערס זונען-שמראַהל,
— אייביג לעבען וועט דיין לאַנד אין דיין שעהנע ליעד,
אַ, דו גרויסער קאמאנש, שטאַלץ פון פאַרטונאַל ...

צו א דיכטער

(פראגמאנטיש)

דעם ליעבען א. ליעסין — א מחנה.

אזוי ווי אפאלא פלעגט שמעהן אין א ראזעווען באגיגען,
מיט א לירע אין האנט און צו באזינגען דעם מעכטיגען
צעאוס און זיין קעניגרייך אויפ'ן בארג אלימפוס,
אין דעם אלטען גריכענלאנד, דאס לאנד פון די געמער, —
אזוי שמעהסטו אויך, דיכטער, אינ'ם פריה-מארגען,
מיט נבואה אין הארצען, מיט הייליגע פליכטען,
דא אויף דער איינזאמער ערד, די מענטשען צו טרייסטען,
מיט דיינע זיסע לידער, גאט געבענטשמער זינגער! ...
אמאל זיינען דיינע ווערטער נאך ווייכער פון עטהער,
און צארטער פון ליליען און ווארעמער פון שמרצהלען,
זיי שלעפערען אין טרוים איין ווי קלאנגען פון הארפען.
און אמאל זיינען זיי צארענדיג און בייז ווי דער שמורעם,
שמארק ווי דער דונער, ווי דער בליץ אזוי שניידענד! —
עס דאכט זיך: אז באלד ווערט אין תהום אלץ פארזונקען! ...

צו א מאהלער

עס האט דיך געפאנגען דער צויבער פון טרויער,
דיין פינזעל אנמדעקט נאָר דאָס ליידען און מױט...
אזוי ווי דיין מוזע וואָלט געעפענט דיר כרייט
פון אייביגען צער אַט דעם פינסטערען טױער...
די ברענענדע ליכטעלאַך מונקעלער ווערען,
עס ווערט אין דער שטיל דער תהלים געזאָגט...
אימיצער זיצט איבער'ן טױמען און קלאָגט, —
געשוואָלענע אויגען... פאַרטריקענטע טרעהרען...
עס מאַהלט דאָך דיין פינזעל אין מונקעלע פאַרבען
פון לעבען דעם טרויער... און אַלין וואָס איז שווער...
עס דוכט זיך, אַז אַלעס וועט באַלד, באַלד אַבשטאַרבען...
און עס וועט נױט פון לעבען אַ זכר זיין מעהר —
דער מױט, ער וועט אַלעס אַפּווישען, פאַרדאַרבען...
און פּוסט וועט די וועלט זיין, איינזאַם און לער!...

אין שטילער נאכט

מײן חבר ליאָוו שטיין.

אין שטילער נאכט... אין שטילער רוהע־שעה...
ווען מײעד איז מען פון אלעס און פון אלץ אַרום...
דאָן ווילט זיך אַזוי ווערען אַ רגע־לע כאַמש פרום, —
האַסמו ניט קיין גלויבען... איז קיין גאַט ניטאָ...
וויינט דיין האַרץ אין דיר, וויינט זי אין דער שטיל,
פיהלסטו אַזאַ פוסמקייט, אַ יאוש אין דיין האַרץ...
דיין לעבען — ווי דער גיהנום-תהום, אַזוי פינסטער שוואַרץ,
און דו פרעגסט זיך דעמאַלט: „וואָס איז דאָך מיין ציעל?“...
דאָן עפען אויף דאָס ספר־ל — פייערבערג־ס „וואוהין?“
ער האַט אויך געפרעגט דאָס אייגענע וואָס דו : —
וואָס אַזוינס איז לעבען? ... וואו געהען יאַהרען הײן? ...
— איז אַ גאַט פאַראַנען, זעהט ער אלעס צו ?
שאַפט ער אלץ מיט שכל, פיהרט ער מיט אַ זין? ...
אַר, ווי אַלט די פראַגע איז — דאָך גיט זי ניט קיין רוה ...

צום פרייהלינג

(פרעמדער מאטיוו)

דיין קערפער איז ריין ווי א קינדערשער בליק,
דיין שטימע איז זיס ווי פון הארפען דער קלאנג,
עס וועקט נאך אלט-גריכענלאנד אין הארץ א פארלאנג,
דיין ליעד ברענגט דאך סאפא'ן צום לעבען צוריק.
א, זאג, ווער האט עס פון דער הויך דא אראפ,
געהילט דיר אין שטראהלען, אין סאפירען-גלאנג?
געפלאכטען פאר דיר פון מיראזשען א קראנג
צו באצירען דיין געמליכען, הערליכען קאפ? ...
דו שטראהלסט דאך ווי טויזענטער זונען ארויס,
קלאנגען — א גאנצער ארקעסטער-מוזיק,
וואס טראגען פון טרוימענדע וועלמען זיך בלויז ...
עס בוקט די נאטור זיך פאר דיינעם א בליק,
די „ליעבע“ דערצעהלט איהרע סודות דיר אויס, —
א, פרייהלינג! דער חלום פון פרייד און פון גליק! ...

אין טריעבע שעה'ן

די גרינע בערג דערהויבען זיך און מאַכען מיר טרויערען,
די העלע זונען-שמרצהלען איך קוק אויף זיי דורך טרעהרען.
דאס רוישען פון דעם טייכעלע קען איך מעהר ניט הערען,
דאָס געזאָנג פון פּוּיגעלאַך פּאַרנעמען ניט מיינע אויערען.
די פעלדער דאָרט, די גרינע מיט אַלע בלימהען, בלומען,
די פּוּיגעלאַך וואָס טרעלען און מאַכען ליעב דעם זומער,
דאס גרויסע פרייד פון לעבען וואָס ווירבעלט זיך ארום מיר —
דאָס קען איך איצט ניט פיהלען, מיין רייז צו זיי ז'פארשוואומען.
די הערליכסטע קלאנגען פלעג איך אין זיי דאך הערען,
עס האָט זיך אין מיין האַרצען געוועכט פארלאַנג, באַגערען...
און אַמאָר פלעגט דאָן שפּילען זיין ליעד, פאַר מיר פון ליעבע...
און איצט איז דאך אלעס זוי אין א נעבעל וואו פארגאַנגען,
אַצינד האָט מיך דער טרויער אין זיין נעץ געפאַנגען,
אַצינד צאָנקט מיין נשמה אין שעה'ן אין טריעבע...

צום אמת-זוכענדען

ק. מ-ד

א, לעהרער, דיין בלאסער פנים, ער דערצעהלט מיר פיעל
פון שעה'ן גליקלאזע און פון טרויעריגע מעג.
א מיעדער וואנדערער אויף א דערנער וועג,
מיט ליידען אהן א צאחל, געלימען אין דער שמיל...
„עס ווילען מענטשען ניט דעם נביא'ס ווארט פארשמעהן,
ווי פרעמד עס איז פאר זיי זיין מוסר'דיגע שמים...
רייסט זיך ווילענלאז א פלוך ארויס ביי איהם —
א פארלאזטער געהט ער אויף זיין איינזאם וועג אליין...
„א פארלאזטער געהט ער אליין זיין איינזאם וועג.
בלויז דעם חלום זיינעם נעמט ער מיט זיך מיט,
און וואנדערט אין א מדבר, פון מענטשען ווייט אוועק.
„א לעבען געזונד, ווי אין גלות ס'איז דער איד,
ער וויל קיין טרייסט ניט מעהרער און זוכט ניט מעהר קיין צוועק,
פאר איהם האט שוין דאס לעבען אינגאנצען אפגעבליהט“...
...

בין-השמשות

עם האט א פאם פון גאלד דעם הימעל-כרעג געהילט,
פלייצט די זון די ערד מיט שטראהלען גאנצע ים'ען.
צונטער-רויט דער האריזאנט, איינגעמונקט אין פלאמען,
ווי מיט בלוט געפארבט זעהט אויס דאס גאנצע בילד.
און לאנגזאם נעמט פארשווינדען פון בערגער און פון ערד
לעצטע, קוים פארגעהענדע, פון דער זון די שטראהלען.
עס איז דעמערונג און שווערע שאמענס פאלען —
און שפרייטען זיך אויף אלעס. פינסטער, פינסטער ווערט.
נאכט. אויפ'ן הימעל קלייבען שטערענדלאך זיך פיעל,
אין איהר פולער פראכט די לבנה איז געקומען;
עס רוהט דאך אלעס איצט, עס איז דאך אזוי שמיל...
אין טייכעלע, פון וועלעכלאך הערט זיך בלויז דאס זשומען,
א זעפיר-ווינטעל פליהט און גלעט זיך זאנפט און קיהל,
שטיפט זיך מיט די גרעזעלאך און הילט אין טרוים די בלומען...

אין מדבר אין וויסמען

איך פיהל אזוי עלענט אין טומעל פון שטאָט
וואו ס'רוישט נאר א לעבען פון תאוה און גלוסמען...
עס ווילט זיך אַנמלויפען אין מדבר אין וויסמען —
און וואַנדערען דאָרט אין די וועגען פון גאָט...
איך וואָלט אין אַ הויל דאָרט אַ וואוינונג געמאַכט,
באַשיצט זיין ביי טאָג פון די ברענענדע שטראַהלען,
און דאָרטען פאַרברענגען ביז שאַמענס עס פאַלען
און שפּרייטען אויס רוהיג אויף סטעפעס די נאַכט...
דאָן וואָלט איך פון הויל פונ'ם טיפען אַרויס
אַנטקעגען דער נאַכט, וואָס גיט אַלעמען רוה,
און שלעפּערט אַלץ איין אין מוטער-ערד שוים.
מיין בליק וואָלט געפאַלען ווייט, ווייט ערגעץ וואו,
באַטראַכטען ווי שעהן איז גאָט'ס וועלט און ווי גרויס!
און טרוימען, ביז ס'שליסען די אויגען זיך צו...
...

SIC TRANSIT

אברהם ריוזינען — א מתנת.

זינגער פון טרויער, ווען עס ציטערען די סמרונעס פון דיין לירע,
דאן טראַגען דיינע שמילע, מיפע קלאַנגען אונז אַוועק
צוריק צו אונזער שמעדםעלע און מיט אַלע איהרע
פעלדער, מיט איהר מייכעל, וואו ווערבעס וואַקסען ביי אַ ברעג.
עס דערמאָנען זיך די שטיפערישע, שפילענדיגע יאַהרען,
די יאַהרען פון דער יוגענט נאָך, זאַרגלאַז ווי אַ קינד.
איצמער אַזוי ווייט דערפון... לאַנג, שוין לאַנג פאַרלאָרען,
פאַרגאַנגען אין דעם „ערגעץ“ וואו, פאַרטראַגען פון אַ ווינט...
דאן טראַכט איך, וואָס איז לעבען דאָ; אַ, עס ווילט זיך וויסען
אַט דעם זין פון „זיין“, פון קומען און פאַרגעהן...
ווי אַ בלעמעל פונ'ם ווינט פריה-צייטיג אַפגעריסען...
אַט ערשט יונג און פול מיט לעבען און באלד ניטאָ מעהר, שוין...
געבליבען נאָר אַביסעל ערד... אַ קבר'על אַ פרישען —
און צוקאַפענס, פאַר אַ צייכען, אותיות אויף אַ שטיין...

זון-אונטערנאנג

די זון זינקט לאנגזאם זיך אראפ הינטער מערב-בערג,
רויט דער ראנד פון הימעל, ס'גוסס'ט שוין דער לעצטער שמראהל.
דעמערונג-שאמענס שפרייטען זיך, ווערט פינסטער איבעראל
און די נאטור, אין בין-השמשות, מאַהלט אַ מייסטער-ווערק.
עס בלייבט זיך פון דער ווייטען אַ ווייסער מאַנאַסטיר,
און אַ גרויסער גארטען רינגעלט איהם אַרום.
נאַנעס, אין אַ תפילה, שמעהען שמיל און פרום,
און די נאַכט פאַמעלאַך קריכט, די פינסטערניש מיט איהר ...
צוועק איז מיט'ן טאָג דאָס לעבען און די פרייד,
און נאָך איהם קומט אַ נאַכט פול מיט שרעק אַהער.
און אויף איהרע פליגעל שלעפט זי מיט דעם טויט ...
ווערט אויפ'ן האַרצען אומעטיג און איך טראַכט און קלער : —
אַט ווי דער טאָג פאַרגאַנגען — מיין לעבען אויך פאַרגעהט ...
דאָך קומט דער מאַרגען ווידער און איך — קיינמאַל מעהר ...

זון-אויפגאנג

א בלאסעס מאַרגען-ליכט שפּרייט זיך אויפ'ן מזרח-הימעל,
א טיעפער שווינגען הערשט און שמיל איז איבעראל.
עס געהט צו קינד די זון, עס קומט דער ערשטער שטראהל,
און ווי א יונגלינג, שטיפעריש, וועקט ער אַלין פון דרימעל.
עס כאַפּט זיך אויף דער באַרג, די בלימעל עפענט אויגען,
ס'באוועגען זיך די בלעמלאך פון דעם זעפיר-בלאז.
עס מורמעלט שמיל דער טייכעלע, געבויגען איז דאָס גראַז,
עס טהוען אַלע תפילה, פאַר גאָט שמעהען זיי געבויגען ...
און דו מענטש, באַצויבערט קוקסט אויף אַלעס,
און טראַכסט: ווי רייך דאָס לעבען איז, ווי הערליך און ווי שעהן!
טויזענט ליכטער פאלען, מיליאָנען שטראַהלען כוואַליעס
עס גיסען זיך פון הימעל קלאַר אזוי און ריין! ...
און דו, דו וועסט אַמאל דאָך איבערלאָזען אַלעס —
און אַליין וועסטו פאַרשווינדען, אין ערגעץ וואו פאַרגעהן ...

א לייער אין פראזא

א נעסט איז מיין הארץ

א נעסט איז מיין הארץ. אלץ איז דארט אַנגעגריימ פאר א פויגעלע וואָס וועט דעם נעסט זיינעם פאר אַ וואוי-נונג מאַכען. איינמאל האָט אַ פויגעלע וואָס האָט זיך צו מיין נעסט געלאָזט פליהען — דערזעהן ווי דער ווינט האָט פון דארט די קערענדלאַך צובלאָזען, איז עס אַוועק-געפלויען ערגעץ אנדערשוואו... ס'איז דעם די נעסט מייע ניט געווען געפעלען.

בין איך אין פעלד געגאנגען, דארט איינעם צו פאנגען: אין מיין נעסט צו פארשפארען, האבען זיי מייע טריט דערהערט און פאר שרעק זיך צולאפען. בין איך אין טיעפען וואַלד אַוועק, די אַלטע בוימער צו פרעגען, די געבויגענע צווייגען צו בעמען: — אפשר קענען זיי אַ פויגעלע שענקען פאר מיין נעסט דעם פוסמען, פאר מיין הארץ די טריעבע; — האָבען זיך די בלעמער שאַקלען אַנגעהויבען ווי זיי וואַלטען מיר „ניין“ געזאָגט.

בין איך פון וואַלד אַרויס, צוריק אין פעלד דעם בריימען; ס'איז שוין שפעט געווען. האב איך זיך אויפ'ן הימעל פאר-קוקט, באטראכטענדיג די דונקעלע וואַלקענדלאַך וואָס האָבען זיך לאַנגזאַם געצויגען איינער נאָר די אַנדערע, און די גאַלד פינקלענדע שמערענדלעך וואָס האָבען זיך געוויר-בעלט אַרום דעם בלאַמען שיין פון דער לבנה.

עם האָט מיך אַ מיעדקייט באַפאַלען. האָב איך פון פּוּכקע גרעזעלאַך פאַר זיך אַ בעט געמאַכט, כּונט־פאַרביגע בלימעלאַך צוקאַפענס געלייגט און זיך איינגעהערט צו דעם וואַסער-מורמעל פון דעם נאַהענטען טייכעל, אין וועלכען די לכּנת האָט איהר שייַן גע-טובל'ט.

אין דעם ריח פון פּריש בליהענדע ראָזען און לאַבונג-זיסער בלומענדופּט בין איך אַ פאַרמאַטערטער איינגעשלאַ-פּען.

האָט זיך מיר גע-חלוּם'ט: פון אַ ווייטע, ווייטע לאַנד, וואו די זון האָט איהר געצעלט געמאַכט און אַלעס באַדט זיך אין שטראַהלען פון גיך-גאַלד — איז אַ פּויגעלע מיט פּעדערלאַך גאַלדענע צו מיר צופליהען געקומען, מיין האַרץ פאַר איהר נעסט צו מאַכען וואו זי זאָל רוה געפּינען. האָב איך פאַר פּרייד אין חלוּם געוויינט, ווייל ניט מעהר פּוסט וועט שוין די נעסט מיינע זיין, און דאָס האַרץ וועט שוין מעהר ניט בענקען; דאָס פּויגעלע וועט לייעדער זינגען און צום כּורא תּפּילות טרעלען, ער זאָל דעם איינזאמען נעסט בענטשען, יעדעס ווינקעלע מיט גליק אַנפּילען, און דאָס מיט'ן קערענדעל „ליעבע“ באַזאָרגען, עס זאָל די נעסט קיינמאַל דאַרפּען פאַרלאַזען.

.....

אַזוי האָט זיך מיר גע-חלוּם'ט; האָב איך פאַר פּרייד אין חלוּם געוויינט..

דער איד

זאגט קיין וועג, דאך וואַנדערט אום ער,
אַט דער אייביג אלטער איד;
טראַגט אַ פעקעל זאַרג און קומער —
מאַכט עס שווערער זיינע טריט.

שמורעמס קומען איהם אַנטקעגען,
זעהט ער ניט די „סמעזשקע“ קלאַר;
דאך ער געהט — און טרעט אויס וועגען,
ניט פאַר זיך, פאַר פּרעמדע גאַר . . .

און ער וואַנדערט — — —

אויסגעמאַטערט, מיט אַ בלייכען
פנים, איבער באַרג און טאַל . . .
.....

זאג מיר, ווען וועסטו דערגרייכען
שוין פאַר זיך אַ ברעג אַמאַל ? ! . . .

פארשמעהט איהר דאָס ליעד?

פארשמעהט איהר דאָס ליעד, וואָס די שמערענדלאך זינגען
ווען שניי אָנגעפאלען ליגט ווייס אויסגעשפּרייט,
און קינדערלאך קליינע, מיט בעקעלאך פּלאַמענדע —
שלימלען זיך, גליטשען זיך מיט האַרציגער פּרייד?
און נאכדעם, ווען אלע אין די הייזער שוין שלאָפען,
די בלעמלאַזע בוימער נאָר בלייבען אליין;
דאָן זינגען די שמערען די בלייכע אַרונמער, —
אַ זאָגט מיר, קענט איהר זייער זינגען פארשמעהן? ...

פארשמעהט איהר דאָס ליעד, וואָס די שמערענדלאך זינגען
ווען דער שניי וואָס געפאלען ליגט ווייס אויסגעשפּרייט
און קינדערלאך קענען ניט מעהר אויף איהם שפּילען,
ווייל ער איז אינגאַנצען פון מענטשען-בלוט רויט? ...
און נאכדעם, ווען אלע האַבען שטאַדט שוין פארלאָזען,
געבליבען נאָר עמליכע חורכות אליין;
דאָן זינגען די שמערען די בלייכע אַרונמער, —
אַ זאָגט מיר, קענט איהר זייער זינגען פארשמעהן? ...

באשיץ דעם קבר

מיין פאטער גרשון זרח — צום אַנדענק

מיט חורבות און קרבנות פול איז איצט די וועלט,
בלומען פון הרוגים באפארבען רויט די ערד.
דער טויט פארט ריימענד אום מיט אַ בלויזען שווערד, —
ער איז איצט דער קעניג, מען פאלגט וואָס ער באַפעלט!...
און די גרויסע שטאָדט איז איצט אַ חורבה בלויז :
בערגלאַך אומעמום — געפאלענע אין קריג.
פון הונגער פאלען אלטע, ס'דארט דאָס קינד אין וויג,
מעהר ניטאָ קיין היימען, קיין זכר פון אַ הויז...
אויף אַ בית-עולם ערגעץ, אין דער גרויסער שטאָדט,
אין אַ קבר דארטען, מיין פאָטער'ס לייכע רוהט...
ווער ווייס גאָר צי דער קבר אַ מצבה האָט ? ...
אַ, דו האָר אין הימעל, וועלכער וואונדער טוט,
באשיץ מיין פאָטער'ס קבר, גרויסער שטארקער גאָט —
פון דעם גרויסען ים — אַזוי פיעל מענטשען-בלוט ! ...

עם האָט נײַט געדאַרפֿט זײַן אזוי

(צום אַנדענק מיין טהױערען חבר'על שמואל מרמר,
וועמען דער טױט האָט אזוי יונג פֿון לעבען אַפֿֿ
געשניטען...)

ווייס... ווייס... אָן אונענדליכע ווייסקייט,
אזוי ווי אַ לײלאַך ליגט קלאַר אויסגעשפּרייט...
— שמיל... שמיל... אַ בית-עולם'דיגע שמילקייט,
ווי עס וואָלט זיך פֿאַרקליבען אַהערצו
דער טױט! ...

— און אפשר? ...

ווייס... ווייס... און דער הימעל דער גרויער
קוקט אראָפּ מיט אַ טרויער
אויף די וועלכע געהען און פֿלעקען דאָ אונטען
און טרעמען די ווייסקייט מיט זייערע
טריט...

— עס הערט זיך אַ קרעכצען
אונטער אַ טראַט אַ געזונטען —
צי ווערט נײַט פֿאַרשטיקט עס פֿון מתים
דאס ליעד? ...
פֿון מתים, וואָס האַבען פֿאַרבענקט זיך
אַהער,

פֿון ערגעץ אריבער די ים'ען?

און אפשר —

פעלט נאָך אין בעכער פֿון שמערצען
אַ טרער... —

— אַ טרער פֿון אַן עלענדער מאַמען?! ...!

ווייס... ווייס... אן אונענדליכע ווייסקייט...
עס פאלט זיך א דינענקער שניי.
פון א פראסטיגען בוים שרייט אראפ דארט
א קראַה: —
„עס האָט ניט געדארפט זיין אזוי“! ...!

— אויף באַרג און אין טהאַל
עס טראַגט זיך איהר קול
געמישט מיט א ווילדען געלעכטער! ...
ביים הימעל — איך שווער
אין איהר קראַקען איך הער
די קולות פון מענטשליכע ווערטער:—

טויט! ... טויט! ... טויט! ...
עס האַבען זיך מענטשען פאַרפרעמדט! ...
רויט! ... רויט! ... רויט! ...
וואַלט זיך דער הימעל געשעממ! ...
וואַלט ער זיין צארן געשיקט אַט אויף די,
וואָס האַבען די ערד אין רויטען
געפאַרבט...
וואָס האַבען געעפענט פון גיהנם
די טיהר,
און גאַרניט געזאַרגט פאַר דער יוגענט
וואָס שטאַרבט —
דאַרט אויף די פעלדער אַריבער די ימ'ען,
וואו עס פראַווען דעמאָנען דאַרט איצט וואַקסאַנאַליע —
און זיינען אַרויס פון דעם העלישען תהום
און האַבען פאַרוואַנדעלט די וועלט
אין אַ כאָאָס...!

אין שטורעם... אין בייזען געווייטער...
 פון זייערע קולות פאלען איין בערג,
 — עם גיט אזש דער הימעל
 א ציטער! ...
 און טרייסלען פלאנעמען אין רוים! ...
 און אומעטום האבען זיי געזען פארשפרייט...
 אין א בלוט-באד פארוואַנדעלט דעם בארג
 און דעם טאָל! ...
 — מיט קולות פון בלוט-דורשט לויפט לילית
 און שרייט! ...
 און פאַראוים לויפט איהר שליה —
 דער טויט מיט זיין קאָסע
 און שניידט... שניידט... שניידט...
 אַהן אַ צאהל...
 . . . . .

טויט! ... טויט! ... טויט! ...
 עם האַבען זיך מענטשען פארפרעמדט...
 רוים! ... רוים! ... רוים! ...
 וואָלט זיך דער הימעל געשעמט! ...
 — איז אַבער אלץ ווייס... ווייס... ווייס...
 ווי מתים ליגען צולייגט...
 אפשר האַבען זיך אייגענע פארבענקט איצט
 אַהער? ...
 און ליגען זיך רוהיג אויף אייגענער ערד? ...
 און דער הימעל דער גרויער
 קוקט אראַפ מיט אַ טרויער
 אויף די וועלכע געהען און טרעמען דאָ אונטען...

און פלעקען די ווייסקייט מיט זייערע
טריט...
עס הערט זיך א קרעכצען... אזוי ווי
א בעמען : —
„פארשטיקט ניט אינגאנצען פון מתים
דאס ליעד! ...
— פון מתים, וואס פיהלען פון טרעמען
דעם וועה...
— און הערען זיך איין צו דעם עכא
פון ווייטען : —
„עס האט ניט געדארפט זיין אזוי!“...
.....

צו א פריינד אין "קאזארמע"

ד. ג—

דו ליגסט אויפ'ן בעטעל, דארט אין „קאזארמע“,
דו שלאפסט נים, איך ווייס עס, אין פינסטערניש וואכסט...
און ווילענלאז ליגסטו א מידער און מראכסט
פון ליעבע, א האנד זאל דיר גלעטען, א וואר'מע...
עס לויפען, פאר דיר, פארביי דייע יאהרען,
יאהרען פון ליידען, פון פינסטערע מעג.
אזוי איז דיין לעבען אין עלענט אוועק,
ס'קערט זיך נים אום, וואס ס'איז שוין פארלארען...
ליגסט אויפ'ן בעטעל און ווערסט נים אנטשלאפען,
ס'מריפען פון אויגען א טרער נאך א טרער —
נאך פארלוירענעם גליק, אומזיסטיגער האפען...
א, עלענדער! מעג גאנצע זיין איך און קלער:
פארוואס האט דיר גאט אזוי פיעל צו שמראפען —
פאר וועמעס זינד קומסטו אפ אזוי שווער?...

„רעטרייט“*

עס שפרייט זיך אן אומעט אויף אלעם,
און טונקעלער ווערט איבערזאל.
עס פאלען געדיכט שווארצע שאַמענס,
ס'נוסס'עט דעם מאַג'ס לעצטער שמרצהל.

דער ראנד פון דעם הימעל ווערט רויטער,
און וואַלקענס עס ציהען זיך וואו...
די לופט ווערט אלץ קיהלער און קיהלער,
אַ פויגעלע פליהט צו איהר רות.

עס שמעהען סאַלדאַמען אין רייהען,
דער עלטסטער, ער שמעהט ביי דער זייט.
און פלוצלינג עס הערט זיך אַ שאַלען,
עס ענטפערט דאס עכאַ פון ווייט.

עס שמעהען סאַלדאַמען אין רייהען,
עס ריהרט זיך ניט קיינער פון זיי.
די אויגען — ווי פינסטערע לעכער,
אין הערצער — דער צימער פון וועה... .

(*) אלע פאַרנאַכט געהען די סאַלדאַמען פון די קאַזאַרמעס אַרויס
מען שמעלט זיך אויס אין לאַנגע שוורת. אין מיליטערישער
אָרדנונג. מען ריהרט זיך ניט פון אַרמ, ביז די מוזיק ענדיגט
שפילען די נאַציאָנאַלע הימען „סטאַר ספענגעלד בענער“.

עס שפילט די מוזיק איצט דעם הימען,
עס ציטערט די לופט אזש פאר שרעק...
עס ציהט זיך א רויך פון די קוימענס —
און טראַגט וואו די מענער אוועק...

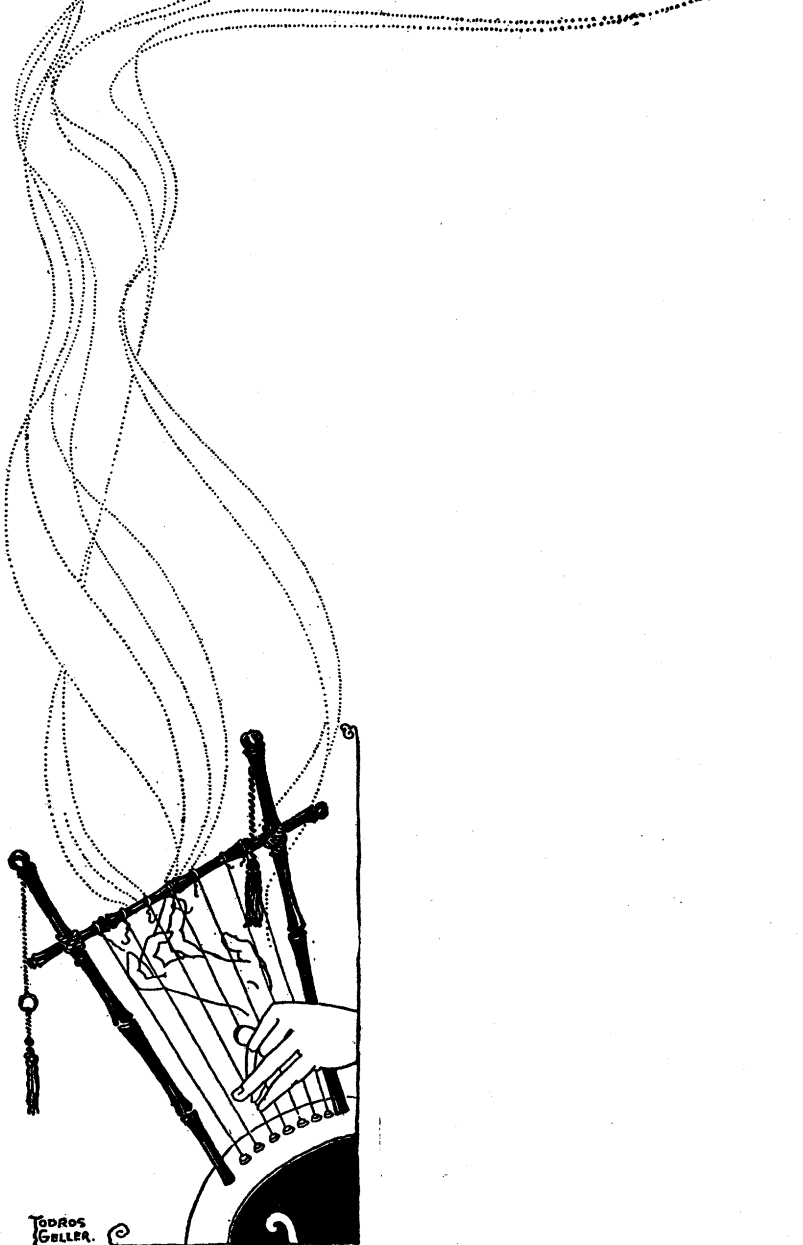
דערגרייכען די מענער די הימען
און ברענגען די נאָהמע אַ גרים...
דערצעהלען ווי עלענד זיי זיינען,
ווי שווער זייער לעבען דאָ איז? ...

עס דאכט זיך די מענער זיי זיפצען,
אן „אוי“ קרעכצט ארויס יעדער קלאַנג...
עס דרינגט טיעף אין האַרצען אַ טרויער,
עס ווערט אזוי שווער, אזוי באַנג...

אַ טראַגט זיך איהר מענער, איהר קלאַנגען,
טראַגט זיך אלץ העכער צום רוים.
איהר נעמט דאָך מיט אייך מיט צוזאמען —
פון פרייהייט אַ הערליכען טרוים! ...

ՀԱՅԿԱՅԻՆ

ԴՐՈՏ
ՉԵԼԵՐ.

א ליעד פאר אלע ציימען

אין צוויי טהיילען

ערשטעל טהייל

דעם גרויסען מענטשען, דעם ווארעמען אידען
און דעם שמענדיגען קעמפער פאר'ן אמת
— דר. יהודה ליב מאַנגעס — געווירמעט.

כ'זווים, או מיינע ליעבעס־ליעדער
האָבען זיכער ניט דעם ווערט,
דאס, וואָס איך האָב פאַר דער פּרויהיים
אויפגעטאָן נאָך אויף דער ערד...
לויגט דערפאַר ניט קיינע קראַנצען
אויף מיינ קבר — בלויז אַ שווערד!...

(נאָך היינריך היינע)

פיהר מיך אין די שמילע הימעלס־צעלמען,
דאָרטען, וואו דעם דיכטער'ס פרייד עס בליהט;
וואו ליעבע, פּרויבדשאפט זיינען געטליך —
און הייליג איז זיין הערליך ליעד...
—געטהע.

עם טרעפען מאמענטען אין לעבען פון מענטשען,
מען ווערט ווי דערהויבען און הייליג באזעעלט...
עם פליהען געדאנקען ווייט הויך, אין די הימלען,
עם ציהט צו א העכערער, שעהנערער וועלט! ...

דאן ווערט מען באפליגעלט מיט רייכע פאנאָזיעס,
געהילט אינ'ם מאַנטעל פון זיס-טרוימעריי...
פאַרלאָזט מען אינגאַנצען די ערד פון די זינדער,
מען שוועכט אין די רוימען ווי פויגעלאך פריי! ...

עם וועבען, די דיכטער, דאָרט אויס זייער חלום,
דאס הערליכע ליעד קלינגט נאך רייצענד און זיס...
דאָרט ווייט פון דער ערד און פון מענטשעלאַך קליינע —
וואָס שמייכלען פון אלעם, וואָס הייליג נאָר איז...
ווי טרויעריג, אַבער, עם ווערט אויפ'ן האַרצען
ווען אלעם, ווי פריהער, ווערט ווידער רעאל...
ווען אלע חלומות — זיי ווערען צורונגען,
צוזאַמען מיט זיי, אויך פון פריידען דער שטראַהל...
די פריידען פאַרשווינדען, אין האַרצען ווערט פוסטער,
דער ניגון פון אומעט דערהערט זיך צום לעצט...
באָוויינט די חלומות, די נאַר-וואָס געטרוימעטע, —
די אויגען — זיי ווערען מיט טרעהרען באַנעצט...
—158—

אזעלכע מאמענטען לעב איך אצינד איבער:
עס מישט זיך צוזאמען מיין צער און מיין פרייד...
אט זעה איך דאס לעבען: גאר פריש ווי די יוגענט,
און אט אזוי אלט, ס'דערמאנט שוין אן טויט...

ווי גיך קומט די עלטער, ווי קורץ איז דאָס לעבען:
ס'קלעפען זיך אויגען... זיי מאכען זיך צו...
א קבר... א שטיין... אמאל בליהט א בלימעל,
אזוי האט געלעבט א מענטש ערגעץ וואו...
.....

א פינסטערע נאכט און עס שטורעמט אין דרויסען,
אט קראכט אויס א דונער, עס ציטערט די הויז!
א ווינט און א רעגען, עס שמייסען די שויבען —
ווי ס'זאלטען איצט שדים פון גיהנום ארויס!...

מיט העסליכע מינעס, מיט טיוועל-געלעכטער,
טאנצען טיוועלס און שפרינגען אום ווילד...
רייסען אויס בוימער און ווארפען אום סלופעס,
אין דרויסען איז אלעס אין שווארצען געהילט!...

איך זיין אין מיין צימער און קוק אויפ'ן לעמפעל,
א טונקעלער פיערעל פלעמעלט און ברענט;
און שמעטערלינגס טאנצען ארום אין א ווירבעל,
און שאמענס עס שפרייסען זיך אויס אויף די ווענט...

איך האב זיך פארזונקען אין טיפע רעיונות:—
„לעבען“ און „טויט“ און די „וועגען“ פון גאט...
פון טויערנער פראגען פון קיינעם געענטפערט,
וואס זיינען פאר מיר נאך געבליבען א סוד!...

עס לאזט מיך ניט רוהען די „אייביגע פראגע“
וואס איז דאס לעבען און וואס איז זיין ציל? ...
עס ארבייט א מענטש אפ א לעבען א גאנצעם,
פאר וועמען, פאר וואס, שאפט ער אן אזוי פיעל? ...

ער ווערט דאך פארגעסען פון שפעטערע דורות,
עס ירש'ענען „פרעמדע“ זיין ארבייט אוועק ...
זיין אייגענעם לעבען — א קייט פון יסורים —
אהן האפען, אהן גלויבען, א פינסטערער וועג ...

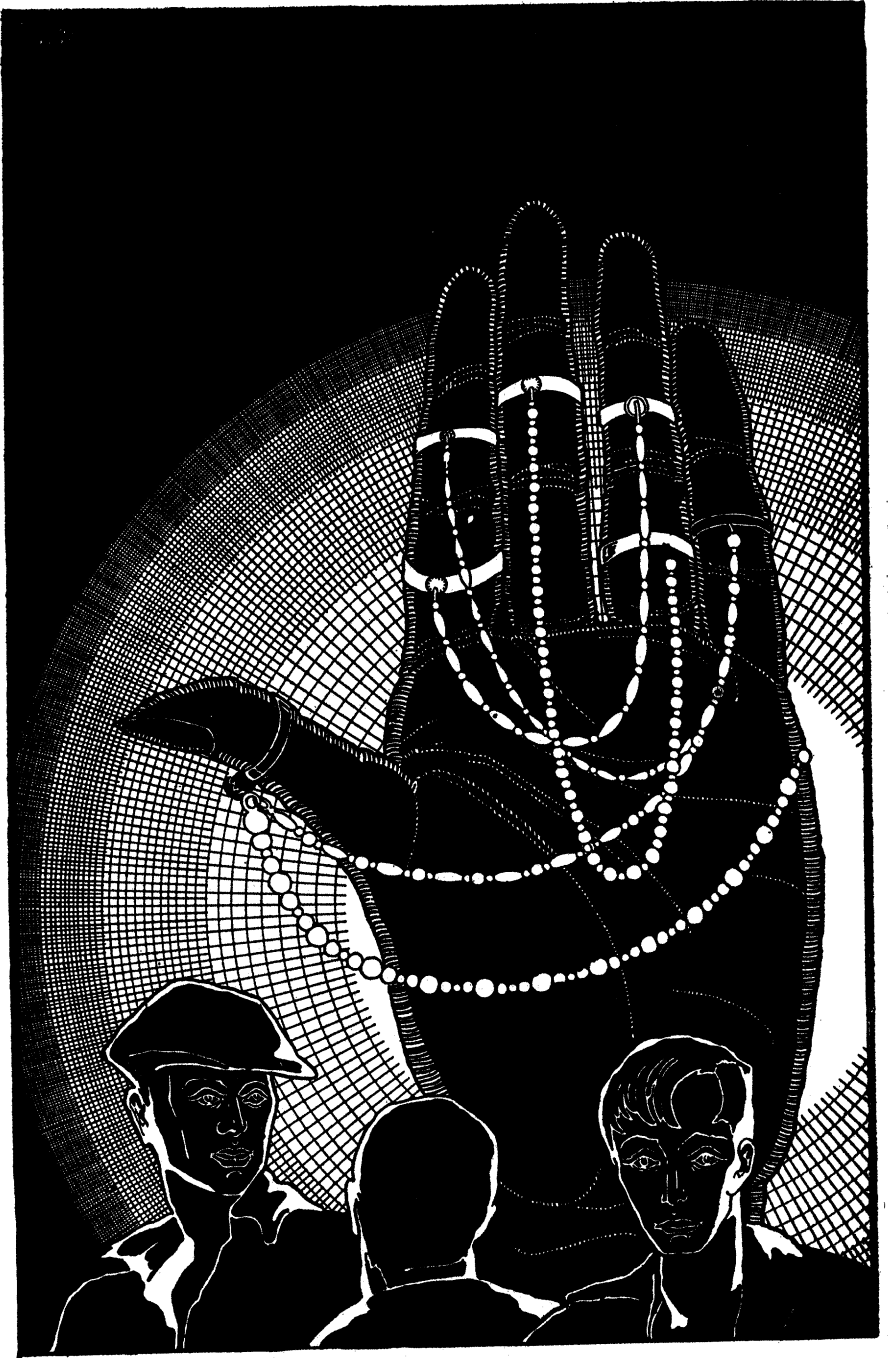
ער שאפט, ער בויעט וועלטען און אלץ נאך פאר יענעם.
די זאמע ... די „פרעמדע“ געניסען דערפון ...
די וועלט איז א שעהנע, א הימעל מיט שמראהלען,
און דאך — פאר די שאפער פארשמעלט איז די זון! ...

* * *

איך ווייס ניט צי האט עס א שלאף מיך באפאלען:
עס האט מיך געפאנגען דער צויבער פון טרוים
און האט מיך באפליגעלט מיט רייכע פאנטאזיעס,
איך בין ווי אן אדלער געפלויעגן אין רוים ...

אהין וואו די דיכטער זיי טרוימען און שאפען
די ליעדער פון לעבען מיט שעהנקייט באצירט ...
אהין, אויף די פליגעל פון תהום-אוראגאנען —
פון דאנען עס האט מיך דער חלום פארפיהרט ...

און דארטען אוואו נאך מיין בליק איז געפאלען,
אוואו נאך איך האב מיינע אויגען געווענדט,
געשפרייט האבען פעלדער זיך אלע מיט בלומען
און גאלדענע שמראהלען די אויגען געבלענדט ...

פלוצלינג דערהער איך א „בת-קול“ פון ערגעץ:
„א, פרעמדער, ווי קומסטו אהער דא אליין? ...
“דאס אַרמ דא איז הייליג און בלויז פאַר יחידיים.
“די שטערבליכע מאַרען אויף דעם וועג ניט געהן! ...“

„איך בין ניט געקומען מיט אייגענעם ווילען,
„עס האָבען חלומות געבראַכט מיך אַהער. ...
„און דאָ בלייב איך שמעהן; ווען דו וועסט באַפעלען
„וועט מיינער אַ פּוס ניט אַ מאַראַט געבען מעהר“ ...

„איך קום ניט באַפעלען — רעדט ווידער די שטימע,
„איך קום איצט דערפילען אַ טרוימערס פאַרלאַנג. ...
„מיין נאָמען איז היינע, אַ דיכטער פון ליעבע,
„ניט פרעמד איז מיר אויך דער פרייהייטס געזאַנג!“ ...

* * *

עס האָבען געשפּרייט זיך די פעלדער מיט בלומען,
און גאַלדענע שמראַהלען די אויגען געבלענדט. ...
אין גאַלדענעם שמראַם פון די טויזענטער ליכטער,
האַב איך איהם דעם דיכטער פון „ליעבע“ דערקענט. ...

ניט היינע אין לעבען איז ער איצט געוועזען,
אַ פנים אַ בלאַסער, די אויגען האַלב בלינד. ...
דער דיכטער, ביי וועמען אין בליהענדער יוגענט
איהם האָבען פאַר פים שוין צוויי קוליעס געדיענט —

געשטאַנען פאַר מיר איז דער געטליכער דיכטער,
אַזוי ווי אַ גאַט פונ'ם אַלמ-גריכען-לאַנד;
אַזוי ווי אַפּאַלאַ, אַלימפּישער ליעבלינג,
וואָס טראַגט מיט זיך שמענדיג אַ לירע אין האַנט.

„א, געמליכער דיכטער“ — האָב איך אויסגעשריען,
„גרויס איז דיין ליעבע, דיין גומסקייט צו מיר,
„כ'האָב אין מיין לעבען דאָך שמענדיג גע'חלומ'ט ;
„אין דיכטער-לאַנד, דאַרמען, צו זיין נעבען דיר ! ...

„די ווערק פון דיין לעבען זיי זיינען מיר הייליג,
„זיי זיינען פאַר מיר אַ באַגייסטערונגס-קוואַל ...
„זיי זיינען פאַר מיר אין שעה'ן אין טריעבע,
„אין יאוש מינומען — אַ האַפנונגס-שמרעאהל ! ...

„א, נעם מיך אַהין, אינ'ם לאַנד פון די טרוימען,
„דאס לאַנד, וואָס איז תמיד מיט בלומען פאַרוייהט ...
„און פיהר מיך אַהין, וואו עס חלום'ען דיכטער
„און בויען די וועלטען פון ליעבע און פרייד“ ! ...

„כ'וועל פיהרען דיר, טרוימער, אין לאַנד פון חלומות“
— האָט היינע, מיט ליעבע, גערעדט איצט צו מיר ...
„נאָר דו זאלסט שמוס נאַכגעהן, אַ וואָרט מער ניט ריידען,
וועסטו דאָן דערגרייכען פון „טרויס-לאַנד“ די טיהר“ ...

עס האָט מיר דער דיכטער אַ צייכען געגעבען,
כ'זאל נאַכגעהן נאָך איהם אַ וואו נאָר ער געהט.
און איך האָב געוואַנדערט צוזאַמען מיט היינע'ן
אויף הימלישע וועגען, מיט קינדערשער פרייד ! ...

.....

און וואַלטען די געטער די קראַפט מיר געגעבען,
באווייליגען מיר נאָר מיין לעבענ'ס פאַרלאַנג ...
צו קענען באַזינגען די הערליכע שעהנקייט —
אין פשוט'ע ווערטער, אין ליעד און געזאַנג, —

דאן וואלט איך באזינגען דיין הערליכע שענהנקיים,
דיין פראכט וואס מען קען בלויז אין חלום נאר זעהן.
אין ווערטער, פארשמענדליך פאר גרויסע און קליינע,
מיט פייער פון הארצען, מיט געמליכען ברען! ...

אזוי האב איך געהענדיג אלץ אויסגע'חלומ'ט,
און לאנגזאם געוואנדערט צום הימלישען צעלם.
נור פלוצלינג דערזעה איך פון ווימען א טויער
פון מארמארנע זיילען צוזאמענגעשמעלט.

און הויך אויפ'ן טויער, דארט שמעהט אנגעשריבען
מיט אותיות פון פייער וואס לייכמען ווי גאלד:
„פאר אונשמערבליכקייטען און נאר פאר געצעהלמע —
מיט פריידען פאר ליידען ווערט דא אפגעצאהלט! ...

„ביי מיר איז א פאלאץ פאר „בויער און שאפער“,
פאר די וועלכע טראגען פון ליעבע דאס ווארט ...
נביאים און דיכטער, און קעמפער פאר פרייהייט,
איעדער באזונדער האט דא זיך זיין ארט.“

עס שמעהען צוויי כרובים, ווי וועכטער געמרייע
זיי זיינען פון טויער די היטער, די וואכט.
מיט טויזענטער ריגלען דארט שמעהט ער פאריגעלט, —
זיי האלטען פאר „פרעמדע“ איהם שמענדיג פארמאכט...

און פלוצלינג באווייזט זיך א מלאך אנטקעגען,
די שלימעל פון טויער ביי איהם אין די הענט.
א וואונק, און עס ווערען פארשוואונדען די היטער,
עס זינקען אין אפגרונט דער טויער, די ווענט.

עם האָט זיך באַוויזט אַ גאַרמען מיט בליטהען,
פון אַלערליי בלומען, פון ליליען, יאַשמין.
און פּויגעלאַך האַבען געטרילערט, געסשוויטשערט
און זיינען געפלוניגען אַהער און אַהין.

אין מיטען פון גאַרמען — אַ זילבערנער טייכעל,
און שוואַנען גאַנץ ווייסע, פיעל ווייסער פון שניי,
דאַרט זיינען געשוואומען אין וואַסער און לאַנגזאַם
געמונקען די קעפּ אין אַ פערעלנעם טוי.

מיר זיינען גענאַנגען אלץ ווייטער און ווייטער,
פאַרשיידענע בליהונג ארום און ארום.
דער נעקטאר פון בלומען, ווי זיס איז דער ריח,
געבענטשט זיי, דו הערליכע, צערטליכע בלום.

דער ריח דער זיסער דרינגט טיף אין די הערצער,
עס גלעט אזוי האַרציג דעם שווערען געמיט...
ווי וואַלט דען אַהן דיר, אַ, דו, רייצענדע בלימעל,
געשאפען געוואָרען ביים דיכטער זיין ליעד? ! ...

איך האָב אין מיין יוגענט פון בלומען גע'חלומ'ט,
די טרייסט פון מיין האַרצען געווען זיינען זיי...
ביז איינמאַהל איך האָב זיי געפונען צוטראַטען,
דערפאַר טוט מיר שטענדיג דאס האַרץ אזוי וועה... .

וואו איז זי, מיין ליעבסטע, די בלום פון מיין האַרצען,
וואָס האָט מיר מיין יוגענט מיט פריידען באַזעעלט? ...
וואָס האָט מיר געגעבען די פליגעל צו פליהען,
פאַנטאַזיע — צו שאַפען אין חלום אַ וועלט.

וואס גיט נאך אצינד מיר, אין ציימען פון יאוש,
דאס ביסעלע האפען, פון לעבען די גלום! ...
און היילט די נשמה, פילט אן זי מיט פריידען,
עס ווארעמט און קרעפטיגט פון יוגענט דאס בלוט! ...

„א, הערליכע שעתנהייט, דו מרוים פון מיין לעבען,
עס האט מיך געפאנגען דיין רייצענדער בליק! ...
און ווארף איך זיך פיעל מאל אין תהום פון פארצווייפלונג,
א שטראהל גיט א בליאסק פון פארגעסענעם גליק.

„עס שימערט א ליכט פון פארגעסענע גליקען,
געלאזט אין זכרון — אביסעלע פרייד ...
ס'ברענט נאך אין הארצען, ווי דעמאלט, די ליעבע,
זי פלאקערט און גליהט נאך צו דיר שטילערהייד ...

„דיין שמייכל, נאך העלער פון אפריל-פריה-מארגענס,
דיין חלום'דער פנים — ווי שטערען אין רוים ...
די אויגען — א צויבער פון גאלדענעם שימער,
דיין שטימע — זי וויגט דאך מיר איין אין א מרוים“ ...

געווען איז מיין ליעבע פיל צארמער פון ליליען,
פיעל ריינער ווי א נאָר-וואָס געפאלענער שניי.
און זינדלאז אזוי ווי דער טרוים פון א בלימעל,
וואָס חלום'ט פון זון-שיין און זילבערנעם טוי ...

און זאל אט די ליעבע אויף שטענדיג באלייכמען
מיין איינזאמען וועג, מיין שווערען געמיט ...
מיין לעבען דאס גרויע — מיט יוגענט באנייען,
פארהיילען אין פרייד מיין פאר'יתום'מעס ליעד! ...

עס זאל פון א בליץ זיך, מיין ליעד, מראַגען שנעלער,
און ליכטיגער מאַכען אַוואו עס איז שוואַרץ ...
ווי גאַלדענע שמראַהלען אין מעג גרוי פון וואַלקענס —
זאל ווערען מיין ליעד פאַר'ן מענטשליכען האַרץ! ...

* * *

מיר זיינען געגאַנגען אלץ ווייטער און ווייטער,
געוואַנדערט אויף וועגען דורך בוימער געדיכט.
און איך האָב דערזעהן פון ווייטענס די מעמפלען
באַגאַסען אינגאַנצען מיט הימלישען ליכט.

די מעמפלען אין וועלכע עס הויזען די דיכטער,
נביאים און קעמפער צוזאַמען מיט זיי;
אַט דאַרטען וואו אלעס איז אייביג און הייליג,
קיין זכר, קיין סימן פון ערדישער-וועה. ...

אַט דאַרט וואו עס וועכט זיך דער הערליכסטער חלום,
אַ טרוים, וואָס פאַרגעהט ניט אזוי ווי די נאַכט ...
נאָר דער וואָס הילט איין עס די מענטשען אין פריידען,
און פיהרט זיי אין וועגען פון געטליכער פראַכט! ...

עס שטעהט דאַרט אַ שפיגעל פון אייביגער יוגענט,
עס שפיגעלט די קינדהייט זיך אַפּ אויפ'סניי ...
און ס'ווערט די נשמה דערהויבען און הייליג,
פליהט אום ווי אַן אַדלער אין וואַלקענס גאַנץ פריי! ...

„אַ, הייליגע מעמפלען! אַ, פרומע געצעלמען
פון די, וועלכע זיינען פאַרגעטערט, פאַרעהרט ...
פון די, וועלכע האַבען באַרייכערט דאָס לעבען
אין טומעל, אין כאַאָס, ביי אונז אויף דער ערד!“

די טיהרען פון טעמפלען זיי זיינען צועפענט,
דאס אויג ווערט באצויבערט פון רייכטהום און פראכט!
מען זעהט דארט די טייערסטע טישען און שטולען,
אינגאנצען פון גינגאלד פון ריינעם געמאכט...

דער דיל ביים אריינגאנג געשפרייט איז מיט טעפן
פון זיידענע פעדים גאר קינסטליך געוועבט.
ס'ברענגען פיעל ליכטער אין פראכטפולען-פורפור,
אט דארט ווערט דאס אייביגע לעכען געלעכט!...

עס ציהען זיך זאלען צוועק ווייט אויף מיילען,
און וואונדערליך קוקט עס פון ווייטען אלץ אויס:
די דילען פון גאלד און די ווענט לויטער שפיגעל —
און וואו נאר דאס אויג פאלט, זעהט שעהנקייט זיך בלויז...

געהיימניספול טראגט זיך א שעפטשען פון תפילות
פון הייליגע ווערטער, ווי עהרליך, ווי פרום! ...
מען זעהט, ווי ממטרוק, ער נעמט זיי צוזאמען
און פלעכט פון זיי אויס פאר כביכל'ן א בלוס.

ווי זילבערנע פעדים צופליסען זיך שטראהלען,
ס'וועבט זיך פון זיי אין דער לופטען א קראנץ;
פון גינגאלד און פורפור, פארשיידענע פארבען
עס ווערען די אויגען פארבלענדט פונ'ם גלאנץ! ...

עס בלענדען די אויגען די גימענדע שטראהלען,
ווי ערגעץ וואו וואלט זיך צושפאלטען א זון:
לבנה מיט שמערען צוזאמען געשמאלצען —
און ס'גיסען זיך טויזענטער ליכטער דערפון! ...

און דורך די שטרעהלען, דארט זעהט מען עס געהען
פיעל טויזענטער מענטשען שפאצירען צו פאר ...
געקליידעט אין ווייסען, אין זילבערנעם שימער,
און אויבען דער גלאנץ פון שווארץ-לאנגע האר.

מיט לארבערנע קראנצען, אין גאלד אויסגעפוצמע,
ווי יעדער פון זיי וואלט א מלך גאר זיין ...
די יונגע געזיכטער, מיט שמייכלענדע בליקען,
געהילט פון דער שכינה אין הייליגען שיין ...

זיי געהען זיך לאנגזאם אריין אין די מעמפלען,
און ווערען פארשוואונדען אין זיי מיט א מאל.
זיי ווערען פארשוואונדען ... דאן קומען אן נייע —
זיי זיינען, ווי שטערען אין הימעל, אהן צאל ...

גאר פלוצלינג דערהערט זיך א שפילען פון ארגלען,
און מענער פון פידלען, א הארפען געקלאנג.
א כאהר פון די טויזענטער שטימען עס זינגען
צוזאמען א געמליכען, זימען געזאנג! ...

דער צויבער פון קלאנגען עס האט דאך פאר'כשוף'ט
מיין בענקענדיג הארץ וואס ליידט אזוי פיעל ...
עס ווילט זיך פארשווינדען אהין וואו די מענער
עס ווערען פארגאנגען ווען זיי בלייבען שמיל ...

עס ווערען מיט טרעהרען באנעצט מיינע אויגען,
עס ווערט אזוי גוט און עס וויינט זיך פון גליק! ...
איך הייב אן צו לויפען ... מיך ציהט צו די מעמפלען,
גאר אימיצער האלט מיר פון לויפען צוריק ...

„א, טרוימער, דו טרוימער, איך פיהל דיין נשמה,
איך ווייס וואָס עס טוט זיך אין האַרצען ביי דיר...
דאָך איז ניט דערלויבט דיר געהן ווייטער פון דאַנען,
פאַרשלאָסען פאַר „שטערבליכע“ בלייבט אָט די מיהר

„וואָס פיהרט צו דעם סוד פונ'ם אייביגען לעבען,
אָט דאַרמען אין הימעל, אין גאָט'ס לאַבירינט...
מען טאָר ניט דעם סוד נאָך דערוויילע אַנמפלעקען,
פאַרבאָרגען מוז בלייבען דעם „שטערבליכען“ קינד —

„אָט יענע געהיימנים פון אייביגע פריידען,
וואָס איז נאָר פאַר דיכטער, נביאים באַשערט,
און אויך אָט פאַר די, וועלכע קעמפען פאַר פרייהייט,
צו מאַכען דאָס לעבען דאַרט שעהן אויף דער ערד.

„איך האָב דיך דערפיהרט נאר ביז דאַנען צו ווייזען
אַ וועלט און אַ לעבען, וואָס איז אזוי שעהן...
פאַר די, וועלכע זיינען זיך מקריב ביים לעבען —
און זוכען אין מענטשליכער פריידען אַ לויז...

„דאָס מענטשליכע בלומט ווערט אומזיסט ניט פאַרגאַסען,
עס לאָזט שמענדיג איבער אַ זכר... אַ פּלעק...
עס בויט אויס אַ דענקמאַל אויף אייביגע יאַהרען —
און ווייזט אָן די מענטשען אַ בעסערען וועג...

„און קומען אַמאַל וועט אַ צייט וואָס וועט ווערען
ביי אייך אויף דער ערד אַ גן-עדן, ווי דאָ...
עס טראָגט זיך די צייט ווי אויף אדלערשע פליגעל,
עס קומט, עס ווערט נענטער די הערליכע שעה!...

„און דאן וועלען דיכטער אייך זינגען א ניגון,
א ליעד, וואס וועט ווערען אייך ליעב און באקאנט...
די ווערטער — זיי וועלען אייך דרינגען אין הארצען,
די ערד וועט דאן ווערען פון טרוימען א לאנד!

„איצט מוז איך צוריק דאך פון דאנען דיך פיהרען,
איצט קענסטו ניט לענגער מעהר בלייבען דא שטעהן...
איך האב דיך דערפיהרט ביז צום מיהר פון די טעמפלען,
און האסטו פאנטאזיע — דערגעה עם אליין“...

אזוי האט נביאיש גערעדט צו מיר היינע,
און האט מיך צוריק צו דעם טויער געבראכט...
און פלוצלינג איז אלץ ארום פינסטער געווארען,
איך האב זיך פון מיינע חלומות דערוואכט!...

עם וועבט זיך א חלום

צווייטער טהייל

„א, מעהר ווי יעדער גיוסטליכער, נשמה מיינע, גלויבען
מיר אין גאט. אבער מיט די סודות פון גאט וואגען מיר
ניט צו שאכערען“...

„איז דאס דעם נביא'ס געדאנק וואס איך רייד,
אדער פלוידער איך גאר? ...
וואס ווייס איך פון לעבעז? ... פון מיר אליין? ...
—וואָלט ווהיטמאן.

„א סויוזענט יאָהר האָט די ערד געשריען: „וואו ביזמו?!“
און דערנאָך איז דער שאמען פון דיין קומען געפאלען“...
—פערסי ב. שעללי.

די פינסטערניש מעהרט זיך, דער שמורעם ווערט גרעסער,
א רעגען, א מכול, עם גיסט און עם גיסט.
עם האבען די שדים זיך ווילד דארט צוהוליעט:
א תהו-ובוהו — זיי מאכען אלץ וויסט ...

און איך האב זיך ווידער פארטיפט אין רעיונות,
געזעהן אין פאנטאזיע: עם בויען זיך שמעדם.
פיעל באהנען מיט שיפען צו רייזען אין לענדער,
אויך שוהלען און קירכען פאר גאטעס-געבעט ...

ווי שוואך איז דער מענטש נאך אליין זיך צו העלפען,
ער האט פאר זיין שמירה א גאט זיך געמאכט ...
א גאט וואס עם זאל נאר פון ביזו איהם באהימען,
א שומר איהם זיין ביים טאג און ביי נאכט ...

דא האבען זיך „קלוגע“ באנוצט מיט א מיטעל —
און אלס די „פארטרעטער“ פון גאט זיך דערקלערט ...
און וועה איז געווען צו די עהרליכע צווייפלער;
אויף זיי האט געלויערט די תפיסה און שווערד!

אויך היינט איז דאס צווייפלען א גרויסער פארברעכען,
געענדערט איז בלויז נאר די שמראף פון אמאל ...
איינציגווייז פלעגט מען דאן ברענען און בראטען,
היינט אבער דערשיסט מען צו הונדערט אין צאל ...

די „אטאָדע-פע“ האָט איהר פאַרמע פאַרכייטען,
עס איז פון אַמאָל ניט פאַרבליבען אַ שפור...
היינט האָבען מיר שווערדען, האַרמאַמען און ביקסען,
אַט דאָס איז דער עמבלעם פון אונזער קולטור! ...

די „קעמפּפער פאַר פרייהייט“ זיי בינדט מען אין קייטען,
מיט ג'וואַלט ווערט פאַרשטיקט היינט די עהרליכע שמים.
און קין, ווי תמיד, שאַרפט צייהן אויף זיין ברודער —
און הכל איז אויך היינט ניט בעסער פון איהם...
.....

עס לאָזען ניט אַפּ מיך די שווערע רעיונות,
עס וויל מיך ניט הילען אין רוה איצט דער שלאָף...
און די פאַנטאַזיע זי טראַגט מיך אויף פליגעל,
עס ווירבלען זיך בילדער פאַר מיר אַהן אַ סוף...

און פלוצלינג דערזעה איך אַ פעלד גאַר אַ ברייטע,
און דאַרט, אויפ'ן פעלד, אַ געפערליכע שלאַכט! ...
אַן אילומינאַציע... עס ברענען פיעל לענדער...
עס פלאַקערט אַ פייער אין פינסטערער נאַכט! ...

אויף פעלדער, וואו קאַרען עס זיינען געוואַקסען,
אין שטראַהלען געבאדען, געצייטיגט אַ בלום.
אַט דאַרטען וואו טייכעלאַך זיינען געפלאַסען,
און שמיל איז געוועזען זיך אַלעס אַרום.

אַט דאַרט אויף די וועגען, אין שמילע פאַרנאַכטען,
דער מערב אַ רויטער פון זון-אונטערגאַנג;
ווען אומקערען פלעגט זיך דער פאַסמוך פון פעלדער,
באַטאַנט זיינע טריט האָט אַ זיסער געזאַנג...

אָם דאַרמען וואו פויגעלאך פלעגען שעהן טרעלען,
ווען ליעבענדע האַבען געוועכט זייער טרוים...
און שמענדיג דער הימעל ז'געווען אזא קלאַרער,
לכנה און שמערען באַצירט האַבען רוים...

אָם דאַרמען וואו אליץ האָט געאַטהעמט מיט יוגענט,
דאס לעבען פלעגט זינגען די ליעדער פון פרייד!...
פיעל שעהנע געביידעס, גערינגעלט מיט גערטנער,
און ווייט ארום פעלדער מיט תבואה געזייהט...

די שעהנע סטאַטוען פון טייערסטען מאַרמאר,
מיט אלערליי בלומען די לאַנדשאַפט פאַרוייהט.
אָך איצט איז פון אלעס ניטאָ מעהר קיין זכר:
דער גאָט פון מלחמה האָט פליגעל פאַרשפרייט!...

ניטאָ מעהר קיין קאַרען, עס וואַקסען קיין זאַנגען,
די בלימעלע ליגט שוין צוטראַמען אין פעלד.
די טייכעלאַך פלימען מיט בלומען אַפולע —
עס קראַכען קאַנאַנען, עס ציטערט אַ וועלט!...

ניטאָ מעהר קיין שמילע, פאַרנאַכטיגע וועגען,
און פול איז דער מערב מיט פייער און רויד!
געטויט איז דער פאַסטוד, אין פעלד ליגט זיין קערפער,
עס לוייערען קראַהען אַרום אין דער הויך!...

די פויגעלאַך טרעלען ניט מעהר פון די בוימער,
עס האַבען די ליעבסטע מיט וועה זיך צושיידט...
זי ליגט פון דעם בענקען פריהצייטיג אין קבר,
און ער ליגט געוויס אויף אַ פעלד ערגעץ, טויט!...

די שמעדת ווערען הרוב, עס ברענען געביידעס,
אויף שטיקלאך צוברעקעלט די קינסמליכע ווערק...
די טויזענטער קערפערס, צוריסענע לעבענס,
עס ליגען אויף פעלדער, אין קופעס... אין בערג! ...

עס זאמלען צונויף זיך אלמנות, יתומים,
זיי וויינען, זיי קלאגען און ברעכען די הענט...
די פנים'ער בלאסע, מיט פינסטערע אויגען —
דארט שמעהען זיי הילפלאז צום הימעל געווענדט!

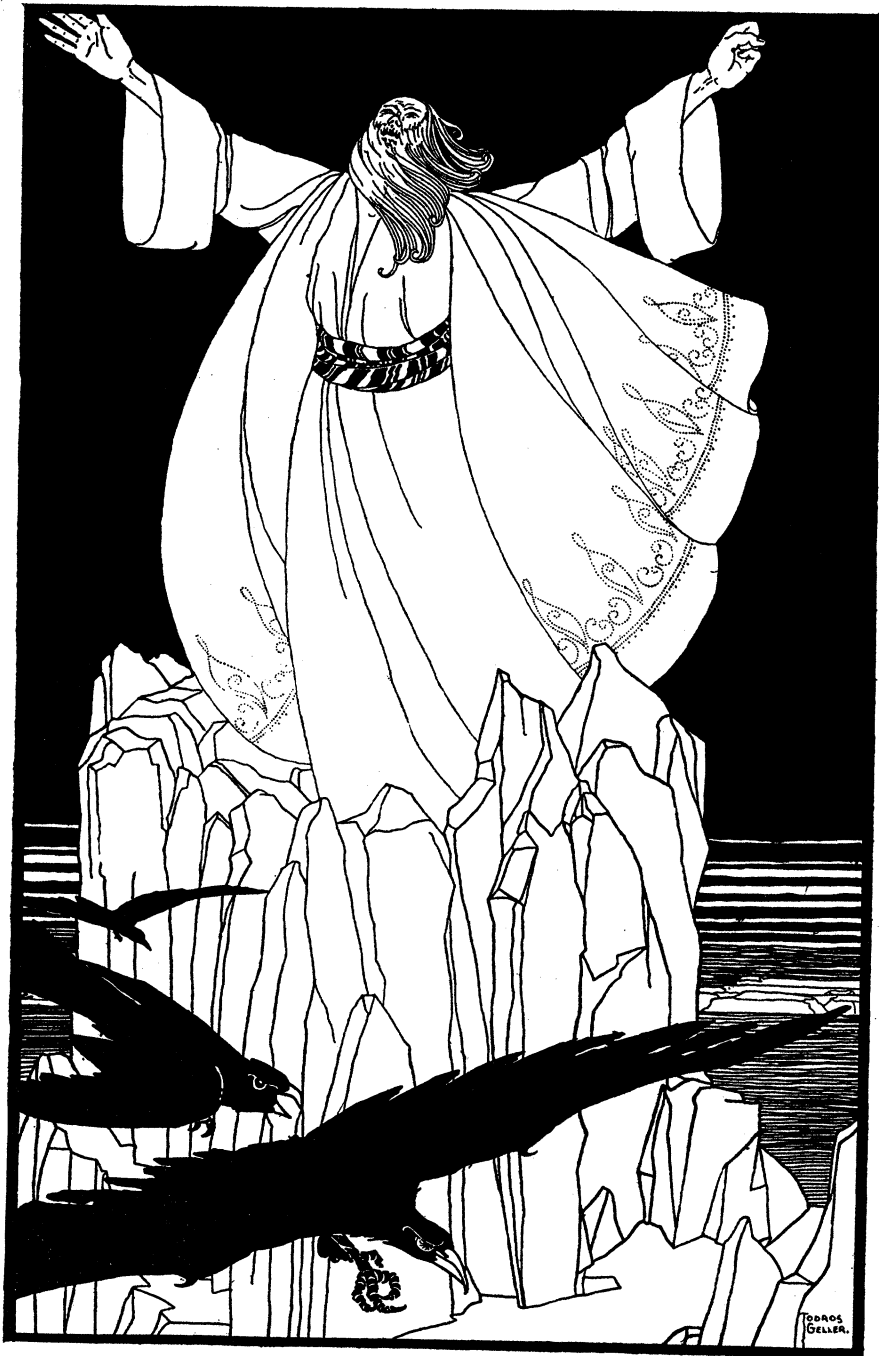
— „א, גאט פון די הימלען, זאג, וואו איז דיין רחמים?
זי קענסטו נאך שווייגען און צוועהן דעם וועה...
עס ווערט דאך א וועלט אין א חורבה פארוואנדעלט,
זי שרייט דאך ארויס איצט איהר גוסס-געשריי!“...!

נאר שטום בלייבט דער הימעל, עס ענטפערט ניט קיינער,
אומזיסט ווערען טרערען פארגאסען, אומזיסט!
דער „גאט דער גערעכטער“ — איהם ארט ניט די מענטשען,
און איהם ארט ניט די וועלט זי זאל ווערען פארוויסט! ...

ווי וואגט איהר איהם בעטען? ווי קען ער אייך העלפען,
ווען איהר אליין משפט מיט פייער און שווערד!
עס זיינען די הימלען פאר אייך איצט פארשלאסען,
און אייערע קולות — פון קיינעם געהערט! ...

.....

נאר פלוצלינג דערזעה איך א בארג פון דער וויימען,
און הויך אויפ'ן בארג דארט א נביא בלייבט שמעהן.
ער קוקט אויף די חורבות און ס'רייסט פון זיין הארצען
ארויס זיך א קללה... א ביטער געוויין...

ער האָט זיינע הענט אין דער הויך אויפגעהויבען,
ווי מעכטיג זיין קול איז געוועזען, ווי שטאַרק.
די ווערטער — אַ לאַוז פון שרעקליכע קללות,
אזוי ווי אַ דונער וואָלט ברומען פון באַרג...

די אויגען — ווי בליצען... ווי פייער זיין פנים,
אַ שנאה אין האַרצען, אַ שרעקליכער כעס!
אזוי איז געשטאַנען דער נביא פון צאָרן.
אין איהם האָט געברענגט צו די מענטשען אַ האַם.

צו מענטשען וואָס האָבען אין וועלף זיך פאַרוואַנדעלט,
פיעל ווילדער פון מיגערס... און דומער פון פיה...
„אומזיסט איז מײן ארבייט“ — האָט ביז ער געדונערט,
„אומזיסט, אַך אומזיסט איז געוועזען מײן מיה!

„זאַל קומען אַ דונער און זאַל אייך פאַרדאַרבען,
זאַל ברענען דער בליץ אייער חיה'שע זעל!
עס זאַל אייך דערגרייכען די קללה פון שטן,
פון אייערער ארבייט זאַל ווערען אַ תל!...“

„און וועט איהר שוין פאלען... דאָן זאַל נאָך דאס לעבען
אייך אייך ניט פאַרלאָזען אַזוי, מיט אַמאַל...
און ווילד זאַלט איהר שרייען נאָך הילף, אין דער גמיסה,
נאר קיינער ניט הערען זאַל דאָן אייער קול!...“

„און אייערע קערפערס פאַרפּוילט זאַלען ווערען,
און מױב זאַלט איהר ווערען פון אייגענעם גוואַלט!...
אזוי זאַלט איהר אויסגעהן אין טיעפע יסורים —
אַ, ביזען טייוואַלים אין מענטשען-געשטאַלט!...“

„און זאל זיך די ערד אין א גיהנום פארוואנדלען,
די גאסען — פאר גיפטיגע שלאנגען א נעסט! ...
דער סם פון פגרים — קרבנות פון שקר,
פארגיפטיגען זאל אייך די שרעקליכע „פעסט“! ...

„דאס ביסעל, וואס וועלען פון „פעסט“ ניצול ווערען,
צו די, זאל דער הונגער צו גאסט קומען גלייך. ...
א, זאל מיין נשמה ניט רוהען, ביז וואנען
ניט בלייבען וועט מעהרער א זכר פון אייך! ...

„איחר הויבט נאך די הענט אויף צו גאט אין א תפילה,
א, נידעריגע ווערים אט דארט אויף דער ערד. ...
איחר שמרעקט נאך איין האנט אויס פאר הילף פון דעם הימעל,
די אנדערע האלט א פארבלומיגטען שווערד! ...

„א, גאט פון די הימלען, פון דונערס און בליצען,
פון זונען און שמערען, פון וועלט-אל און רוים. ...
א, דו, וועלכער ביזט סיי הויך אין די וואלקענס,
און סיי אין דער נידער, אין העלישען תהום! ...

„דו זאלסט ניט פארנעמען די פאלשע געבעטען,
זיי שמרעקען דיר הענט אויס פון מארד און פון רויב! ...
אויף זייערע קעפ שיק א פייער, א דונער,
און מאך זיי צו אש. ... גלייך צו ערדישער שטויב“! ...

.....

און פלוצלינג, א בליץ האט דעם רוים ווי צוריסען,
עס האט זיך דערהערט פון א דונער א קנאל! ...
און העכער פון דונער מ'א קול זיך געמראגען,
און הילכיגער נאך ווי קאנאנען-געשאל! ...

„א, נביא! שמיל איין אויף א רגע דיין צארן,
דיין קללה איז שרעקליך ווי העלישער תהום! ...
דערשטיק ניט אין הארצען דיין ביסעל רחמנות,
ניט שמענדיג איז שולדיג דער גאנצער המון. ...

„די פאלשע נביאים, אט זיי שיק דיין קללה,
אט זיי, וועלכע נעמען פון פאלק צו די מאכט,
און פלעכמען איהם איין אין די נעצען פון פאלשקייט,
און ווארפען אריין איהם אין פינסטערער נאכט! ...

„א, זאל ניט דיין קללה פון צארן דערגרייכען
אט די, וועלכע זיינען פארשאלטען ביז טויט. ...
אט די, וואס דאס לעבען האט גארניט געגעבען,
הויז עלענט און ליידען און אייביגען נויט!“! ...

* * *

אזוי האט געדונערט די געמליכע שטימע,
וואס רופט צו די מענטשען אין נידער אראפ. ...
און אט פאר דעם בורא, דעם האר פון די וועלטען,
ט'דער נביא געבויגען זיין אלט-גרויע קאפ. ...

„א, ניין, ניט מיט בייזען וועט ווערען אלץ אנדערש,
די קללות פון האס איז פיעל ערגער פון שווערד. ...
נאר ליעבע און גלויבען, און אמת'ע פריינדשאפט —
שעהנער קען מאכען דאס לעבען אויף דר'ערד“!
.....

ווי געמליכע קלאנגען, סימפאנישע טענער,
אזוי איז געווארען דעם נביא'ס קול ווייך. ...
די הארץ פון א נביא איז שמענדיג צוריסען,
זיין פנים פול קנייטשען איז אלעמאל בלייך. ...

נאָר איצט איז פיעל ליעבער געוואָרען זיין פנים,
ניטאָ שוין דער כעס און פון צאָרן דער בליק...
אין האַרצען, ביי איהם, האָט דער חלום פון יוגענט
אויפ'סניי אויסגעשפונען דאָס מענטשליכע גליק! ...

זיין קול איז געוואָרען אלץ צארטער און ווייכער,
די ווערטער — זיי האַבען געזערטעלט, געגלעט...
מלאכים — די שירה זיי זינגען ניט שעהנער,
אזוי האָט דער נביא מיט ליעבע גערעדט: —

„ס'וועט קומען אַ צייט נאָך, איהר קינדער-פון-אדם,
פאָרגעהן וועט די פיין דאָן וואָס האָט אייך געקוועלט...
אַט הויבט זיך דער פאָרהאַנג — פאָרהוילענע צוקונפט,
און זעהט, אַ, ווי שעהן, ס'וועט זיין אייער וועלט“...
עס האָט זיך באַוווּזען אַ גארטען אַ שעהנער,
געביידעס פון מאַרמאָר דאָרט נאָר אַהן אַ צאָהל
עס האָט זיך ארום זיי געשלענגעלט אַ טייכעל,
אַ וואַסער אַ קלאַרעס ווי ריינעס קריסטאַל...
די גאַסען די ברייטע מיט צעמענט געפלאַסטערט,
און פאַלמען מיט בלומען געפלאַנצט ביי דער זייט.
עס געהען געאַרעמט חברים צוזאַמען,
עס טראַגען זיך קלאַנגען אַהער פון דער ווייט...
עס ברענען פיעל לאַמפען, עס גיסען זיך ליכטער,
און אַלעס דאָרט טונקט זיך אין רייכסטען קאַליר...
עס שימערט אַ טייכעל אין שוין פון לבנה,
עס צערטעלט אַ ווינטעל מיט איטליכען ריהר...
—182—

עם שטעהען סטאטוען, עם שפריצען פאנטאזיען,
און בלימעלאך בליהען פון יעדער קאליר.
עם פלאטערען פאנהען מיט שטאלץ אויף די טעמפלען,
פון פעדים געוועבט אין א גאלדענעם ציר ...

עס טראגט זיך אין לופטען א ריח פון בשמים,
א ריח פון אלץ, וואס אין גארטען נאר בליהט ...
עס מישען זיך ריחות און קלאנגען צוזאמען
מיט מענער וואס זינגען פון פרייהייט א ליעד! ...

עס האט זיך באוויזען א גרופע מיט מענטשען,
אט קומען זיי געהנמער, אלץ געהנמער אהער ...
און אלע זיי זיינען דארט לוסטיג און פרעהלאך :
ניטא שוין קיין דאגות, קיין עלענט ניט מעהר ...

מען האלט זיך, מען קושט זיך און אלע צוזאמען
זיי זיינען באזעעלט מיט דעם הערליכסטען גליק ...
און טאנצענדיג זינגט מען ... א ליעד איז דאס לעבען,
מען באדט זיך אין קלאנגען פון זיסער מוזיק! ...

.....

די בילדער, זיי זיינען אין געבעל פארשוואונדען,
פארשטילט איז געווארען געזאנג און מוזיק ...
אראפ איז דער נביא פון בארג צו די מענטשען,
אן „אנדערער“ איז ער געקומען צוריק ...

דאס פנים אהן קנייטשען, מיט ליעבע אין הארצען,
און אנדערש אפילו ז'געווארען זיין קול ...
אראפ איז דער נביא די מענטשען צו העלפען,
צו טרייסטען די עלענדע קינדער פון טאל : —

„נימ אייביג וועט הערשען די מאכט פון די הערשער,
נימ אייביג וועט הענגען א פינסטערע נאכט...
א לעבען פון עלענט פאר מענטשען וואס שאפען
פאר יענעם פאלאצען צו לעבען אין פראכט“...

אזוי רעדט דער נביא און מוטהיגט די שאפער,
און מאהלט זיי דעם חלום וואס וועט נימ פארגעהן...
א וועלט פול מיט ליעבע, פון אייביגער יוגענט —
א לעבען — וואו אלץ וועט זיין הערליך און שעהן!

.....

עס טרעפען מאמענטען אין לעבען פון מענטשען,
מען ווערט ווי דערהויבען און הייליג באזעעלט...
עס פליהען געדאנקען ווייט, הויך אין די הימלען,
עס ציהט צו א העכערער, שעהנערער וועלט!...

.....
.....

פּוֹן פֿרעמדע

שיפראכעניג

אויפ'ן מויט פון קאמערינא דע אמהאידע

א, עדעלע נשמה, דו, וועלכע האסט פון מיר זיך אפגעשיידט
אזוי גיך, א נישט צופרידענע פון אט דער פוסטער וועלט ;
רוה, ליעבענקע, אין דיין אייביג-ארט, אין הימלישען געצעלט, —
בעת איך לעב נאך מיט מיין צער און בעט אויף זיך דעם מויט.
און דארט ביים גרויסען טראן, אויף א גאלד'נעם שטול,
וואו דו זיצסט אצינד אין רוה, פארגעסען אלעס ווערט ...
דערום בעט איך דיך מיט טרעהרען, אויב בעמען ווערט געהערט,
פארגעסען זאלסטו ניט מיין ליעבע, וואס איז מיט טרויער פול ...
א, נשמה, אויב אין דיינע אויגען בין איך עטוואס ווערט
פאר מיין ניט פארהיילטען שמערץ אויף דיין פריהען מויט,
דאן זאל כאטש מיין פארלאנג פון דיר ווערען אויסגעהערט :
א, בעט צו איהם, וואס האט אונז ביידען פריה צושיידט,
ער זאל מיין לעבען וועלכעס צאנקט דא אויף דער ערד,
צונעמען וואס שנעלער, אהין, צו דיר, מיין פרייד ...

וואס קאן די וועלט מיר געבען

וואס קאן נאך אט די וועלט אצינד מיר געבען,
ווען מיין ליעבסטע איז ניטא דא מעהר.
אויסגעטריקענט ווערט ניט פון מיין אויג די טרעהר,
און טריפען וועט זי שוין דאס גאנצע לעבען ...
פונ'ם לעבען וועט מיין לעבען זאט ניט זיין,
כ'ווייס מען שמארבט ניט פון דעם טיעפסטען וועה.
ס'איז באשערט מיר שוין צו לעבען אט אזוי
אין יסורים גרויסע מיט מיין צער און פיין.
ווי אומבאמערקט געהט מיר פארביי דער טויט,
ער זוכט זיין קרבן ערגעץ אנדערש אום;
אין דעם שמילען טראט דערפיהל איך אז ער געהט
צוריק פון ערגעץ וואו און טראגט זיין קרבן שמום,
מיר דאך לאזט ער לעבען, מיר, וואס איך בין גרייט
גלייך נאכצוגעהן נאך איהם, ווי נאר ער זאגט מיר, „קום“ ...

די לאַרעליי

איך ווייס ניט וואָס זאל עס באַטייטען,
מיין טרויער ער איז אזוי גרויס ...
אַ מעשה פון גאָר אַלטע צייטען —
מיר געהט ניט פון זינען אַרויס ...

די לופט אזוי קיהל און עס טונקעלט,
ווי רוהיג עס פליסט זיך דער רהיין.
דער שפיץ פון דעם באַרג אויבען פינקעלט —
אין ליכט פון פאַרנאַכטיגען שוין.

די שעהנסטע פרוי זעהט מען דאָרט זיצען,
זי זעהט דאָרט אויס וואונדערלאַך גאָר;
די גאַלדענע ציהרונגען בליצען —
זי קעמט איהרע גאַלדענע האָר ...

מיט גאַלד-קאָס די האָר קעמט זי איהרע,
דערביי אויך אַ ליעד פאַר זיך זינגט ...
איהר שטימע — דער קלאַנג פון אַ לירע,
פול צויבער דער ניגון ווי קלינגט ...

דער שיפער אין שיפעל אין קליינעם,
באַמערקט האָט דער לאַרעליי גלייך ...
איהם אַרט ניט, ער זאָרגט ניט פאַר קיינעם —
ער זעהט ניט די פעלזען אין טייך ...

עס האַבען די כוואַליעס פאַרשלונגען
דעם שיפער און שיפעל מיט איהם ...
די לאַרעליי מ'רייצענד געזונגען —
זי האָט איהם פאַרפיהרט מיט איהר שטים ...

יונאס טיעמזשענס:

ווינטער-רעגען

ווינטער איז צוריק געקומען,
און דער מילדער זומער-רעגען
האט זיך אין א שניי פארוואנדעלט.
— ס'רוהט דער טויט אויף אלע וועגען, —
ליעבע מיינע ...

האב איך ליעבע מיעף באגראבען,
איהרע וועגען בלויז באטריגען ...
מיעף באגראבען אין א קבר
דארטען זאל זי בלייבען ליגען, —
הארץ דו מיינס ...

כאטש איך האב זי מיעף באגראבען,
און קיין וועג געלאזען אפען,
און באפוצט דאס ארט מיט בלומען,
קען זי דאך נים רוהיג שלאפען, —
זעלע מיינע ...

און די ווינטער-רעגען טראפענס,
מיעף אין קבר, אין דער נידער,
טריפען, טריפען דארט אהן אויפהער,
ביז די ליעבע בליהט אויף ווידער, —
לעבען מיינס! ...

סאַראַ טיזדעל:

דער קוש

אז ער ליעבט מיך בין איך זיכער,
אַ קוש געגעבען און אוועק...
יא, איך בין אַ קראַנקער פּויגעל,
וועלכע זוכט ארום אַ ברעג.

אז ער ליעבט מיך בין איך זיכער,
עס רוהט נישט מעהר מיין האַרץ ביי נאַכט...
עס האַט דער קוש נישט אַזאַ צויבער
ווי דער טרוים — פון איהם געבראַכט...

דיין קול

כ'האַב געהערט אַ קול אין דער נאַכט,
פאַר טויזענטער מייל אין דער לופט.
באַקאנט איז דאָס קול און מיר דאַכט
ווי אימעץ מיין נאַמען עס רופט.

געהערט האַט דיין קול זיך פון דאָרט:
„איך ליעב דיך, מיין ליעבענקע, היים,“...
און איך האַב געענטפערט מיין וואָרט:
„איך ווייס עס, מיין ליעבער, איך ווייס“...

דער סוד.

ס'ברענט אַ לעמפעל אין מיין צימער,
שאַטענעס אויף די ווענט און דיל.
אין מיין האַרצען קלאַפּט אַ זייגער —
כ'הער דעם טיק-טאָק אין דער שמיל.

נאַכט און פינסטער, טיעפער שאַמען,
נאר פון שניי איז ווייס די ערד.
ערגעץ פון דער ווייטער ווייטקייט
גלאַקען קלאַנגען ווערט געהערט.

אַהן אַן אויפהער אַט דאָס קלינגען
ברעכט זיך דורך דער ווינטער-לופט.
און דאָס עכאַ חזר'ט איבער, —
דוכט זיך אויס אַ שטימע רופט.

און דער ווייטער קלאַנג פון גלאַקען
אין פאַנטאַזיע טראַגט אַוועק.
טענער דרינגען טיעף אין האַרצען,
איבער אַלעס לויערט שרעק ...

אַ, וואָס הער איך אין דעם עכאַ,
אינ'ם מורא'דיגען קלונג,
זיפצט דאָס וואו אַזוי אַ לעבען
פון דער וועלט אַוועק צו יונג? ...

וואָס קען איצט די נאַכט דערצעהלען,
און דאָס עכאַ וואָס באַדייט? ...
וואַרפען גייסטער צויבער-נעצען,
גאַר ווי אין דער אַלמער צייט? ...

וועט דער מענטש נים וויסען קיינמאל
אט דעם זעהר טיעפען סוד? ...
אפשר בלאַנדזשעט אַ נשמה,
אַ פארשאַלטענע פון גאַט? ...

און זי דאַרף נאָך יאָהרען בלאַנדזשעט,
אַ פארלאַז'נע אויף דער ערד.
ביז זי ווערט אַ מלאך ווידער
און צו גאַט צוריק זיך קעהרט...

נאָר דערוויילע מוז זי וואַנדלען,
און זי בלאַנדזשעט דאָ אַרום.
ווערט פאַרוואַנדעלט אין אַ שאַטען,
און פאַרשפּרייט זיך אומעמוס ...

פליהט אַמאל אַריין אין שמורעס —
וויינט דערפאַר אַזוי דער וויינט...
און אַמאל זי כאַפט אַריין זיך
אין אַ נייגעבאַרען-קינד.

אפשר איז דאָס אַליץ פאַנטאַזיע
וואָס דער מענטש האָט אויסגעטראַכט? ...
וואָס דערצעהלען זיי, די עכאָס
אין דער טיעפער, ווינטער-נאַכט? ...

זיינט איהר נייסטער, צי נשמות
האַט פאַרשאַלטען אייך אַ גאַט? ...!
וועלען מענטשען קיינמאל וויסען,
קיינמאל נים פאַרשמעהן דעם סוד? ! ...

רוסלאַנד 1917

רוסלאַנד! רוסלאַנד!
זיסע, אונגעהויער שמאַרק אַקסעלדיגע רוסלאַנד,
מיט דער צאַרטער נשמה און איינפאַכע, לוסטיגלאַזע האַרץ —
איך האָב קיינמאַל ניט געוואוסט, אז איך האָב דיך געליעבט
ביז איצט — דיין מאַג פון אמת,
ווען דיין נשמה האָט דורכגעשיינט דורך די שווערע קייסען
וועלכע האָבען דיך געבונדען
און זיי צושמאַלצען ווי פייער;
צושמאַלצען דעם קעניג'ס קרוין אויף דיין קאַפּ,
צושמאַלצען דעם פריעסמערס צלם אין דיין האַנד;
אַרעבגעצויגען די שוואַרצע קליידער פון אַרום דייע גליעדער;
און דו האָסט זיך אַוועקגעשטעלט צווישען די פעלקער,
נאַקעט און שעהן,
אונשולדיג,
ווי טיראַניי וואַלט דיר קיינמאַל ניט באַריהרט.
אַ, ווי איך האָב דיך דאַן באַאַכטעט!
ווי איך האָב געקוקט אויף דיין שעהנקייט,
אויסגעטהאָן אַם ענדע ...

צערמליך, עהרווירדיג,
ווי איך קוק אויף דעם קערפער פון מיין אייגענער ליעבע.
נאַר, ווען דו האָסט אויפגעהויבען פון דער ערד
דעם געפאַלענעם פאַקעל פון פרייהייט,
און עס הויך דערהויבען,
די נאַנצע וועלט זאַל עס זעהן —
דאַן איז מיין צאַרטקייט געוואָרען ליידענשאַפט,
און מיין עהרווירדיגקייט — שמאַרקער פאַרלאַנג ...
און איך האָב געוואוסט, אז איך בין געווען דייער און דו
— מיינע,
מוטער און ליעבסטע, חברה פון מיין נשמה!

רוסלאנד ! רוסלאנד !
 דריק מיך צוריק צו דיין הארצען ;
 מיט דייןע מעכטיגע ארעמס נעהם מיך ארום
 אז איך זאל זיי דערפיהלען און זיכער זיין
 אז דו האסט מיר פארגעבען ;
 כ'האב א גרויסע זינד געגען דיר באגאנגען —
 פארגיב מיר ;
 איך האב דיר ניט געקענט,
 איך האב מורא געהאט פאר דיר,
 צוליעב דעם קעניג'ס קרוין וואס דו האסט געטראגען
 און דעם פריסטער'ס צלם וואס דו האסט געהאלטען
 און די שווארצע קליידער, וועלכע האבען איינגעוויקעלט
 דייןע גליעדער —
 איך בין פון דיר אנטלאפען
 צו א פרעמדע לאנד איבער א ים ;
 איך האב איהר שפראך געלערענט און פארגעסען
 דיין געזיכט ;
 איהרע געדאנקען זיינען מיינע געווארען,
 איך האב איהרע ליעדער געזונגען ;
 און אין דיין שעה פון משפט בין איך ווייט פון דיר געווען
 אנטהייל צו נעהמען אין דייןע געדאנקען,
 דייןע ליעדער צו זינגען
 און צו קעמפפען אין דיין קאמפף —
 פארגיב מיר !
 איך האב ניט געזעהן דעם שעהנעם קערפער אין זיי,
 און דער דיאדעם האט פארבלענדט מיינע אויגען
 פון דיין געזיכט —

איצט ווייס איך,
 איצט זעה איך!
 איך וועל פליהען צו דיר
 און דיר העלפען האלמען הויך אין דיינע אַרעמס
 דעם פאָקעל פון דער נייגעבאַרענער פרייהייט
 וועלכע דו האַלסט פאַר דער וועלט.

איך וועל דיין שפראַך לערנען, אין דיינע וועגען געהן,
 און וועל אויסאַטהעמען אויף דיינע סטעפעס און וועלדער
 ניוואַרק'ס פיבער און שטויב —
 טורגעניעוו, טאַלסטאַי, דאַסטאַיעווסקי, גאַרקי,
 משעכאַוו, אַנדרעיעוו, פּושקין,
 די נשמות פון דיינע לעבעדיגע, גרויסע,
 די אונשמערבליכע —
 איך וועל ביי זייערע פיס זיצען און פון זיי לערנען
 ווי דיר צו ליעבען!
 איך וועל באַבאַכטען זייערע ליפען און
 נאַכפאלגען זייערע אויגען;
 און אפשר,
 אויב איך וועל באַווייזען
 אז איך בין ווערט צו ליעבען,
 וועל איך צוגעלאָזען ווערען צום מיש
 אַלס געהאַרכזאַמער גאַסט.

שיקאגא

פריו באארבייט נאכ'ן ענגלישען.

מיון יוגענט־פריינט ה. ב. ריטמאן

מומער, מומער און קעניגין, שעהנע שטארקע און שטענדיג
וואַכענדע, רייך אין מומערשאפט'ס רייכקייט,
אין פלייסיגע קינדער און קלוגע דערצו.
ביזט געקליידעט ווי מעכטיגע זיינען געקליידעט :
מיט הימעל-בלוי און טונקעל-פארב קאליר באצירט.
וואונדערבארע וואַסערען רינגלען דרך אַרום
און שפיגלען אַפּ דיין שווער-פאַרהאַרעוועמען הימעל !
ביזט באַשענקט מיט שעהנקייט דו זאָלסט קענען
דיינע מענטשען-קינדער זעטיגען.

ביזט ליעבליך ווי די ליעבע פון אַ יונגער מאַמע
צו איהר ערשט-געבאָרענער עופ'עלע
וואָס זי האַלט ציטערענדיג אין איהרע אַרעמס.
ביזט מיט זעלטען-שעהנע אויפגאַבען באַה'ט,
מיסטיש און בענקענד ווי אין טרוימען געהילט,
מיט נאַבעלע אידעאַלען און צערמליכקייט !

קעניגליך איז דיין קעניגרייך און געזיכערט
איבער אַן אומבאַרענעצמע ספּערע.
פאַבריקען, מערק, פאַלאַצען, שפּיל-פלעצער
און ברייטע גאַסען ;
אַרומגערינגעלט מיט אַ ים פון פרייעריס,
באַגאַסען פון טויזענדער ליכטער און שטראַהלען, ווי די זון
אין מיטען זומער ווען זי געוועלטיגט.
לאַנגע ביימען מיט זאַנגען, ווי גאַלדענע כוואַליעס
שאַקלען זיך גראַציעז הין און הער, אזוי שעהן !

רייך ביזמו אין קינדער, וועלכע זיינען פון אלע וועלט-טיילען
צו דיר געקומען.
געפיהרט פון ריינעם-פארנונפט, מיט מאזאליעס אויף די הענט,
צאהלרייך, שטארק אין זייער מאנשאפט
זיינען זיי אהער געקומען באפעסטיגען זייער שטאנד.
פריי פון פוילענצער, אויפגעבלאזענקייט זיינען דייע קינדער,
די ליעבהאבער פון פרייהייט!

פאר'חלום'ט זיצסטו ביי דיין וואסער, דו שעהנע און ליעבע,
וויאלעמ-בלעה, ווי בורשטיין אין שימער,
באגרינעצט מיט העלפאנטביין-שוים און טרוימסט אוועק ווייט,
דארט וואו דער פאטער פון אלע וואסערען ווערט
מיט'ן ווירבעל שטראם פארטראגען
אין תהום.
אין בוכט פון סאפיר-שטיין קאליר —
און אלע באאבאכטען דיין טראגן און אונזער היים!

און דאך ביזמו אזוי בלינד פארפיהרט געווארען,
דו, וועלכע איז באקרוינט מיט דאס שעהנסטע פון דער ערד;
ערשטוויגענדע קאלירען און מוזיק, קונסט געשאפען פון דיין
לוסטיגקייט און פרייד!
דו ווערסט פון דייע קינדער, די ליעבהאבער פון פרייהייט, דערווייטערט,
אנשטאט לוסטיגקייט און פרייד פילסטו אן זייערע הערצער
מיט ביטערקייט און צארען!
געארעמט געהסטו מיט די, וועלכע זיינען פאלש צו דיר,
און דו אליין העלפטו זיי צו פארניכטען דאס שעהנע,
דאס ערהאבענע אין דיר,
זאלסט ווערען צו שאנד און שפאט אין די אויגען פון דער וועלט.

א, דו, וועלכע האָט די קראַפּט און צויבער דיינע מענטשען-קינדער
אין ברידער פאַרוואַנדלען!

א, גרויסע שמאַדט פון טרוימען!
זאַל גערעכטיגקייט דין שווערד זיין און ליכט — דין שמערען;
דו שעהנע, שמאַרקע און וואַכענדע, א געטין אין דין צוועק
און אויסזעהן!

היט דעם מזבח פון אַמעריקאַ'ס פרייהייט,
דאָ האַסטו דרייסטע הערצער, בראַווע נשמות,
מיר וועלען דיך ניט פאַרלאַזען, מוטער,
מייערע מוטער און קעניגין!

דער שיקאגא'ר טייד

זיי האָבען מיך אַרומגערינגעלט מיט בריקען,
טונעלען אונטערגעגראָבען אונטער מיר!
אונאויפהערליך, אונרוהענד,
סאי ביי טאָג און סאי ביי נאַכט,
ליאַרעמט דער פּערקעהר אויף מיר,
און מיין אַרויפקוקען צו דעם גליקליכען הימעל
איז פאַרשמעלט מיט סקווער-באַלקאָנען, טעלעגראַף-סלופּען,
און אַנקער שטריק.

מינע ברעגען האָבען זיי מיט דעקען ענג פאַרצאַמט,
אונטערביטערליך אַרומגעזוימט.
געדאַנקלאָז.

דורכ'ן שוועבענדען שטיקענדען רויך
קוקט די זון אויף מיר אַראָפּ
זוי מיט דונקעל-טריעפענדע אויגען פון אַן אַלמען,
אַלמען מאַן.

קיין פאַרוואַרפענע קאַנאַווּע ערגעץ-וואו
פאַראַונרייניגט — אינערליך און — אויסערליך!
איז ניט אזוי אונריין און באַשמוצט ווי איך,

אַבער אויף מיין פאַרפענטעמער ברוסט טראָג איך
קאַרן און אייזען, האַלץ און קויהלען,
די קליינע קינדערלאַך פון אינדיען עמען פון מיין ווייץ;
מיין האַלץ באַשיצט די שוואַלצזע פון מעסינא;
צעהן מיליאָן רעדער באַוועגען זיך אין שוואונג
פון מינע קויהלען;
די לאַסט פון אייזען אויף מיר איז צו מאַכען
מאַשינען און ווערקצייג,
פאַר דער פאַרבעסערונג פון דעם אַרבייטס-מאַן!

א, וועלכער זינגער קען מיך באזינגען כאטש אין איין ליעד?
דער האדסאן, דער רהיין, דער דונאי, דער נילוס,
אמ די אלע האבען זייערע דיכטער,
ווי שעהנע פרויענצימער זייערע געליעבטע,
ארומגרינגעלט מיט וויין-פלאנמאציעס און מאיעסטעמישע
גערטנער,
שלעסער, פאלאצען און טעמפלען זיינען
זייער ציערונג.
און דערפאר
געהערט זיי דאס ליעד פון לויב!
אבער איך,
פארשמוצט בין איך און האלב-געזאלצען
ווי דער שווייס אויף'ן שמערן פון אן ארבייטס-מאן!
אבער די גרויסע שיפען וועלכע וויגען זיך
אויף מיין ברוסט,
זיינען ווי אייזערנע מעדאלען, מיט די ווערמער
אויסגעקריצט:
„צוליעב גוטע צוועקען“
און אין דעם אליין ליגט מיין רוהם:
איך שאף, איך פראדוציר!

זשאקאמא לעאפארדי:

נאכט געזאנג פון א פאסטוך אין אויען

וואס מוסטו דארט אין הימעל, א, לבנה?
זאג מיר, שמילע לבנה, וואס דו מוסט?
דו קומסט ארויס ווען נאכט פאלט צו,
צו וואנדערען אויף דיין וועג
איבער אן איינזאמען מדבר וואו נאר עס פאלט דיין בליק;
נאכדעם קערסטו זיך אום צוריק
און געהסט שמיל אוועק אין דיין רוה.

דו ביזט נאך אלץ ניט מיעד
דורכצוקרייצען נאך אמאל און נאך אמאל
דיזעלבע וועגען איבער בארג און טהאל.
צי איז נאך ביי דיר דער פארלאנג אזוי שטארק
צו באטראכטען דיזעלבע שטרעקען
איבער פעלד, טהאל און בארג?
א, גלייך צו דיין לעבען איז מיינער,
דער ארימער פאסטוך לעבען, —
מיט'ן ערשמען מארגען-שמראהל
איז ער שוין וואך
און טרייבט זיין סטאדע שוין אין פעלד
צו פאשען, אַנצוטרינקען ביי א קוואל,

און אַך —

דיזעלבע סטאדע, קוואל און גראַז,
דיזעלבע ביידעל, רוה-געצעלט,
וואו ער לעגט זיך צו אין אַבענד רוהען
אַהן האַפּפּנונג פאַר עפעס וואָס...
זאָג מיר, לבנה, וואָס באַמייט זיין לעבען פאַר איהם,
— און דיין לעבען פאַר דיר?
זאָג, וואו צילט מיין קורצעס לעבען
וואס מאַכט באלד אויף אייביג זיינע אויגען צו;
און דיין אונשטערבליכער וואַנדערען
וואָס ווייס קיין אַפּשטעל ניט, קיין רוה?

אַן אַלמער מאַן, גרוי, און שוואַך,
האַלב נאַקעט, באַרוועס און די פלייצע
איינגעבויען פון שווערען יאָר.
איבער באַרג און טהאַל, ווי שווער דער וועג:
שאַרפע פעלזען, דערנער און טיעפער זאַמד,
אין ווינט און שמורעס און אין הייסע טעג,
ווינטער — אין די גרעסטע פרעסט.
ניט ער טרינקט און ניט ער עסט,
נאַר אַהן אַן אַטהעם
איילט ער זיך און געהט און געהט
דורך וואַסער-פאלען, זומפען, בלאַטעס,
אַט פאַלט ער אום און ליגט ווי טויט,
שמעלט זיך אויף און וואַנדערט ווייטער.
אַפגעריסען און צובלוטיגט,
די האַרמע ערד פון הונגער קייט ער.

ניט געפרייסט און ניט געמוטיגט
דערגרייכט ער סוף כל סוף דאס אַרמ
וואו עס ענדיגט זיך דער וועג
וואָס פירט דעם מענטשען צו זיין ציל —
אַהין, אין יענעם טיעפען אָפּגרונט דאַרט,
צום גרויסען סוף, צום טיעפען עק,
וואו ער בלייבט אויף שטענדיג שטיל...
אין פאַרגעסענהייט אויף אייביג לאַנג!
אַט אזוי, לבנה,
איז דעם מענטשענס לעבענס-גאַנג...

צו ליידען איז דער מענטש געבאַרען,
און געבורט פיהרט דאָך צום טויט.
פון זיין פריהסטע צייט ביז ווייטער, ווייטער
ווייס ער נאָר פון פיין און נויט,
פאַמע-מאַמע טוען אַלעס איהם צו לינדערען
אין זיין אונגליק, וואָס זיי האַבען איהם געבאַרען.
און, אַז ער לעבט און ווערט שוין גרויס,
איז, מיט שווערער מיה, מיט ביטערען שווייס,
ביז די כוחות געהען אויס, —
ארבעטען זיי נאָך אַליץ פאַר איהם,
די לאַסט פון לעבען איהם מאַכען לייכט,
עס זאָל איהם ניט ווי זיי זיין שווער,
וואָס קענען עלטערען טהאַן נאָך מעהר?
(אַ, וואַלמען זיי דעם ציל ערייכט? ...)

וואָרום ברענגט מען איהם גאָר אויף דער וועלט,
צו וואָס דערציהען איהם מיט וועה,
ווען דאָס לעבען איז טרויעריג אזוי
און פון ליידען צוזאמענגעשטעלט?
אַ, לבנה, דו אומבאָפלעקטע אויבען אין דיין קעניגרייך,
אַט אזוי איז דאָס לעבען פון שמערבליכען
דאָ, אויף דער ערד.
אַבער דו ביזט דאָך אונשמערבליך,
יאַהרען טויווענטער אַלמ;
דערום וועסטו צו מיין שיקזאל
בלייבען גלייכגילטיג און קאַלם...

און דאָך, דו אייביגע, איינזאַמע וואַנדערין,
וואָס קוקט מיט אויפמערקזאַמקייט אַראָפּ
אויף אונזער נישטיגדיגער ערד.
אפשר פאַרשמעהסטו אַט דעם סוד:
וואָס באַטייט דעם מענטשענס ליידען,
און ווען ער שטאַרבט, וואָס פון איהם ווערט?
אַ, וואָס איז טויט וואָס וויל איהם ניט מיידען,
רויכט זיין לעבען צו, דאָס בעסטע וואָס ער האָט?
ער פאַרלירט פון דער וועלט אלעס
וואָס איהם איז ליעב אזוי און נאַהנט:
ברידער, שוועסטער, קרובים און אלע גוטע פריינט,
געזיכטער אליץ אַזעלכע, איהם אזוי גוט באַקאַנט,
פינסטער ווערט ארום איהם וואו פריהער האָט געשיינט.
אַ, דו מוזט דאָך פאַרשמעהן די אורזאַכען פון דעם, געוויס.

דו זעהסט דאך דאס גוטע וואס דער מארגען
מיט דעם אַבענד ברענגען דא.
דו ווייסט דאך וואס ליעבע איז
ווען זי קומט אין פריהלינג מיט איהר זיסען שמייכל,
און די ליעבליכקייט פון אַ זומערס שעה,
און דעם ווינטערס פראַסט און שניי.
אויך פון דער שטילער אונענדליכער צייט,
וואס פליסט פון און צו דער אייביגקייט —
און שלינגט אלץ איין אין איהר געדריי...
טויזענטער זאכען ווייסטו און טויזענטער זאכען
קענסטו דערקלערען אזוי איינפאך און גראַד...
ווען פאַר מיר, דעם פשוט'ען פאַסטוך,
בלייבט עס אַלץ אַן אייביגער סוד...

און אַפּטמאַל ווען איך קוק אויף דיר און דו
שמעהענדיג אזוי דאַרט אויבען
איבער דער ווילדער וויסמעניש שטיל אין רוה,
און וועמעס ווייטע קרייז-ליניע זוימט אַרום דעם הימעל,
אַדער, אַז דו פאַלנסט מיך נאָך ווען איך,
מיט זעהר לאַנגזאַמע טריט
טרייב מיין סטאַדע אין פאַראַויס;
און איך קוק אויף די מיליאַסען שמערען און זעה דיר,
שווימענדיג, אַ בלאַסע, אין דער מיט
אזוי ליכטיג, ערהאַבען און גרויס!
דאַן ערוועקען זיך אין מיר געדאַנקען און איך פרעג:
„פאַרוואַס לייכטען אַט די צאַהלרייכע פאַקעלען?
וואַס באַטייט די גרונטלאזע טיעפעניש פון רוים,
יענער ווייטער אומבאַגרייפליכער וועג,
און די איינזאַמע נאַכטיגע שעה
וואַס ציהט זיך ווי אַ שטילער טרוים,
און ווער בין איך, אַט דאָ“? ...

צווי שמעה איך און רעד צו זיך אליין,
 און פרעג נאך אלץ די זעלבע פראגע,
 וואס עס קען דעם מענטשענס שכל ניט פארשמעהן.
 וואו איז דער גרעניץ פון דעם גלאַררייכען אוניווערסום,
 און די, אהן א צאהל לעבעדיגע פלאנעמען דארט?
 וואס איז אַט די מעכטיגע אומבאַוואוסטע קראַפֿט
 וואס באַווענט אלץ אין דעם הימעל
 און אויך אונטען אויף דער ערד,
 און אונאויפֿהערליך שאַפֿט און שאַפֿט?
 עס ווייסט ניט קיינמאַל פֿון קיין רוה,
 און אלעס וואָס עס ווידערהאַלט זיך
 ווערט צוריק פֿארשוואַונדען וואו, —
 צו דעם זעלביגען פֿלאַץ מסתם,
 צוריק צום מקור צו,
 אין דעם אייביגען אונענדליכען וועלט־אליים.
 און אין דעם אַלעס, אַך, געפֿין איך ניט
 קיין סוף, קיין ציל!...
 אַבער דו, אונשמערבליכע, דו ווייסט דאָך אַלץ, געוויס.
 נאָר דאַס ווייס איך יא און פֿיהל,
 אַז די אייביגע באַווענונג איז
 דעם לעבענ'ס שמענדיגער געדריי...
 און אויב אנדערע האַבען אין לעבען לוסט און פֿרייד,
 און טאַנצען אום ווי פֿליגעלאַך אין ווירבעל פֿון זונען־שיין,
 און קימערען זיך וועניג וואָס, צי דער טויט
 לויערט איבער זיי...
 — און פֿאלען דאָך צום סוף אין זיין נעץ אריין.
 דאָך איז פֿאַר מיר, דעם שוואַכען מענטש,
 דאַס לעבען אַ קייט פֿון צער און וועה...
 א, ליעבע סטאדע מיינע, וואָס רוהט אזוי שמיל,
 ווי גליקליך דו ביזט, אויב
 דו פֿיהלסט ניט דיין אונגליק, ווי איך גלויב!

א, ווי איך בין דיך מקנא!
 ניט נאָר ווייל דו ביזט פון אלע ליידען פריי,
 און דו האָסט ניט דאָס געפיהל
 פון אונרוה, זאָרג, פאַרדרום און מיה,
 און פּרעמד איז דיר דער שווערער אַרבייטס-וועג.
 און אפילו דאָס גרעסטע שרעק פאַרגעסטו באַלד, ווי
 דאָס פאַסירט. רוהיג ליגסטו זיך געדאַנקענלאָז
 אויסגעצויגען אויפ'ן גראַז,
 אין קיהלען שאַמען — גליקליך און אין פריעד...
 אזוי געהט פאַרביי יאָהר נאָך יאָהר און די צייט
 ווי שנעל זי פליהט און פליהט, —
 דאָך שטערט עס ניט דיין רוהיגקייט...
 אַבער ווען איך זען זיך אויפ'ן גראַז אַוועק,
 אין קיהלען שאַמען, פיהל איך ווי עס ווערט מיר שווער,
 און זיצענדיג ווערט אלץ מעהר און מעהר
 מיין קאַפּ מיט דאגות אַנגעפילט.
 איך זעה מיין סוף, מיין פינסטערען עק...
 דאָס רויבט פון מיר מיין רוה, מיין פרייד.
 איך פאַרלאָנג דאָך ניט פון לעבען פיעל,
 זאָל עס געהן זיך ווי עס געהט...
 איך ווייס ניט פאַרוואָס איך דאַרף טרויעריג זיין?
 איך קען ניט וויסען ווי גליקליך דו ביזט,
 דאך ביזטו צופריעדענער פון מיר.
 ווייל מינע פריידען זיינען זעהר קליין,
 אַבער ניט דאָס איז מיין מענה, א, ניין...
 ווען דו וואַלסט ענטפערען מיך געקאַנט,
 וואַלט איך דיר די פראגע געשמעלט:
 „זאָג מיר, סטאַדע מינע, ווארום
 יעדע חיה, וואָס לעבט נאר אויף דער וועלט,
 יעדע באַשעפעניש וואָס קריכט אויף דער ערד אַרום,
 אַלע, אַלע האַבען זייער רוה און פריעד, —
 נאר איך, דער מענטש — קיינמאַל ניט?“...

א, ווען איך וואלט פליגעל געהאט,
 איבער די וואלקענס פליהען הויך,
 און איינציגווייז די שמערען איבערצעהלען;
 אדער שאַרף און שנעל ווי אַ בליץ
 דורכשניידען פון איינס צום צווייטען פעלזען-שפיץ.
 אפשר, דאָן וואַלט איך אויך
 געווען גליקליכער, סטאדע מיין...
 און דו, בלאסע לבנה, מיט דיין בלייכען שיין
 וואלסט אויך גליקליכער געווען!
 אפשר בלאַנדזשען מיינע געדאַנקען אַוועק
 פון אמת, ווען איך פרעג
 און פאַרש דאָס לעבען פון יעדען איינעם אַרום מיר?
 א, ווער קאָן דען דערגעהן דעם סוד
 פון מענטש און מהיער?
 די געמליכקייט פון דעם אונגענדליכען וועלט-אַל?
 אפשר איז דאָס לעבען פון יעדער באַשעפעניס אויף דער ערד
 אונטערגעוואַרפען אונטער דעם זעלביגען שיקזאַל?...

